

MOISESPA QELLQASQAN PICHQA KAQ LIBRO

DEUTERONOMIO

Deuteronomio ninanqa “yapamanta qosqa ley” ninanmi. Israelpa mirayninkuna Diospa prometesqan allpaman manaraq yaykuchkaptinkum Sinai Orqopi chaskisqanku leykunata Moises paykunaman yapamanta willarqa. Egipto nacionmanta hamuptinku chunniqqi admirakuy-paq kaqkuna pasakusqanmantam paykunaman Moises willarqa yuyarinankupaq. Kay librom willawanchik Tayta Diosqa imaynatam akllakusqan hinaspa kuyasqan runankunata libraspa tukuypi bendecisqanmanta chaynataq purisqanku chunniqqipas imaynam paykunata pusaqanmanta. Señor Jesucristom nirqa: “Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan” nispa. Chay kamachikuytam payqa suticharqa wakin kamachikuymantapas aswan hatunpaqraq (Dt 6:4-6. Mr 12:30)

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun chunniq purisqankupi imakunam paykunata pasasqanmanta (1-4).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Chunkantin Kamachikuyta nisqanman hina paykunata kunapayasqanmanta hinaspa leykunata, reglamentokunata, achka yachachikuykunata paykunaman qosqanmanta (5-26).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Canaan allpaman imaynam yaykunankumanta (27-28).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Moab runakunapa allpanpi kaspaña contrato rurasqan-kumanta (29-30).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun wañukunan tiempo hichpamuptin Moisespa despedi-kusqanmanta hinaspa Nebo Orqopi wañukusqanmanta (31-34).

Libroqa qallariyninmanta

1 ¹Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan law chunniqqi Puka Lamar Qocha pa hanaynin Araba lawpi chaynataq Paran, Tofel, Laban, Hazerot hinaspa Dizahab sitiokunapa chawpinpi Israelpa llapallan mirayninkuna kachkaptinmi paykunaman Moises willarqa. ²Horeb Orqomanta Cades-barnea llaqtamanqa kachkan chunka hukniyoq punchaw puriyimi, chay llaqtaman chayanapaqqa pasana Seir Orqontam. ³Tawa chunka wataña Egipto nacionmanta lloqsisqanku hawam chunka hukniyoq kaq killapi chaynataq chay killapa punta kaq punchawninpi Moises Israelpa mirayninkunaman rimapayarqa Tayta Diospa kamachisqanman hina. ⁴Paykunamanqa chaynataq rimapayarqa Amor casta runakunapa reynin Hesbon llaqtayoq Sehonta chaynataq Basan nacionpa reynin Oga venceruspanñam. Chay Og sutiyoq reyqa *yacharqa Edrei llaqtapiwan Astarot llaqtapim. ⁵Chaynaqa Jordan Mayupa wak- lawnin Moab casta runakunapa allpanpi Israelpa mirayninkuna kachkaptinkum Moises qallaykurqa kay yachachikuykuna yachachiya:

⁶—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi Horeb Orqopi rimapayawaspanchik nirqa kaynata: “Unayñam qamkunaqa karunkichik kay orqo lawpi. ⁷Muyurispaykichikyá riychik Amor

casta runakunapa *yachanan orqokunaman, Araba lawman, orqokuna lawman, chay orqokunapa waqtan lawman, Neguev lawman hinaspa lamar Qocha lawman. Chay lawkunapiqa yachan Canaan casta runakunam, riychiktaqyá Libano lawmanpas, Eufrates hatun mayuman chayanaykichikkama. ⁸Chay allpataqa ñoqam qoykichik yaykuspa dueño chakunaykichikpaq. Chay allpataqa abueloykichik Abrahamman, Isaacman, Jacobman chaynataq mirayninkunaman qonaypaqmi juraspay ñoqa Tayta Dios prometekurqani.”

Kamachikuqkuna akllasqankumanta

(Ex 18:13-27)

⁹—Chay tiempopim ñoqa Moises nirqani kaynata: “Sapallayqa manam qamkunamanta cuentallikuyla atiymanchu. ¹⁰Yupaychasqanchik Tayta Diosmi mirarachisunkichik chaymi kunanqa kankichik cielopi lucerokuna hina achkallaña. ¹¹Abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosyá kunan kasqaykichikmantapas achka waranqa mastaraq mirachisunkichik hinaspayá bendecisunkichik prometewasqanchikman hina. ¹²Chaywanpas manam sapallayqa atiymanchu sasachakuynikichikkunata, quejanakuynikichikkunata hinaspa atipanakuynikichikkunata aguantaytaqa. ¹³Chaynaqa sapa ayllumantayá akllaychik yachaysapa, yuyaysapa chaynataq allin reqsisqa runakunata chaynapi paykunaña kamachisunaykichikpaq” nispa.

¹⁴—Hinaptinmi paykunañataq niwarqaku: “Allinpunim chay niwasqaykikuqa” nispa.

¹⁵—Chaymi sapa ayllumanta akllarqani yachaysapa chaynataq allin reqsisqa runakunata hinaspa paykunata churarqani kamachikuqpaq. Paykunatam churarqani waranqa runakunata, pachak runakunata, pichqa chunka runakunata, chunka runakunata kamachinankupaq. Wakintañataqmi churarqani sapa aylluta kamachinanpaq. ¹⁶Chaynataqmi paykunapa kamachiqninkunatapas kamachispay nirqani: “Llapanllankuta uyarispaykichikyá allinta arreglaychik. Chaynatamá rurankichik Israelpa mirayninkuna kaptinpas chaynataq forasterokuna kaptinpas. ¹⁷Pitapas sentenciaspaqa amam mayqanmanpas sayapakunkichikchu. Ama pitapas manchakuspaykichikmá wakchatapas otaq munayniyoqtapas uyarinkichik. Allin arregloqa Diosmantam hamun. Sasa asuntokunataqa ñoqamanmi apamuwankichik arreglanaypaq” nispa.

¹⁸—Tukuy imapas ruranaykichikmantaqa chay tiempopim sumaqta yachachirqani.

Canaan allpa wateqamuq runakunamanta

(Nm 13:1-14:4)

¹⁹—Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninta kasukuspaykum Horeb Orqomanta lloqsispa rirqaniku Amor casta runakunapa orqonkuna lawman. Rikumusqaykuta hinam chay hatun manchakuyapaq chunniqninta hamurqaniku Cades-barnea llaqta lawman chayamunaykukama. ²⁰Chaypim nirqani: “Yupaychasqanchik Tayta Diospa qowananchik Amor casta runakunapa *yachanan orqokunamanmi chayaramunchik. ²¹Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi kunanpuni qoykusunkichikña, chaynaqa abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospa nisqanpi hinayá rispaykichik dueño chakamuychik. Amayá manchakuychikchu nitaq hukmanyaychikchu” nispa. ²²Hinaptinmi paykunañataq hamuspa niwarqaku: “Allincha kanman wakinninchik runakunata ñawpaqinichik kacharuyqa chaynapi paykuna allpata wateqamunankupaq. Paykuna kutimuspankuchiki willawasunchik maynintam rinanchikpaqpas chaynataq maylaw llaqtakunamanmi yaykunachiktapas” nispa.

²³—Chay niwasqanku allinpaq rikchakapuwaptinmi chunka iskayninyoq runakunata akllarqani, sapa ayllumantam akllarqani huk runata. ²⁴Paykunam orqonta rispanku chayarurqaku Escol Wayqokama. Chaymanta pasaspankum qawamurqaku tukuy allpakanata. ²⁵Apamuwarqakutaqmi chay allpapa rurunkunatapaspas hinaspa willawarqaku: “Yupaychasqanchik Tayta Diospa qowananchik allpaqa suma-sumaqlañam kasqa” nispa. ²⁶Aswanqa mana riyta munaspankum yupaychasqanchik Tayta Diospa kama-chisqanta mana kasukurqakuchu. ²⁷Hinaspa karpankupi rimarqaku: “Tayta Diosqa cheqniwaspanchikmi Egipto nacionmanta horqomuwarqanchik Amor casta runakunaman qoykuwaptinchik tukuruwananchikpaq. ²⁸Kunanqa ¿maytataq risunchik? Chay allpata qawamuq castanchikkunam ninku chay allpapiqa ñoqanchikmantapas astawan kallpasapa, hatunkaray runakuna kasqanmanta chaynataq llaqtakunapas alto-alto murallayoq llaqtakuna kasqanmanta. Rikuramunkutaqsi hatunkaray Anacpa miraynin runakunatapaspas. Chay noticiakunam pasaypaqta hukmanyarachiwanku” nispa.

²⁹—Chaymi paykunata nirqani: “Amayá katkatataychikchu nitaq manchakuychikchu paykunataqa. ³⁰⁻³¹Ñawpaqinichik riq yupaychasqanchik Tayta Diosmi peleanqa ñoqanchikpaq, payqa chaynataqa ruranqa Egipto nacionpi chaynataq chunniqpipas rurasqanman hinam. Chaykunataqa rikurqankichikmi, hamusqaykichik ñankunatam kay sitioman chayamunaykichikkama yupaychasqanchik Tayta Dios marqayninpi apamusurqankichik churinta taytan marqayninpi apamuchkaq hina” nispa. ³²Chaywanpas mama-taytaykichikqa manam confiakurqaku yupaychasqanchik Tayta Diospichu. ³³Payqariki ñawpaqniykutam rirqa maypim samanaykuta qawastin. Tutanmi ninawan qawachiwarqaku mayninmi rinaykupaq, punchawñataqmi reqsichiwarqaku puyuwam.

Israel casta runakunapa contranpi Tayta Dios piñakusqanmanta

(Nm 14:20-35)

³⁴—Mama-taytaykichikpa rimasqanta Tayta Dios uyariruspanmi piñakururqa chaymi juraspan nirqa: ³⁵“Kay mana allin miray runakunaqa manam mayqannipas rikunqachu abuelonkuman juraspay qonay sumaq allpataqa. ³⁶Jefonepa churin Calebmi ichaqa yaykunqa hinaptinmi payman chaynataq mirayninkunamanwan qosaq chay paypa reqsimusqan allpata. Payqa yaykunqa ñoqa Tayta Diosta tukuy sonqonwan qatiwasqanraykum” nispa.

³⁷—Mama-taytaykichikpa huchanraykum ñoqapaqpas Tayta Dios piñakuspa niwarqa: “Qampas manam yaykunkichu chay allpamanqa. ³⁸Nunpa churin yanapaqniki Josueymi ichaqa qampa rantiki yaykunqa, chaynaqa paytayá kallpanchay, paymi qonqa chay herenciata Israelpa mirayninkunaman” nispa.

³⁹—Chaymantam Tayta Dios nirqataq kaynata: “Qamkunaqa manchakuspaykichikmi nirqankichik wawa-churikichikpas enemigopa presochasqan kananmanta. Aswanqa chay mana imapas yachaq warmakunam yaykunqaku chay allpamanqa. Chay allpataqa ñoqam paykunaman qosaq dueño chakunankupaq. ⁴⁰Ichaqa qamkunaqa chunniq lawman muyurispayá kaqlamanta riychik Puka Lamar Qocha lawman” nispa.

Mana kasukusqankurayku vencerachikusqankumanta

(Nm 14:39-45)

⁴¹—Mama-taytaykichikmi niwarqaku: “Huchallikurunikum Tayta Diospa contranpi, ñoqaykuqa rispaykum pelemusaqku yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy kamachiwasqanchikman hina” nispa. Chaynapim taytaykichikqa guerrapi peleanankupaq armankuta sapakama hapispa facilpas kanman hina orqokuna-

man riyta munarqaku. ⁴²Hinaptinmi qamkunaman ninaypaq Tayta Dios niwarqa: “Ama riychikchu peleamuqqa, ñoqaqariki manam qamkunawanchu kachkani, mana chayqa enemigoykichikpa vencesqanmi karuwaqchik” nispa.

⁴³—Chaynata willachkaptiypas mana kasuwaspankum Tayta Diospa kamachisqanpa contranpi hoqarikurqaku hinaspam qari tukuspanku chay orqoman rirqaku. ⁴⁴Ichaqa chay orqopi *yachaq Amor casta runakunam taripaqninku lloqsiramuspanku vencerurqaku Seir sutiyoq orqopi hinaspam wayliskuna hina paykunata qatirqaku Horma llaqta lawkama. ⁴⁵Chaymi paykunaqa kutiramuspanku waqarqaku Tayta Diospa qayllanpi ichaqa manam payqa uyarirqachu nitaqmi caso-preciotapas churarqachu. ⁴⁶Chaynapim paykunaqa unay tiempo quedarqaku Cades llaqta lawpi.

Chunniqpi purisqanku watakunamanta

2 ¹—Chay sitiomantam pasarqaniku chunniqman Puka Lamar Qocha lawman riq ñanninta Tayta Diospa niwasqanman hina. Unay tiempom purirqaniku Seir Orqopa muyuriqninkunapi. ²Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: ³“Unayñam kay orqopa muyuriqninpi purisqaykichikqa, kunaanqa norte lawmanñayá pasaychik. ⁴Hinaspayá kamachiytaq runakunata kaynata nispayki: ‘Qamkunam pasankichik Esaupa mirayninkunapa allpanta. Paykunaqa castamasikichikmi, paykunaqa Seir Orqopitaqmi *yachanku. Paykunaqa manchakusunkichikmi, chaywanpas anchatayá cuidakuychik. ⁵Amam paykunawanqa peleankichikchu, paykunapa allpantaqa manam taksachallatapas qosqaykichikchu. Seir Orqokunaqa Esau casta runakunapam, paykunamanqa ñoqam qorqani. ⁶Mikunaykichikpaq imatapas munaspaqa paykunamantam rantinkichik, yaku tomasqaykichikmantapas pagankichikmi’ nispa.” ⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosmi bendeciarqanchik tukuy ima rurasqanchikpi, tawa chunka watapunim ñoqanchikwan karqa chaymi kay manchakuy-paq chunniqpi puriptinchikpas mana imapas pisiwarqanchikchu.

⁸—Chaymantam Elat llaqtanta hinaspa Ezion-geber llaqtanta pasarqanchik Araba Wayqonta. Pasarqanchikqa Seir Orqopi *yachaq castamasinchik Esau casta runakunapa allpanpa hichpantam, chay Araba Wayqoman riq ñanmanta rakikuspanchikmi pasarqanchik Moab casta runakunapa chunniq ñanninta. ⁹Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: “Amam imanankichikchu Moab casta runakunataqa hinaspapas amataqmi paykunawanqa peleankichikchu, paykunaqa Lotpa mirayninkuna kasqanraykum qorqani Ar sutiyoq allpata. Paykunapa allpantaqa manam qosqaykichikchu” nispa. ¹⁰(Chay allpapiqa ñawpaqtam yacharqaku Em casta runakuna, chay runakunaqa karqaku atiyniyoq achkallaña runakunam, chay runakunaqa karqaku Anacpa mirayninkuna hina hatunkaray runakunam. ¹¹Wakin runakunam creerqaku chay hatunkaray runakunaqa Refaim casta runakuna kasqanta, Moab casta runakunam ichaqa Em casta runakunawan suticharqaku. ¹²Seir law allpapiqa ñawpaqtam yacharqaku Hor casta runakuna ichaqa paykunatam Esaupa mirayninkuna qarqorurqaku, paykunata chinkarachispankum chaypiqa paykunaña *yachakurqaku. Chaynataqa ruraraqaku Israelpa mirayninkunapas Tayta Diospa qosqan allpamanta qarqosqankuta hinam.) ¹³Tayta Diosmi nirqa: “Kunanyá pasaychik Zered Mayuta” nispa. Hinaptinmi pasarqanchik Zered Mayuta.

¹⁴—Cades-barnea llaqta lawmanta hamuspa Zered Mayuta chipamananchik-kamam karqa kimsa chunka pusaqniyoq wata. Chay tiempokamaqa lliwñam wañururqaku guerrapi peleaq llapallan runakunaqa. Paykunaqa campamento-mantam chinkarurqaku Tayta Diospa jurasqanpi hina. ¹⁵Tayta Diospa atiyinmi paykunapa contranpi karqa campamentopa chawpinmanta chinkarachinanpaq.

¹⁶—Guerrapi peleaq chay llapallan runakuna wañuruuptinñataqmi ¹⁷Tayta Dios niwarqa: ¹⁸“Kunanpunim pasankichik Moab casta runakunapa allpanmanta Ar sutiyoq llaqta lawman. ¹⁹Amon casta runakunapa allpanman chayaspaykichikqa amam paykunataqa imanankichikchu hinaspapas amataqmi paykunawanqa peleankichikchu. Amonpa miraynin runakunapa allpantaqa manam qosqaykichikchu. Chay allpataqariki qorqani Lotpa mirayninkunamanmi herencianku kananpaq” nispa. ²⁰(Wakin runakunapas creerqaku chay allpaqa Refain casta runakunapa kasqantam, chaynataqa piensarqaku ñawpaq tiempopi Refain casta runakuna chaypi *yachasqankuraykum. Paykunatam Amon casta runakuna suticharqaku “Zomzom casta runakuna” nispa. ²¹Chay runakunapa atiyñiyoch achkallaña runakunam karqaku. Paykunapa karqa Anacpa mirayninkuna hina hatunkaray runakunam. Paykunatam Tayta Dios tukurachirqa Amon casta runakunawan, chaynapim Amon casta runakunaña dueñochakuruspa chaypi yachakurqaku. ²²Seir Orqopi *yachaq Esaupa mirayninkunapaq Tayta Diospa rurasqanman hinam Amonpa mirayninkunawanpas rurarqa. Hor casta runakunata tukuruptinmi Esaupa mirayninkunaña paykunapa rantinpi yachakurqaku kay libro qellqasqa kasqan tiempokama. ²³Chaynataqmi Gaza llaqtapa muyuriqnin llaqtachakunapi yachaq Av casta runakunatapas Creta islamanta hamuqkuna tukururqaku hinaspam paykunapa rantinpi yachakurqaku. Chay Creta islamanta hamuqkunaqa karqa Caftor casta runakunam.)

²⁴—Tayta Diosmi niwarqa: “Chimpaychik Arnon sutiyoq mayuta, kunanmi vencheshaykichik Amor casta runakunapa reynin Sehonta, payqariki *yachan Hesbon llaqtapim, ñoqaqa qosqaykichiktaqmi paypa allpantapas. Chaynaqa allpanta dueñochakuyta qallarispayá paywan peleaychik. ²⁵Qamkunaraykum kunanmantapuni kay pachapi runakuna mancharichiyta qallarisqa. Qamkunamanta rimaqta uyarispankum mancharikuymanta katkatatanqaku hinaspa qewipakunqaku” nispa.

Rey Sehonta vencesqankumanta

(Nm 21:21-30)

²⁶—Cademot sutiyoq chunniqmantam kacharqani runakunata Hesbon llaqtapi *yachaq Rey Sehonta sumaq simillawan kaynata nimunankupaq: ²⁷“Allpayki chawpintam pasaruyta munaniku. Ñanninta rispallaykum mana maylawmanpas muyusaqkuchu. ²⁸Mikunaykupaq pisiptinqa rantisqaykikum, yakuykitapas tomaspaykuqa pagasqaykikum. Chakiwan pasaruqllatayá dejaykuwayku. ²⁹Seir Orqopi yachaq Esaupa mirayninkuna chaynataq Ar llaqtapi yachaq Moab casta runakuna hinayá qampas chaynata ruraykullawayku. Jordan Mayuta chimpanaykukamayá chaynataqa ruraykullawayku chaynapi yupaychasqayku Tayta Diospa qowananku allpaman chayarunaykukama” nispa.

³⁰—Aswanqa Hesbon llaqtapi *yachaq Rey Sehonmi mana munarqachu allpanpa chawpin pasananchikta. Paytaqariki yupaychasqanchik Tayta Diosmi pasaypaq rumi sonqota rurarurqa chaynapi paytaqa qamkunamanña entregaykusunaykichikpaq, chaynamá kachkanku kunan qawasqanchikpi hina.

³¹—Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: “Kunan punchawmantapunim qoykichik Rey Sehonta chaynataq allpantapas. Chaynaqa yaykuspaykichikyá allpan dueño-chakuyta qallariychik” nispa.

³²—Hinaptinmi Rey Sehon taripamuwarqanchik llapa tropankunapiwan Jahaza llaqta lawpi peleananchikpaq. ³³Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi qoykuwarqanchik hinaptinmi vencerurqanchik payta, churinkunata chaynataq llapa tropankunatapas. ³⁴Llapallan llaqtankunata venceruspanchikmi tuñichirqanchik

hinaspa wañuchirqanchik qarikunatapapas, warmikunatapapas chaynataq wawakunatapapas manaña puchunankukama. ³⁵Ichaqa llapa animalkunapiwan llaqtakunapi tukuy ima qechusqallanchikmi ñoqanchikpaqqa karqa. ³⁶Arnon sutiyoq mayu patanpi Aroer llaqtamanta chaynataq wayqopi kaq llaqtamanta hinaspa Galaad lawpi llaqtakunakamam mayqan llaqtapas mana harkawarqanchikchu, yupaychasqanchik Tayta Diosmi munaychakunanchikpaq llapallanta qoykuwarqanchik. ³⁷Amon casta runakunapa allpanmanmi ichaqa mana chayarqanchikchu, manataqmi chayarqanchikchu Jaboc sutiyoq mayu lawpi llapallan kaqkunamanpas nitaq orqo lawpi kaqkunamanpas nitaq yupaychasqanchik Tayta Diospa prohibiwasqanchik allpakunamanpas.

Basan nacionpa reynin vencesqankumanta

(Nm 21:31-35)

3 ¹—Chaymantam hamurqanchik huklaw ñannintaña Basan nacion lawman. Ichaqa Og sutiyoq reyninmi taripamuwarqanchik llapallan tropankunapiwan Edrei llaqta lawpi peleananchikpaq.

²—Hinaptinmi Tayta Dios niwarqa: “Amayá paytaqa manchakuychu, paytaqa ñoqam entregasqayki chaynataq llapallan tropankunatapapas hinaspa allpantapas. Paytapas wañuchinkichikmi Hesbon llaqtapi *yachaqa Amor casta runakunapa reynin Sehonta hina” nispa.

³—Chaynatam yupaychasqanchik Tayta Dios vencechiarqanchik Basan nacionpa reynin Ogta chaynataq llapallan tropankunatapapas hinaptinmi paykunata wañuchirqanchik mana pitapas puchuspa. ⁴Chaynataqmi llapallan llaqtankunatapapas vincerqanchik, manamá huk llaqtallatapapas puchurqanchikchu, chay vencesqanchik llapallan llaqtakunaqa karqa soqta chunka llaqtakunam, chay llaqtakunaqa karqa Argob lawpim otaq Rey Ogpa gobiernasqan Basan nacionpi llaqtakunam. ⁵Llapallan chay llaqtakunaqa karqa altokama murallasqam chaynataq punkunkunapas qerukunawan tranasqam. Vencerurqanchiktaqmi chakrakunapi mana murallayoq achkallaña llaqtakunatapapas. ⁶Hesbon llaqtapi Rey Sehonta hinamá chinkarachirqanchik llapallan llaqtakunapi qarikunatapapas, warmikunatapapas chaynataq wawakunatapapas. ⁷Llapallan animalkunatawan llaqtapi tukuy imakunatam qechurqanchik.

⁸—Chaynaqa chay tiempopimá Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan lawpi *yachaqa iskay reykunapa nacionninta dueñochakururqankichik Arnon Mayumanta Hermon Orqokama. Chay reykunaga karqaku Amor casta runakunapa reyninkunam. ⁹(Kay Hermon Orqotam Sidon llaqtayoq runakuna suticharqaku Sirion Orqowan, Amor casta runakunañataqmi suticharqaku Senir Orqowan.) ¹⁰Dueñochakurqanchikmá tukuy pampakunapi kaq llaqtakunatapapas, Galaad lawpi llapallan llaqtakunatapapas chaynataq Basan lawpi llapallan llaqtakunatapapas Salca hinaspa Edrei llaqtakunaman chayananchikka-ma. Chay llaqtakunaqa karqa Basan nacionpa reynin Ogpa gobiernasqan llaqtakunam. ¹¹(Ichaqa Basan nacionpa reynin Ogllañam puchururqa Refaim casta runamantaqa. Paypa catrenmi karqa fierromanta tawa metro largoyoq hinaspa yaqa iskay metro anchoyoq. Amonpa mirayninkunapa Raba llaqtanpim chay catreqa sutillaraq kachkan.)

Jordan Mayupa waklawninpi quedamuq Israel ayllukunamanta

(Nm 32:1-42)

¹²—Chay tiempopi dueñochakusqanchik allpatam qorqani Ruben ayllumanwan Gad aylluman, paykunamanqa qorqani Arnon Mayupa patanpi kaq Aroer

llaqtamanta qallarispam Galaad parten orqokunakama, qorqanitaqmi chaypi kaq llaqtakunatapas. ¹³Galaad allpamanta puchuq Rey Ogpa gobiernasqa Basan allpatañataqmi qorqani Manasespa parten aylluman. Qorqanimá Refaim casta runakunapa allpan nisqanku Argob lawpi allpakunatapas. ¹⁴(Manases ayllumanta kaq Jair sutiyoq runam dueño chakuykurqa Argob lawpi allpakunata, payqa dueño chakuykurqa Gesur casta runakunapa allpanpa linderonkamam chaynataq Maaca casta runakunapa linderonkamam. Chay Basan lawpi allpataqa kikinpa sutinwanmi suticharqa “Havot-jair” nispa.) ¹⁵Galaad allpataqa qomurqani Maquirpa mirayninkunamanmi. ¹⁶Ruben ayllumanwan Gad ayllumanñataqmi qomurqani Galaad lawmanta qallarispam Arnon Mayupa kasqan allpakama. Linderonmi karqa chay wayqomanta qallarispam Amon casta runakunapa allpanwan tupaq Jaboc Mayukama. ¹⁷Paykunamanmi qorqanitaq Araba sutiyoq qechwatapas, chaypa linderonñataqmi kachkan tukuy Jordan Mayu. Chay mayuqa richkan Cineret Qochamantam Araba sutiyoq qochakama otaq Kachi Qochakama. Chay qochaqa kachkan intipa qespimunan lawpi kaq Pisga Orqopa waqtan urayninpim.

¹⁸—Chay tiempopim chay allpakuna qosqay ayllumunata kamachispay nirqani: “Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qoykusunkichik kay allpata dueño chakunaykichikpaq, ichaqa guerrapi peleay yachaqa armasqakunaqa llapallaykichikmi rinkichik castamasikichik Israel runakunapa ñawpaqninta. ¹⁹Qamkunaman qosqay llaqtakunapim ichaqa quedaspaqa-quedanqa warmikichikkunalla, churikichikkunalla hinaspa animalnikichikkunalla. Qamkunaqariki achka animalniyoqmi kachkankichik. ²⁰Qamkunaqa amam kutimunkichikchu dueño chakunaykichikpaq qosqay allpamanqa. Kutispaqa-kutikamunkichik qamkunaman yupaychasqanchik Tayta Dios hawkayay qosusqaykichikta hina castamasikichikkunamanpas hawkayayta qoykuptinñam chaynataq Jordan Mayupa chimpanpi allpatapas dueño chakuruptinkunam” nispa.

²¹—Chay tiempopiqa Josuey tapas nirqanitaqmi kaynata: “Qawarqankim yupaychasqanchik Tayta Diospa imam chay iskay reykunawan rurasqanta, chaynatam Tayta Diosqa rurantaq pasanayki llapallan nacionkunapipas. ²²Amamá paykunataqa manchakunkichikchu, yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkuna-paqaq peleanqa” nispa.

Diospa prometesqan allpaman Moises mana yaykunanmanta

²³—Hina chay tiempopitaqmi Tayta Diosta ruego kuspay nirqani: ²⁴“Señor Diosnilláy, qanmi kay serviqniki man qawachiwachkankiña hatu-hatun atiyiniyoq kasqaykita. Manam huk diosqa kanchu cielokunapipas hinaspa kay pachapipas qampa rurasqaykikuna ruray atiqqa. ²⁵Ama hina kaspayá permitiykuway Jordan Mayupa chimpanman pasarunaypaq, chay allin allpa qawaykuytam munachkani, munachkanitaqmi orqokunapa kasqan sumaqlaña allpakuna qawaykuytapas chaynataq Libano Orqo qawaykuytapas” nispa. ²⁶Aswanqa Tayta Diosmi qamkuna-rayku ñoqapaq piñakuruspan mañakusqaytapas mana uyariwarqachu, chaynapim Tayta Diosqa niwarqa kaynata: “Amaña masta parlapayawaychu chay asuntoman-ta. ²⁷Pisga Orqopa puntanman rispayá qawarimuy intipa seqaykunawan lawta, nortelawta, surlawta chaynataq intipa qespimunan lawtapas. Jordan Mayutam ichaqa mana chimpankichu. ²⁸Josuey tayá kamachiy hinaspayá kallpanchaspayki valorchay. Paymi runakunapa ñawpaqninta rispan allpata dueño chachinqa” nispa.

²⁹—Chaynapimá quedarurqanchik Bet-peor llaqtapa chimpan qechwapi.

Kasukuq kanankupaq Moisespa consejasqanmanta

4¹—Israel casta runakuna, qamkunaqa kasukuychikyá yachachisqay decretokunata chaynataq reglamentokunatapás. Kasukuspaykichikqa manam wañunkichikchu hinaspam yaykunkichik abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diospa qosunaykichik allpaman.² Kamachikuyniykunamanqa amam imatapás yapankichikchu nitaq menosyachinkichikchu. Qamkunaqa kasunkichikmá yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyninkunataqa, chaykunataqa ñoqam kamachikichik.³ Qawarqankichikmi taytacha-mamacharayku yupaychasqanchik Tayta Diospa imam rurasqanta. Rikurqankichikmá chay taytacha-mamacha llapa adoraqkunata qamkunamanta Tayta Dios chinkachisqantapas.⁴ Yupaychasqanchik Tayta Diosta llapallan qatiqkunam ichaqa kawsachkankichikraq kunankama.⁵ Ñoqam yachachirqaykichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachiwasqan decretokunata chaynataq reglamentokunatapás. Dueño chakunaykichik allpaman yaykuspaga tukuy chaykunatamá cumplinkichik.⁶ Chaynata kasukuspa ruraptikichikqa wakín nacionpi runakunam reqsisunkichik qamkunaqa yachaysapa chaynataq yuyaysapa runakuna kasqaykichikpaq. Paykunapas kay decretokunata yachaspankum ninqaku: “iCheqaptapunipas yachaysapa, entendimientoyoy hatun nacionmi kay nacionqa” nispa.⁷ ¿Mayqan hatun nacionpa diosinkunataq hichpallanpi kachkan ñoqanchikpa sapa kutilla qayarikunanchik yupaychasqanchik Tayta Dios hinaqa? ⁸ ¿Mayqan hatun nacionpataq kapun allin decretokunapas chaynataq allin reglamentokunapas qamkunaman kunan yachachisqaykuna hinaqa? ⁹ Amayá qonqaruychikchu imam rikumusqaykichikmantapaq, kawsanaykichikkamaqa amamá sonqoykichikmantapas chinkarachinkichikchu, chaykunataqa yachachinkichikmá churikichikkunamanpas chaynataq willkaykichikkunamanpas.

Horeb Orqopi Tayta Diospa imam rimarisqanmanta

¹⁰—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi Horeb Orqopi huk punchaw kachkaptinchikmi Tayta Dios niwarqa: “Huñumuy runakunata imam ninayta uyarinankupaq, chaynapi kay pachapi kawsananku punchawkama respetaway yachanankupaq hinaspachurinkunamanpas yachachinankupaq” nispa.¹¹ Chaynapim qamkunaqa chay orqopa sikinman asuykamuspa chaypi sayarqankichik hinaptinmi chay orqomanta ratachkaq nina lloqsimuspan alto-altokamaraq chutarikuspan rakta puyumanraq tikratururqa.¹² Hinaptinmi chay ninapa ukunmanta Tayta Dios rimapayasurqankichik. Qamkunaqa uyarirqankichik rimasqallantam ichaqa manam ima rikchaytapas rikurqankichikchu.¹³ Kikin Tayta Diosmi contratonta willasurqankichik. Chay contratonqa karqa iskaq tabla rumikunapi qellqasqa Chunkantin Kamachikuynunam. Chaykunataqa kamachikurqa cumplinaykichikpaqmi.¹⁴ Chay tiempopiqa Tayta Diosmi ñoqatapás kamachiwarqataq qamkunaman chay decretonkunata hinaspá reglamentonkunata yachachinaypaq chaynapi dueño chakunaykichik allpapi cumplinaykichikpaq.

Taytacha-mamachakunataqa ama adoranankumanta

¹⁵⁻¹⁶—Horeb Orqopi rupachkaq nina ukumanta Tayta Dios rimapayamusuqaykichik punchawpiqa manam ima rikchaytapás rikurqankichikchu. Chaynaqa cuidakuychikyá huchaman urmaykunaykichikmanta chaynapi qarimanpas otaq warmimanpas rikchakuq imagenkunata ama ruramaykichikpaq.¹⁷⁻¹⁸ Amataqmá rurankichikchu animalkunaman rikchakuqtapas nitaq alton pawaqkunaman rikchakuqtapas nitaq qasqonpa puriq animalkunaman rikchakuqtapas nitaq challwakunaman rikchakuqtapas.¹⁹ Yanqañataq cielopi

intita, killata, lucerokunata hinaspa cielopi tukuy kaqkunata qawaspaykichik adorawaqchik. Tukuy chaykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi churarqa kay pachapi llapallan runakunapaq. ²⁰Qamkunatam ichaqa metal chulluchina hornomanta horqomuchkaq hina Tayta Dios horqomusurqankichik Egipto nacionmanta chaynapi kunan hina paypa runankunaña kanaykichikpaq. ²¹Ichaqa qamkunaraykum Tayta Dios piñakururqa ñoqapa contraypi hinaspa jurarqa Jordan Mayutas manaña chimpanaypaq hinaspa qosunaykichik allin allpamanpas manaña yaykunaypaq. ²²Kay allpapi wañukuspays Jordan Mayuta mana pasaptiypas qamkunaqa chimpankichikmi chay allin allpata dueñochakunaykichikpaq. ²³Cuidakuychikya yupaychasqanchik Tayta Diospa qamkunawan contrato rurasqanta ama qonqarunaykichikpaq. Yupaychasqanchik Tayta Diospa “amam” nisqan taytacha-mamachakunataqa amamá rurankichikchu. ²⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosqa paylla kuyanata munaq Diosmi. Tukuy imapas ruparuq ratachkaq nina hinam payqa.

²⁵—Churikichikpas chaynataq willkaykichikpas karuptinqa hinaspa qamkunapas chay allpapi machuyaruspaykichikqa yanqañataq tukuy imaman rikchakuq taytacha-mamachakunata ruraspa pierdekuruwaqchik hinaspa yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpi huchallikuspa payta piñachiwaqchik, ²⁶hinaptinqa chayllam chinkachisqa kankichik chay Jordan Mayupa waklaw chimpanman dueñochakunaykichikpaq pasasqaykichik allpamanta. Manam unaychu chaypiqa kankichik, chinkachisqapunim karunkichik. Ñoqam kunan churani testigopaq cielotawan kay pachata. ²⁷Tayta Diosmi cheqerachisunkichik huklaw nacionkunaman hinaptinmi chay nacionkunapi wakillaykichikña puchurunkichik. ²⁸Hinaspa chay nacionkunapi servinkichik runakunapa rurasqa taytacha-mamachakunata, mana qawakuq, mana uyariq, mana mikuq, mana muskiq, kullumanta chaynataq rumimanta taytacha-mamachakunata. ²⁹Chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosta tukuy sonqoykichikwan, tukuy yuyaynikichikwan maskaspaykichikqa tarinkichikmi. ³⁰Tukuy chay ñakariykunapi kaspaykichik Tayta Diosman kutirikuspa payta kasukuptikichikqa ³¹payqa llakipayakuq Dios kasqanraykum manapuni saqerusunkichikchu, manataqmi chinkachisunkichikchu, manataqmi Tayta Diosqa qonqarunqachu abuelonchikkunaman juramentowan contrato rurasqantaqa.

³²Ñawpa tiempopi

yachaq runakunatayá tapuychik,
runata kay pachapi
Diospa unanchasqanmantapuniyá
tapukachakuychik,
tukuy hinastinpiyá
tapukachakuychik:

“¿Yaqachum kayna hatu-hatun kaq pasakurqa,
yaqachum uyarirqanchik kaynataqa?”

³³—Ñoqanchik hinaqa ¿yaqachum pipas ratachkaq ninapa chawpinmanta Diosta uyarirqaku otaq uyarichkaspakupas mana wañururqakuchu? ³⁴Pruebakunata, señalkunata, millagrokunata hinaspa guerrakunata ruraspanmi wakín nacionkunamanta paypa runankunaña kananchikpaq pruebawaspanchik akllawarqanchik. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi Egipto nacionpi ñoqanchikpa qayllanchikpi chaynataq ñoqanchikrayku hatun atiyinwan hinaspa hatun castigowan mancharikuypaq kaqkunata rurarqa. ¿Yaqachum taytacha-mamachakuna chaykunata ruranman karqa? ³⁵Chaykunataqa

qawachisurqankichik kikin Tayta Dioslla cheqap Dios kasqanta yachanaykichikpaqmi. ³⁶Yachachisunaykichikpaqmi cielomanta rimapayamusurqankichik, kay pachapiñataqmi qawachisurqankichik rupachkaq ninata hinaptinmi uyarirqankichik palabrankunatapas chay ninapa ukunmanta. ³⁷Payqa abuelonchikkunata kuyasqanraykum akllarqa paykunapa mirayninkunata hinaspa horqomurqa Egipto nacionmanta ancha hatun atiyinwan. ³⁸Ñoqanchikmantapas aswan achka runayoc nacionkunata chaynataq aswan ancha atiyiniyoq nacionkunatam qayllanchikmanta qarqorqa, imaynam kunan sucedekusqanpi hinam paykunapa allpanman qamkuna yaykuchkankichik dueñochakunaykichikpaq.

³⁹—Chaynaqa sumaqtamá yuyankichik Tayta Diosqa hanaq pachapi hinaspa kay pachapipas sapallan Dios kasqanta. ⁴⁰Kunan punchawpi kamachisqay Diospa decretonkunatawan kamachikuyininkunatayá kasukuychik hinaptinqa qamkunapas chaynataq miraynikichikpas allintam kawsakunkichik, yupaychasqanchik Tayta Diospa wiñaypaq qosunaykichik allpapim unay watakuna *yachankichik.

Amparakuna llaqtakunamanta

⁴¹Moisesmi akllarqa kimsa llaqtakunata, chay llaqtakunataqa akllarqa Jordan Mayupa waklawnin intipa qespimunan lawpim. ⁴²Chay llaqtataqa akllarqa pipas runamasinta ñawpaqmanta mana cheqnichkaspa wañurachispa huk kaqnin llaqtaman ayqekuspa mana wañuchisqa kananpaqmi. ⁴³Chay llaqtakunam karqa: Ruben ayllu runakunapa chunniq pampapi kaq Beser llaqta, Gad ayllu runakunapa Galaad lawpi kaq Ramot llaqta, Manases ayllu runakunapañataq Basan lawpi Golan llaqta.

Moisespa yachachisqan leykunamanta

⁴⁴Israelpa mirayninkunamanmi Moises willarqa yachachikuykunata. ⁴⁵Egipto nacionmanta lloqsiramuptinkum paykunaman yachachirqa kamachikuykunata, decretokunata chaynataq reglamentokunatapas. ⁴⁶Chaynataqa *yachachirqa Jordan Mayupa intipa qespimunan lawninpim otaq Bet-peor llaqtapa waqtan qechwapim, chay qechwaqa kachkan Amor casta runakunapa reynin Sehonpa allpanpim. Chay Rey Sehonqa yacharqa Hesbon llaqtapim, paytam vencerurqaku Moisespiwan Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta lloqsiramuspanku. ⁴⁷Hinaspa chay Rey Sehonpa allpanta chaynataq Basan lawpi Rey Ogpa allpantapas dueñochakurqaku. Chay iskay reykunam karqaku Amor casta runakunapa reyninku, paykunaqa *yacharqaku Jordan Mayupa chimpan intipa qespimunan lawpim. ⁴⁸Chay reykunapa allpanqa karqa Arnon Mayupa patanpi kaq Aroer llaqtamanta qallarispam Sirion Orqokama. (Chay Sirion Orqopa huknin sutinmi karqa Hermon.) ⁴⁹Chay reykunapataqmi karqa Jordan Mayupa chimpan intipa qespimunan lawpi kaq Araba Qechwapas Pisga Orqopa waqtanpi Kachi Qochakama.

Chunkantin Kamachikuykunamanta

(Ex 20:1-17)

5 ¹Israelpa llapallan mirayninkunata huñuruspanmi Moises nirqa:
—Israelpa mirayninkuna, qamkunaman kunan yachachisqay decretokunatayá chaynataq reglamentokunatayá uyariychik. Chaykunataqa sumaqta yachaspaykichikyá kasukuychik.

²—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi Horeb Orqopi ñoqanchikwan contratota rurarqa.
³Chay contratotaqa rurarqa manam abuelonchikkunallawanchu aswanqa ñoqanchikpiwanmi otaq kaypi llapallanchik huñunasqa kaqkunapiwanmi. ⁴Tayta Diosqariki chay

orqopim rupachkaq nina ukumanta kikinpuni rimapayawarqanchik. ⁵Chay tiempopiqa ñoqam karqani Tayta Diospa hinaspa qamkunapa chawpikichikpi chaynapi Tayta Diospa palabrakunata qamkunaman willanaypaq. Qamkunaqa rupachkaq ninata manchakuspaykichikmi orqoman mana seqarqanchikichu. Chaypim Tayta Dios nirqa:

⁶“Ñoqam kani yupaychasqaykichik Tayta Dios, Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmantam horqomurqaykichik. ⁷Ñoqallam Diosqa kani, amam huk dioskunaqa kapusunkichu.

⁸“Amam taytacha-mamachataqa rurankichu imaman rikchakuqtapas, hanaq pachapi kaqman rikchakuqtapas, kay pachapi kaqman rikchakuqtapas nitaq allpapa ukun yakupi kaqman rikchakuqtapas. ⁹Amam qonqorakunkichu chaykunapa ñawpaqninpiqa, amataqmi adorankichu. Ñoqaqa kani yupaychasqayki Tayta Diosmi. Ñoqaqa manam munanichu sapaq diosta adoranaykichiktaqa, chaynata ruraspa cheqniwaqniy tayta-mamakunapa huchallikusqanmantam castigasapuni wawa-churinkunata, chay wawa-churinkunapa willkankunata chaynataq chay willkanpa churinkunatapas. ¹⁰Ichaqa kuyawaqniy runataqa otaq kamachikuyniy kasukuq runataqa waranqantin mirayninkunakamam favorecesaq.

¹¹“Ñoqapa sutiyaqa amam yanqaqa rimankichu. Suti y yanqa rimaqtaqa castigasapunim.

¹²“Yupaychasqayki ñoqa Tayta Diospa kamachisqaypi hinam samana punchawniyta respetanki hinaspa ñoqapaq sapaqchanki. ¹³Soqta punchaw llamkaspaykim tukuy ruraynikikunata ruranki, ¹⁴qanchis kaq punchawpim ichaqa samanki, chay punchawqa punchawniy kasqanrayku. Chay punchawpiqa amam rurankichu ima ruranatapas. Amataqmi ruranqachu qari churikipas nitaq warmi churikipas nitaq sirvientekipas nitaq sirvientaykipas nitaq buyesnikipas nitaq asnoykipas nitaq ima animalnikipas nitaq llaqtaykipi *yachaqa forasteropas. Qam samaptikim sirvientekikunapas samanqaku. ¹⁵Qamqa yuyariyá Egipto nacionpi sirviente kasqaykita, chaymantam yupaychasqayki ñoqa Tayta Dios hatun atiyiniywan chaynataq hatun castigowan qamta horqomurqayki. Chayraykumá yupaychasqayki Tayta Dios kamachiki samana punchawta respetanaykipaq.

¹⁶“Yupaychasqayki ñoqa Tayta Diospa kamachisqaypi hinam tayta-mamaykita respetanki chaynapi ñoqapa qonay allpapi allin kanaykipaq hinaspa unay kawsanaykipaq.

¹⁷“Amam pitapas wañuchinkichu.

¹⁸“Amam hukwanqa pierdekunkichu.

¹⁹“Amam suwakunkichu.

²⁰“Amam runamasikipa contranpiqa llullakunata rimankichu.

²¹“Amam munapayankichu runamasikipa warminta, amam munapayankichu runamasikipa wasinta nitaq allpanta nitaq sirviententa nitaq sirvientanta nitaq buyesninta nitaq asnonta nitaq runamasikipa imantapas.”

Diosta Israelpa mirayninkuna manchakusqanmanta

(Ex 20:18-26)

²²—Kay palabrakunatam Tayta Dios fuertemanta rimarqa rupachkaq nina ukumanta chaynataq tutayay puyu ukunmanta orqopa ñawpaqnin pampapi llapallanku kachkaptinku. Upallaruspanñataqmi kay palabrakunata qellqarqa iskay tabla rumikunapi hinaspa qowarqa ñoqaman. ²³Tutayay ukumanta lloqsimuq vozta uyarispaykichikmi chaynataq orqotapas rupachkaqa qawachkaptikichikmi ayllukunapa llapallan jefenkuna ancianokunapiwan ñoqaman hamuspa niwarqaku: ²⁴“Cheqaptapunipas Tayta Diosmi qawaykachiwanchik kanchaynintawan atiyiniyoq

kayninta. Uyarirunchiktaqmi voznintapas ninapa chawpinmanta. Kunanmi yacharuniku runakunata Tayta Dios rimapayachkaptinpas runakunaqa mana wañurusqanta. ²⁵Chaywanpas ¿imanasqamá chinkasaqkuqa kay mancharikuypaq ninapa rupas-qanwanqa? Sichu yapatawan yupaychasqanchik Tayta Diospa vozninta uyarispaqa seguruch wañurusaqku. ²⁶Ninapa ukunmanta kawsaq Diospa vozninta ñoqayku hina uyarichkaspaqa manam pipas kawsanmanchu. ²⁷Chaynaqa qamllayá yupaychasqanchik Tayta Diosman asuykuspa tukuy nimususqaykita uyarimuy hinaspa qamña ñoqaykuman willawankiku chaynapi kamachimususqaykita kasukunaykupaq” nispa.

²⁸—Chaykuna niwasqaykichiktam Tayta Diosqa uyarichkarqa hinaspa niwarqa: “Uyarirqanim kay runakunapa nisuusqaykita, allinpunim chay tukuy nisuusqaykita. ²⁹Amalaya chayna sonqoyoqla kanmanku respetawanankupaq hinaspa sapa punchaw llapallan kamachikuyniykunatapas kasukunankupaq chaynapi paykunapas chaynataq mirayninkupas allin kanankupaq. ³⁰Rispaykiyá nimuy karpankuman kutinankupaq. ³¹Qamqa hinapim ñoqawan kanki hinaptinmi nisqayki tukuy kamachikuyniykunata, decretokunata chaynataq reglamentoykunatapas chaynapi dueñochakunankupaq qosqay allpapi cumplinankupaq” nispa. ³²Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy kamachisusqaykichiktayá mana pantaspa kasukuychik. ³³Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisusqaykichikpi hinayá allinta kawsaychik chaynapi dueñochakunaykichik allpapi unay watakuna kawsanaykichikpaq.

Hatun kamachikuymanta

6 ¹—Kaykunam chay kamachikuykuna, decretokuna chaynataq reglamentokuna, qamkunaman yachachinaypaq yupaychasqanchik Señor Diospa kamachiwasqankuna, chaykunataqa cumplinkichik dueñochakunaykichik allpaman yaykuspaykichikmi. ²Chaynata ruraspamá yupaychasqanchik Tayta Diosta respetankichik hinaspa kasukunchik kawsanaykichik punchawkama. Kasukunqakutaqmá churikichikkunapas chaynataq willkaykichikkunapas. Kasukunchikmá qamkunaman qosqay decretokunatapas chaynataq kamachikuykunatapas chaynapi unay watakuna kawsakunaykichikpaq. ³Chaynaqa Israelpa mirayninkuna, kasukuspáyá cumpliychik hinaptinqa alli-allin kaspaykichikmi achkallaña mirayniyoq kankichik tukuy imapapas kasqan allpapi. Chay allpataqa abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosmi prometewarqanchik.

⁴—Israel casta runakuna, uyariychikyá: ¡Yupaychasqanchik Tayta Diosqa chullallam!

⁵—Yupaychasqanchik Tayta Diostam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan.

⁶—Kay kamachisqay palabrakunaqa sonqoykipim kanqa. ⁷Churikikunamanmi sapa kutilla yachachinki wasipi kaspá, ñanpi purispa, puñuq yaykuspa chaynataq hatarispaykipas. ⁸Kay kamachikuykunataqa señalta hinam qellqasqata watakunki brazoykipi chaynataq urkuykipipas. ⁹Qellqankitaqmi wasikipa punkunkunapa marconkunapipas chaynataq zagan punkukunapipas.

Israelpa mirayninkunatam Moises kamachin kasukunankupaq

¹⁰Abuelonchik Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman prometesqan allpamanmi yupaychasqanchik Tayta Dios yaykuchisunkichik. Chay allpaqa kachkan hatun llaqtayoqkunam, chay llaqtakunataqa manam qamkunachu hatarichirqanchik. ¹¹Chay allpapiqa wasikunapas tukuy allin kaqkunapa huntasqanmi kachkan, chaykunataqa manam qamkunachu huntachirqanchik. Chaypiqa kachkantaqmi toqosqa pozokuna-

pas, chaykunataqa manam qamkunachu toqorqankichik, chay allpapiqa kachkantaqmi mana rurasqaykichik uvas huertakunapas, aceituna sachakunapas, chaykunatamá saksanaykichikkama mikunkichik. ¹²Chaynaqa amamá yupaychasqanchik Tayta Diostaqa qonqarunkichikchu, paymi horqomuwarqanchik Egipto nacionpi sirviente kachkaptinchik. ¹³Yupaychasqanchik Tayta Diosllata respetaspayá adoraychik, imatapas juraspaykichikqa paypa sutillanpiyá juraychik. ¹⁴Muyuriqnichik nacionkunapi runakunapa adorasqanku sapaq dioskunataqa amam qatinkichikchu. ¹⁵Ñoqanchikwan kaq yupaychasqanchik Tayta Diosqa paylla kuyanata munaqmi, payqa contraykichikpi piñakuspanmi kay pachamanta pasaypaqta chinkarachisunkichikman.

¹⁶—Masah sutiyoq lawpi pruebaman churasqaykichikta hinaqa amam pruebaman churankichikchu yupaychasqanchik Tayta Diostaqa. ¹⁷Kasukuychiktaqyá yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqankunataqa chaynataq paypa kamachikuy ninkunatawan decretokunatapas. ¹⁸Tayta Diospa qayllanpiyá ruraychik imam kaqta chaynataq agradaqninkunata chaynapi allin kanaykichikpaq hinaspa abuelonchikkunaman Tayta Diospa jurasqan sumaq allpaman yaykusa dueño chakunaykichikpaq, ¹⁹chaynapitaq prometewasqanchikpi hina enemigoykichikkunatapas qayllaykichikmanta Tayta Dios qarqonanpaq.

²⁰—Sichu hamuq punchawkunapi miraynikichik tapusunkichikman: “¿Imapaqtaq yupaychasqanchik Tayta Dios kamachisurqanchik kay kamachikuykunata, decretokunata hinaspa reglamentokunataqa?” nispa. ²¹Hinaptinga qamkunam ninkichik: “Ñoqaykum Egipto nacionpi Rey Faraonpa sirvientenkuna karqaniku hinaptinga Tayta Dios horqomuwarqaku hatun atiyinwan. ²²Ñoqaykum rikurqaniku Egipto nacionpi Faraonpa chaynataq castankunapa contranpi Tayta Diospa hatun hinaspa mancharikuy paq milagrokuna rurasqanta, rikurqanikutaqmi admirakuy paq kaq rurasqankunatapas. ²³Ñoqaykutañataqmi horqomuwarqaku abuelonchikkunaman jurasqan allpaman qamkunatawan kuskata yaykuchiwananchikpaq. ²⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosqa kamachikurqataqmi llapallan kay decretokunata cumplinanchikpaq hinaspa payta respetananchikpaq chaynapi sapa punchaw allinlla kananchikpaq hinaspa kunan punchaw hina kawsachiwananchikpaq. ²⁵Chaynaqa kamachiwasqanchikman hina yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi tukuy kay kamachiwasqanchikkunata kasukuspaqa allintam rurachkanchik” nispa.

Taytacha-mamachakuna ama adoranamanta

(Ex 34:11-17)

7 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi dueño chakunaykichik allpaman yaykuchisuspaykichik, qayllaykichikmanta wischunqa qanchis nacionkunata, qamkunamantapas aswan hatun chaynataq atiyinyoq nacionkunata, kaykunam chay qarqonan nacionkunaqa: Het casta runakuna, Gerges casta runakuna, Amor casta runakuna, Canaan casta runakuna, Ferez casta runakuna, Hiv casta runakuna chaynataq Jebus casta runakuna. ²Yupaychasqanchik Tayta Dios chay nacionkunata qoykusuptikichik paykunata vencersupaqa pasaypaqta chinkarachinkichik, amam paykunawanqa ima contratotapas rurankichikchu nitaqmi llakipayankichikchu. ³Amam paykunataqa ayluchakunkichikchu. Amam paykunapa churinkunawanpas churikichiktaqa casarachinkichikchu. ⁴Yanqam paykunaqa churikichikta Tayta Diosmanta karuncharachispa, taytacha-mamachakunatañá adorachinmanku hinaptinga Tayta Diosmi contraykichikpi piñakuspan qayllanmanta chaylla chinkarachisunkichikman. ⁵Aswanqa paykunapa altarninkunatam tuñichinkichik, adoranankupa rumimanta rurasqanku pilarkunatapas pasaypaqta pakipankichik. Qorurunkichikmá Asera sutiyoq kullumanta mamachakunatapas hinaspa kañankichik-

taq llaqa taytachankutapas hinaspa mamachankutapas. ⁶Qamkunaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa sapaqchasqan runakunam kankichik. Kay pachapi wakin runakunamantamá yupaychasqanchik Tayta Dios akllasurqankichik kikinpa runankunaña kanaykichikpaq.

Israelpa mirayninkunapa imam ruranankumanta

⁷—Manam qamkunataqa wakin nacionkunamanta aswan achka kasqaykichikrayku-chu Tayta Diosqa kuyasurqankichik hinaspa akllasurqankichik, akllasurqankichikmá wakin nacionkunamanta aschachalla kachkaptikichikpas. ⁸Tayta Diosmi qamkunata kuyaspa chaynataq abueloykichikman jurasqanta cumplispa, Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmanta horqomusurqankichik hinaspa libramusurqankichik hatun atiy-ninwan Rey Faraonpa munaychakuyninmanta. ⁹Reqsiyichikyá yupaychasqanchik Tayta Diosqa cheqap Dios kasqanta. Payqa kuyaqninkunawanqa chaynataq kamachikuynin-kunapas kasukuqkunawanqa waranqantin miraykamapas kuyapayarikuspa contraton cumpliqmi. ¹⁰Ichaqa pipas cheqniqninmanqa kikinpuni pagapuspa wañurachinqa, chaypunillam cheqniqninkunamanqa kikinpuni pagapunqa. ¹¹Chaynaqa kasukuychikyá kunan kamachisqay kamachikuykunata, decretokunata chaynataq reglamentokunatapas.

Kasukuqkunata Dios bendecisqanmanta

(Lv 26:3-13. Dt 28:1-14)

¹²—Sichu kay uyarisqaykichik reglamentokunata kasukuspa ruraptikichikqa yupay-chasqanchik Tayta Diosmi cumplinqa abuelonchikkunaman kuyapayaspam jurasqan contratonta. ¹³Payqa kuyasunkichikmi, bendecisunkichikmi hinaspa achkayachisunkichik. Bendecisunkichikmi achka churi-wawakunawanpas, mirachinqataqmi allpaykichikpa ruruntapas otaq trigoykichiktapas, vinoykichiktapas, aceitekichiktapas, vacaykichikpa hinaspa ovejaykichikpa criankunatapas. Chaynataqa ruranqa abuelonchikkunaman juraspa qonan allpapim. ¹⁴Qamkunaqa llapallan nacionkunamantapas aswan bendecisqam kankichik. Qamkuna ukupiqqa qaripas, warmipas chaynataq animalnikichikpas mira qmi kanqa. ¹⁵Tayta Diosmi karunchachinqa qamkunamanta tukuy onqoykunata chaynataq rikusqaykichikpi hina Egipto nacionman kachamusqan onqoykunatapas. Aswanqa llapallan cheqnisuqnikichik runakunatam chay onqoykunawan ñakarichinqa. ¹⁶Qamkunam ichaqa wañuchinkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa entregasusqaykichik llapallan runakunata. Amamá paykunataqa llakipayankichikchu nitaqmi taytacha-mamachankutapas adorankichikchu, yanqam qamkunapaq urmachisuqnikichik kanman.

¹⁷—Ichapas qamkuna ninakuwaqchik: “Kay nacionkunaqa ñoqanchikmantapas aswan achkam ñimaynataqsi qarqoytaqa atichwanchik?” nispa. ¹⁸Aswanqa amamá paykunataqa manchakunkichikchu. Yuyariyichikyá Rey Faraonta chaynataq llaqa Egipto runakunatapas yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy rurasqanta. ¹⁹Yuyariyichikyá hatun sasachakuykuna pasasqanchiktapas. Egipto nacionmanta yupaychasqanchik Tayta Dios horqomuwaspan-chikmi hatun atiyinwan hinaspa hatun castigowan milagrokunata ruraraq chaynataq admirakuyapaq señalkunatapas. Chaynatapuni payqa ruranqa manchakusqaykichik nacionkunatapas. ²⁰Puchukunamanwan pakakuqkunamanmi yupaychasqanchik Tayta Dios wayliskunata kacharimunqa anchata mancharichispa chinkachinankama. ²¹Chaynaqa amayá katkatataychikchu paykunapa qayllanpiqa. Qamkunawan kaq yupaychasqanchik Tayta Diosmi manchakuyapaq hatu-hatun Diosqa. ²²Yupaychasqanchik Tayta Diosqa chulla-chullallamantam chay nacionkunata qayllaykichikmanta qarqonqa. Llapallan nacionkunata qonqaymanta qarqoruynikichikqa manam valenmanchu, purun animal-

kunam contraykichikpi mirarunman. ²³Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi chay nacionkunata vencechisunkichik hinaspam chinkachinankama pasaypaqta chaqwarunqa. ²⁴Paymi reyninkunatapas entregasunkichik paykunapi munaychakunaykichikpaq. Wañuchispaykichikmi sutinkutapas chinkachinkichik kay pachapi manaña pipas yuyanankama. Manam mayqanninkupas qamkunawan peleaytaqa atinqachu chinkachinaykichikkama. ²⁵Taytacha-mamachankutam kañankichik, ichaqa amam munapayankichikchu chay taytacha-mamachanku qarachasqanku qori-qollqetaqa, yanqam urmachisunkichikman, chaykunaqa millakuypaqmi yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpiqa. ²⁶Chaynaqa amam wasikichikman apankichikchu imapas millakuypaq kaqkunataqa, yanqam qamkunapas chinkachisqa kawaqchik. Chay millakuypaq kaqkunaqa chinkachisqa kanankupaqmi churasqa kachkan, chayraykum chaykunataqa millakuypaqta hinaña qawankichik.

Tayta Diosta ama qonqanankumanta

8 ¹—Kunam kamachisqay kamachikuykunatayá kasukuychik chaynapi kawsaspaykichik achka runakuna kanaykichikpaq hinaspá abuelonchikkunaman Tayta Diospa jurasqan allpaman yaykuspa dueño chakunaykichikpaq. ²Yuyariychik tukuy chunniq ñankunapi tawa chunka wata purimusqanchikta. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi chaynataqa purichimuwarqachik humillachisunaykichikpaq chaynapi pruebasuspaykichik piensasqaykichik yachananpaq chaynataq kamachikuy ninkunatapas kasukunaykichikta otaq mana kasukunaykichiktapas yachananpaq. ³Ñakarichispa yarqaymanta kachiwaspachikpas “maná” sutiyoq mikuytam mikuchiwarqanchik, mikuchiwarqanchikqa abuelonchikkunapapas nitaq ñoqanchikpapas mana reqsisqanchik mikuytam, chaynapim ñoqanchikqa yacharqanchik: runaqa kawsanqa manam mikuyllawanchu aswanqa Tayta Diospa llapa rimasqankunawanmi. ⁴Chay tawa chunka watapiqa manam pachanchikpas tukurqachu nitaqmi chakinichikpas punkirqachu. ⁵Cuentatayá qokuychik: Yupaychasqanchik Tayta Diosmi corregisurqanchik churinta taytan corregichkaq hina. ⁶Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuy ninkunata kasukuspaykichikyá payta respetarychik hinaspataq munasqanman hina kawsaychik. ⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosmi yaykuchisunkichik allin allpaman, mayukunapa kasqan allpaman, qechwakunapipas chaynataq orqokunapipas pukuyuyoc hinaspá qochayoq allpaman. ⁸Chay allpaqa trigopa, cebadapa, uvaspa, higospa, granadapa, aceituna sachapa hinaspá mielpapas kasqan allpam. ⁹Chay allpapiqa manam usunkichikchu mikuymantaqa nitaq imamantapas, rumikunamantam horqonkichik fierrota, orqokunamantañaqammi horqonkichik cobreta. ¹⁰Saksanaykichikkama mikuspaykichikqa yupaychasqanchik Tayta Diostamá alabankichik chay allin allpa qosusqaykichikmanta.

¹¹—Yupaychasqanchik Tayta Diostaqa amamá qonqarunkichikchu. Kasukuychikyá kunan kamachisqay kamachikuy ninkunatapas, reglamentonkunatapas chaynataq dectonkunatapas. ¹²Saksanaykichikkama mikuspaykichikqa chaynataq hatarichisqaykichik sumaq wasikunapi yachaspaykichikqa ¹³chaynataq vacaykichikkunapas, ovejaykichikkunapas miraruptinqa, qori-qollqekichikpas achkayaruptinqa chaynataq tukuy imaykichikkunapas achkayaruptinqa ¹⁴amamá hatun tukuqqa karunkichikchu. Chayna kaspaga yupaychasqanchik Tayta Diostaqa amamá qonqarunkichikchu, payqariki Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikmantam horqomusurqanchik. ¹⁵Paymi mana yakupa kasqan manchakuytaq hatun chunniqninta pusamuwarqanchik. Pusamuwarqanchiktaqmi kachukuq culebrakunapa kasqan chaynataq atoq-atoqkunapa kasqan lawninkunatapas. Paytaqmi qaqa rumimanta yakutapas toqyachimuspan tomachiwarqanchik. ¹⁶Chunniqpi-

má mikuchiwarqanchik “maná” sutiyoq mikuyta, abuelonchikkunapa mana reqsisqanku mikuyta. Chaykunatam rurarqa humillachisunaykichikpaq hinaspa pruebaman churasunaykichikpaq chaynapi chay pruebakuna tukusqa kaptin allinnikichikpaqña kananpaq.

¹⁷—Yanqañataq sonqoykichikpi niwaqchik: “Kay llapa kapuqninchiktaqa kallpanchikwanmi armakurqanchik” nispa. ¹⁸Aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diostam yuyarinkichik. Paymi kallpanchasurqanchik kapuqnichikta armakunaykichikpaq chaynapi abuelonchikkunaman jurasqan contratonta qamkunawan kunan hina cumplinanpaq.

¹⁹—Sichu yupaychasqanchik Tayta Diosta qonqaruspaykichik mana reqsisqaykichik dioskunata qonqorakuspa adoraptikichikqa ñoqam kunan contraykichikpi nikichik, cheqaptapunipas chinkachisqa kanaykichikmanta. ²⁰Imaynam qamkunapa qayllaykichikmanta Tayta Dios chinkachinqa nacionkunata, chaynam qamkunapas chinkachisqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa palabran mana kasukusqaykichikrayku.

Israelpa mirayninkunapaq Diospa kuyapayakuyninmanta

9 ¹—Israel casta runakuna, kaytayá uyariychik. Jordan mayuta chimpanaykichikpaqmi tiempo chayaramunña, qamkunam qarqonkichik qamkunamantapas aswan atiyniyoq hinaspa aswan achka runayoq nacionkunata, dueñoachakunkichiktaqmi alto-alto murallasqa hatun llaqtakunatapas. ²Yachasqaykichikpi hinapas chaykunapi *yachaq runakunaqa Anakpa mirayninkuna hina hatunkaray runakunam, uyarirqanchiktaqmi: “¿Pitaqsi peleanman Anakpa mirayninkunawanqa?” nispa nisqankutapas.

³—Kunanyá yachaychik yupaychasqanchik Tayta Dios ñawpaqnichik risqanta. Payqa ratachkaq nina hina rispanmi chay nacionniyoq runakunata wañuchispan humillachinqa qayllaykichikpi. Qamkunamá qarqoruspa chaylla chinkarachinkichik Tayta Diospa nisqanpi hina. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Dios qayllaykichikmanta paykunata qarqoruptinqa, amam sonqoykichikpi ninkichikchu: “Allin runakuna kasqanchikraykum Tayta Diosqa qoykuwanchik kay allpata dueñoachakunanchikpaq” nispa. Sichu Tayta Dios paykunata qayllaykichikmanta qarqoruspaqa mana allinkuna rurasqankuraykum qarqorunqa. ⁵Manam allin ruraq runakuna kasqaykichikraykuchu nitaq allin sonqoyoq kasqaykichikraykuchu paykunapa allpanmanqa dueñoachakunaykichikpaq yaykunkichik. Aswanqa chay runakunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi qarqonqa mana allinkuna rurasqankurayku chaynataq abuelonchik Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman jurasqantapas cumplinanrayku. ⁶Manamá allin ruraq runakuna kasqaykichikraykuchu yupaychasqanchik Tayta Diosqa qosunkichik chay allpataqa dueñoachakunaykichikpaq. Qamkunaqa rumi sonqo runakunam kankichik.

Israel castakuna Horeb Orqopi mana kasukusqankumanta

(Ex 31:18-32:35)

⁷—Amam haykapipas qonqanchikchu yupaychasqanchik Tayta Diosta chunniqpi piñachisqaykichikta. Egipto nacionmanta lloqsimusqaykichik punchawmantapunim kayman chayamunaykichikkama Tayta Diosta mana kasurqanchikchu. ⁸Horeb Orqo lawpim piñachirqanchik Tayta Diosta, chayraykum qamkunapa contraykichikpi piñakururqa chinkachisunaykichikpaq. ⁹Ñoqam rirqani orqota tabla rumikuna chaskiq. Rirqanimá qamkunawan Tayta Dios contrato rurasqanmanta tabla rumikuna chaskiq. Chay orqopim kamurqani tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan mana mikuspa nitaq yakutapas tomaspa. ¹⁰Hinaptinmi Tayta Dios qowarqa iskay tabla rumikunata, chaykunapim karqa kikinpa qellqasqan palabrakuna, chay palabrakunaqa karqa huñunakusqanchik

punchawpi rupachkaq orqopa chawpinmanta nisuusqaykichik palabrakunam. ¹¹Chay tawa chunka punchawwan tawa chunka tuta pasaruptinmi Tayta Dios qowarqa contrato rurasqan chay iskay tabla rumikunata. ¹²Hinaspam niwarqa: “Chaylla kaymanta kutiriy, Egipto nacionmanta horqomusqayki runakunam huchallikurunku, manapas unaypim kamachisqaykunata mana cumplispanku fundisqa taytachata rurakurunku” nispa.

¹³—Tayta Diosqa niwarqataqmi: “Kunanmi qawani kay runakunaqa ancha rumi sonqo kasqankuta. ¹⁴Dejaykuway wañurachispay sutinkutapas kay pachamanta chinkarachinaypaq. Qampa miraynikimantañam paykunamantapas aswan atiyiniyoqta rurasq hinasaq achkallataña mirachisqa” nispa.

¹⁵—Rupachkaq orqomanta uraykamuspaymi chay iskay tabla contrato rumikunata apamurqani. ¹⁶Ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpi huchallikusqaykichik tam qawarqani. Qamkunamá Tayta Diospa kamachisqankunata manapas unaypi saqeruspa malta toroman rikchakuq fundisqa taytacha-mamachataña rurakurusqanchik. ¹⁷Chaymi apamusqay chay iskay tabla rumikunata chamqaruspay pakirurqani qamkunapa qayllaykichikpi. ¹⁸Chaymi qonqorakuykurqani Tayta Diospa qayllanpi. Hinaspam ñawpaq kutipi rimasqayman hina tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan mana mikurqanichu nitaq yakutapas tomarqanichu. Chaynatam rurarqani Tayta Diospa contranpi huchallikuspa piñachisqaykichikrayku. ¹⁹Qamkunapa contraykichikpi anchata rabiaruspan wañuchisunaykichikpaq kaptinmi mancharikurqani, chaywanpas Tayta Diosqa huktawanmi mañakusqayta uyariykuwarqa. ²⁰Aaronpa contranpipas Tayta Dios anchata piñakuspanmi wañurachiyta munarqa, ichaqa paypaqpas mañakurqanim. ²¹Huchallikunaykichikpaq rurasqaykichik malta toro taytachatapas kañaruspaymi kutarurqani polvoyanankama hinaspam orqomanta uraykamuq mayuman talliykurqani.

²²—Tayta Diostaqa piñachirqankichiktaqmi Tabera lawpipas, Masah lawpipas hinaspa Quibrot-hataava lawpipas. ²³Cades-barnea llaqtamanta rispaykichik dueño chakunaykichikpaq qosusqaykichik allpaman yaykunaykichikpaq Tayta Dios kachasuptikichikpas kamachisqantam mana kasukurqankichikchu. Manam paypi confiaturqankichikchu nitaqmi uyariytapas munarqankichikchu. ²⁴Qamkunaqa reqsisqay punchawmantapunim Tayta Dios mana kasukuq runakuna kankichik. ²⁵Wañuchisunaykichikpaq Tayta Dios rimasqanraykum paypa qayllanpi qonqorakuykurqani tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan. ²⁶Ruegakuspaymi nirqani: “Señor Dioslláy, kikikipa runaykikuna kasqankuraykuyá paykunataqa amapuni chinkarachiychu. Paykunataqa hatun atiynikiwanmi libramurqanki, Egipto nacionmantapas hatun atiynikiwantaqmi horqomurqanki. ²⁷Amayá qonqaruychu serviqniki Abrahamtaqa, Isaactaqa hinaspa Jacobtaqa. Amayá kaqpaqpas hapiychu kay runakunapa rumi sonqo kasqankutaqa nitaq mana allin rurasqankutapas nitaq huchallikusqankutapas. ²⁸Yanqañataqmi horqomuwasqaykiku nacionpi kaqkuna ninmanku: ‘Tayta Diosqa manam atirqachu prometesqan allpaman yaykuchiyta. Cheqnispanmi paykunata horqorurqa chunniqqi wañurachinanpaq’ nispa. ²⁹Paykunaqa kanku kikikipa runaykikunam, paykunataqa hatu-hatun atiynikiwanmi horqomurqanki.”

Yapamanta Tayta Dios contraton rurasqanmanta

(Ex 34:1-10)

10 ¹—Chaymantam Tayta Dios niwarqa: “Iskay tabla rumikunatayá labramuy puntapi kaqkunaman rikchakuqta, ruramuytaqyá tablamanta

baultapas hinas pam orqoman hamunki ñoqapa kasqayman. ²Chay pakisqayki punta tabla rumikunapi qellqasqay palabrakunatam qellqasaq chay rumikunapi-pas hinapinmi chay rumikunataqa churanki baulman” nispa.

³—Rurarqanimá baulta acacia tablamanta hinas pam labrarqanitaq isqay tabla rumikunatapas puntapi kaqkunaman rikchakuqta. Chaymantam rirqani orqota isqaynin tabla rumikunata aparikuspay. ⁴Hinapinmi chay rumikunapi Tayta Dios qellqarqa chunkantin kamachikuyninkunata imaynam puntata qellqasqanman hina chaynataq huñunakusqanchik punchawpi rupachkaq orqomanta rimamusqanman hina. Qoykamuwapinñataqmi ⁵orqomanta uraykamuspays chay tabla rumikunata churarqani rurasqay baulman Tayta Diospa kamachiwasqanpi hina. Chaypim kachkan kunankama.

⁶Jacaanpa mirayninkunapa pozonkunamantam Israelpa mirayninkuna pasarqaku Mosera lawkama. Chaypi Aaron wañukuptinmi pamparurqaku. Hinapinmi churin Eleazarña taytanpa rantinpi sacerdote karqa. ⁷Mosera lawmantam rirqaku Gudgoda lawman, Gudgoda lawmantañataqmi rirqaku Jotbata lawman, chay allpapiqa kachkanmi yakukunapas. ⁸Chay tiempopim Tayta Dios akllarqa Levii aylluta chaynapi paykunaña contraton baulta apanankupaq chaynataq payta servispa paypa sutinpi bendicioninta mañakunankupaq. Kay libro qellqasqa kanankamapas hina chaynallatam rurachkanku. ⁹Chayraykum Levii casta runakunapaqa wakin ayllukunapa hinaqa mana kanchu herencia chakrankupas. Paykunapa herencianqa kikin Tayta Diosmi yupaychasqanku Tayta Diospa nisqanpi hina.

¹⁰—Ñoqapa orqopimá kamurqani puntapi kamusqayta hina tawa chunka punchaw hinaspa tawa chunka tutan. Chaypipas Tayta Diosqa uyariykuwaspanmi manaña wañuchisurqankichikchu. ¹¹Aswanqa paymi niwarqa: “Alistakamuyá runakunata pusanaykipaq, chaynapi rispayskichik abueloykichikkunaman jurasqay allpata dueño chakamunayskichikpaq” nispa.

Imam Tayta Diospa munasqanmanta

¹²—Israel casta runakuna ñimatataq Tayta Diosqa qamkunamanta munan? Payqa munan payta respetaspayskichik paypa tukuy munasqanman hina kawsanayskichiktam. Chaynataqmi munan tukuy sonqoykichikwan tukuy vidaykichikwan payta kuyaspa adoranayskichikta. ¹³Munantaqmi kunan kamachisqay kamachikuyninkunata hinaspa decretonkunata kasukunayskichiktapas chaynapi alli-allinña kanayskichikpaq. ¹⁴Amayá qonqaruychikchu cielokunaqa chaynataq cielokunapa hawanpi tukuy ima kaqpas chaynataq kay pachapa hinaspa tukuy ima chaypi kaqkunapas yupaychasqanchik Tayta Diosllapa kasqanta. ¹⁵Chaywanpas Tayta Diosqa abuelonchikkunata kuyaspan akllarqa, chaymantam kunan qawasqayskichikpi hinapas paykunapa mirayninkunata akllasurqankichik, wakin nacionkunatam ichaqa mana akllarqachu.

¹⁶—Cuerpayskichikpi señalakuchkaq hinayá sonqoykichikta Tayta Diospaq chuyanchaychik, amañayá rumi sonqoqa kaychikchu. ¹⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosqa sapallan Diosmi, sapallan Señormi. Payqa hatun munayniyoq, tukuy atiyniyoq chaynataq respetana Diosmi. Payqa manam pimanpas sayapakunchu nitaqmi pimanpas sayapakunapaqqa regalokunatapas chaskikuykunchu. ¹⁸Payqa allin arreglotam ruraykapun mana tayta-mamayoykunapaqpas chaynataq viudakunapaqpas. Payqa forasterokunatapas kuyaspanmi mikuykachin chaynataq pachaykachin. ¹⁹Qamkunaqa kuyaychikyá forasterokunata, qamkunapas Egipto nacionpim forastero karqankichik.

²⁰—Yupaychasqanchik Tayta Diosta respetaspayá payllata adoraychik, payllata qatiychik chaynataq paypa sutillanpi juraychik. ²¹Payllatam qamkunaqa alabanayskichik,

payllataqmi Diosnikichik kaspan qamkunarayku hatun manchakuypaq kaqkunata ruraraq, chaykunataqa ruraraq qamkuna qawachkaptikichikmi. ²²Abuelonchikkuna Egipto nacionman yaykuspunakuqa qanchis chunka runakunallam karqaku ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi kunankama mirarachisunkichik cielopi lucerokunata hinaña.

Tayta Diosqa ancha hatun kasqanmanta

11 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspaykichikyá tukuy tiempopi kasukuychik encargasqaykichikta, decretonkunata, reglamentonkunata hinaspa kamachisqankunata. ²Yachankichikmi yupaychasqanchik Tayta Diospa corregisusqaykichiktaqa, chaykunataqa manam yachanchu churikichikkunaqa nitaqmi rikurqakuchu. Paykunataqa manamá yacharqakuchu Tayta Diospa hatun kaynintaqa nitaq hatun atiyinwan hinaspa hatun castigowan rurasqantapas. ³Manataqmi paykunataqa qawarqakuchu Egipto nacionpi Rey Faraonpa contranpi chaynataq allpanpa contranpi milagrokuna rurasqankunatapas. ⁴Nitaq Egipto nacionpi tropankunapa, caballonkunapa hinaspa carretankunapa contranpi rurasqantapas. Chaykunatam Puka Lamar Qochapi pamparurqa, chaynataqa ruraraq ñoqanchikta qatimuwachkaptinchikmi, chaynapimá paykunataqa Tayta Dios wiñaypaq chinkarachirqa. ⁵Manataqmi churikichikkunaqa qawarqakuchu kay sitioman chayamunaykichikkama chunniqi tukuy ima Diospa rurasqankunataqa. ⁶Qamkunapa churikichikkunaqa manataqmi yachankuchu Ruben ayllumanta kaq Eliabpa churinkunata imam pasarusqanta, chay churinkunaqa karqa Datanwan Abiranmi. Paykunatam Israel casta runakunapa chawpinpi allpa kicharikuykuspan millpururqa familiantinta, ganadontinta, tukuy imankunatawan kuskata. ⁷Qamkunam ichaqa rikurqanchik Tayta Diospa tukuy chay hatun rurasqankunata.

Canaan allpapi bendecisqa kanankumanta

⁸—Kasukuychikyá kunan willasqay llapallan kamachikuykunata chaynapi kallpanchakuspa allpaman yaykunaykichikpaq, dueñochakunaykichikpaq ⁹hinaspa chay allpapiqa unay watakuna kawsanaykichikpaq. Chay allpataqa abuelonchikkunaman hinaspa paykunapa mirayninman qonanpaqmi Tayta Dios jurarqa, chay allpaqariki tukuy imapapas kasqan allpam. ¹⁰Dueñochakunaykichikpaq yaykunaykichik allpaqa manam lloqsimusqaykichik Egipto nacionpi allpa hinachu. Chay Egipto nacionpiqa yuyu huertakunapi hinam muhuta tarpuspaykichik chakikichikwan *parqorqanchik. ¹¹Chay dueñochakunaykichik allpam ichaqa orqokunapa-qechwakunapa kasqan allpa, chay allpaqa parapapas chayanan allpam. ¹²Yupaychasqanchik Tayta Diospa nanachikusqan allpam chay allpaqa, chay allpataqa watapa qallarisqanmanta tukunankamam qawachkan.

¹³—Sichu kasukunchik kunan punchawpi qosqay kamachikuykunata chaynataq yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspaykichik tukuy sonqoykichikwan hinaspa tukuy vidaykichikwan adoraptikichikqa, ¹⁴paymi tarpuy paratapas chaynataq poqoy paratapas tiempollanpi allpaykichikman parachimunqa chaynapi tarpusqaykichikkunata cosechanaykichikpaq, kapusunkichiktaqmi kawsaykunapas, vinopas hinaspa aceitepas. ¹⁵Wiñachinqataqmi pastokunatapas animalnikichikkunapaq hinaptinmi mikunchikichik saksanaykichikkama. ¹⁶Chaynaqa cuidakuychikyá amapuni engañachikunaykichikpaq. Amam Tayta Diosmanta rakikunchikchu mana reqsisqaykichik taytacha-mamachakunata adoranaykichikpaq nitaqmi chaykunapa qayllanpiqa qonqorakunchikchu. ¹⁷Chaynata ruraptikichikqa Tayta Diosmi contraykichikpi piñakuspan manaña pa-

rachimunmanchu hinaptinga allpaykichikmantapas manañam cosechawaqchikchu, chayllataqmi wañuruwaqchik Tayta Diospa qosunaykichik allin allpapiipas.

¹⁸—Chaynaqa kay kamachikuykunatayá sonqoykichikpi churaychik hinaspayuyaymanaychik, kay kamachikuykunataqa señalta hinam qellqasqata watakun-kichik brazoykichikpi chaynataq urkuykichikpipas. ¹⁹Churikichikkunamanmi sapa kutilla yachachinkichik kay palabrakunata wasipi kaspaykichik, ñanpi purispaykichik, puñuq yaykuspaykichik chaynataq hatarispaykichikpas. ²⁰Qell-qankichiktaqmi wasikichikpa punkunpa marconkunapipas chaynataq zaguan punkuykichikkunapipas ²¹chaynapi abueloykichikkunaman qonanpaq Tayta Diospa jurasqan allpapi qamkunapas chaynataq miraynichikkunapas mana chinkaruq cielokuna hina otaq kay pacha hina unay watakunata kawsanaykichikpaq.

²²—Sichu kasukunkichik llapallan willasqay kamachikuykunata chaynataq Tayta Dios-tapas kuyaspa paypa munasqanman hina kawsaptikichikqa hinaspaypayta qatiptikichikqa ²³paypas wischunqam qayllaykichikmanta llapallan nacionkunata hinapinmi qamkunapas dueñoachakunkichik aswan achka hinaspas aswan atinyioq runakunapa nacionninta. ²⁴Lla-pallan sarusqaykichik allpam qamkunapaq kanqa. Chay allpaykichikpa linderonmi kanqa surlawpi chunniqmanta qallarisa Libano Orqokunakama chaynataq Eufrates Mayumanta qallarisa intipa seqaykunawpi lamar qochakama. ²⁵Manam pipas qamkunawan pe-leaytaqa atinqachu, prometewasqanchikman hinam maylawman riptikichikpas chaypi kaq runakunata yupaychasqanchik Tayta Dios mancharichispan katkatatachinqa.

²⁶—Kunan punchawya akllakuychik bendecisqa kanaykichikpaq otaq ñakasqa kanay-kichikpaqpas. ²⁷Kunan willasqay yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyininkunata kasukuspaqa bendecisqam kankichik. ²⁸Mana reqsisqaykichik sapaq dioskunata qatinay-kichikpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachikuyininkunata mana kasukuspaqa chaynataq kunan kamachisqayman hina mana kawsaspaqa ñakasqam kankichik.

²⁹—Yupaychasqanchik Tayta Dios dueñoachakunaykichik allpaman yaykuchisuptiki-chikqa Diospa bendecisqan kanaykichikmantam Gerezim Orqopi rimankichik, ñakasqa kanaykichikmantañataqmi rimankichik Ebal Orqopi. ³⁰Chay orqokunaqa kachkan Jordan Mayupa waklaw chimpan otaq intipa seqaykunawpi lawman rinapim, chayqari-ki kachkan Canaan casta runakunapa allpan Gilgal llaqtapa chimpanpim otaq encina sachakunapa kasqan More sutiyoq lawpim. ³¹Ñam Jordan Mayutaqa chimpankichikña chaynapi yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik allpata dueñoachakunayki-chikpaq. Chay allpata dueñoachakuruspaykichikqa chaynataq chaypiña *yachaspaqa ³²kunan willasqay decretokunatawan reglamentokunatam kasukunkichik.

Diospa santuarionqa chullalla kasqanmanta

12 ¹—Abuelonchikpa yupaychasqan Tayta Diosmi qosunkichik dueñoachaku-naykichikpaq allpata, chaynaqa kaykunamá kawsanaykichikkama chay kasukunaykichik decretokunaqa chaynataq reglamentokunaqa. ²Vencenaykichik runakunapa taytacha-mamachanku adorana llapallan capillankutapas tuñichinkichik, tuñichinkichiktaqmá orqokunapa puntankunapi kaqkunatapas, moqokunapi kaqkunatapas chaynataq rapisapa sachakunapa llantuyinpi kaqkunatapas.

³Altarninkunatapas tuñichispa pakipankichiktaq adorananku rumimanta pi-larkunatapas, kañankichiktaqmi kullumanta Asera sutiyoq mamachankutapas. Chaynaqa taytacha-mamachankutapas pasaypaqtamá pakipankichik hinaspam chinkachinkichiktaq taytacha-mamachankupa sutintapas chay sitiokunamanta.

⁴—Yupaychasqanchik Tayta Diostaqa amam paykuna hinachu adorankichik. ⁵Aswanqa llapallan aylukunapa allpanmantam yupaychasqanchik Tayta Dios akllanqa sitiota, chaypim sutinta reqsichispa *yachanqa, chaynaqa chayman rispamá adoramunkichik. ⁶Chaypim paypaq animalkunata wañuchispa lliwta kañankichik, chaynallatamá rurankichik wakin kañanapaq ofrendakunatapas. Chaymanmi apankichik diezmoykichikkunata chaynataq prometekusqaykichik ofrendakunatawan voluntad ofrendaykichikkunatapas. Apankichiktaqmi vacaykichikpa chaynataq ovejaykichikpa punta criankunatapas. ⁷Hinaspam yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi chay sitiopi mikunkichik, qamkunaga familiaykichikwan kuskamá kusikunkichik llamkasqaykichikpa rurun kasqanrayku, chaykunawanmi yupaychasqanchik Tayta Dios bendecisurqanchik.

⁸—Chay allpapiqa amañam kaypi rurasqanchikkunata hinaqa rurankichikñachu. Kaypiqa sapakamam rurakuchkanchik allinpaq rikchakapuwashqanchikta. ⁹Samanaykichikpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa herencia qosunaykichik allpamanqa cheqaptapunipas manaraqmi chayachkankichikchu. ¹⁰Aswanqa Jordan Mayuta chimpanruspa yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapiña kaspaykichikqa chaynataq muyuriqnichikpi enemigoykichikkunamanta paypa librasqan seguroña kaspaykichikqa ¹¹yupaychasqanchik Tayta Diospa sutin reqsisqa kananpaqmi kikinpa akllasqan sitiopi ofrecenkichik imaynam kamachisqayman hina, chaynaqa ofrecenkichikmá lliw kañana animalkunata, wakin kañanapaq ofrendakunata, diezmoykichikkunata, ofrendaykichikkunata chaynataq payman prometesqaykichik allinnin kaqkunatapas. ¹²Hinaspam yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi fiestata rurankichik churikichikunawan, sirvientekichikkunawan, llaqtaykichikpi *yachaq Levyi casta runakunapiwan, Levyi casta runakunaqa manam qamkuna hinachu chakrakunata chaskinqaku.

¹³—Amamá munasqaykichik sitiopichu Tayta Diospaqqa animalkunata wañuchipunkichik. ¹⁴Chaytaqa rurankichik huk kaqnin aylluqkichikpa allpanmanta Tayta Diospa akllasqan sitiollapim, chaypimá kañankichik lliw kañana ofrendakunata hinaspam rurankichiktaq tukuy kamachisqaykunatapas.

¹⁵—Chaywanpas llaqtaykichikkunapiqa yupaychasqanchik Tayta Diospa bendecisusqaykichikman hinam munaspaykichikqa animalnikichikta nakaspa mikunkichik. Chay aychataqa llapallaykichikmi mikunkichik. Mikunqakum ñoqaman asuykamuwananpaq hina kaqkunapas hinaspa mana chaypaq hina kaqkunapas. Luwichupa otaq tarukapa aychanta mikuchkaq hinam mikunkichik. ¹⁶Yawarnintam ichaqa ama mikunkichikchu, yakuta hinam pampaman tallirunkichik.

¹⁷—Llaqtaykichikkunapiqa amam mikunkichikchu kawsaykunamanta diezmoykichiktaqa nitaq vinomanta, aceitemanta diezmoykichiktapas nitaq vacaykichikpa otaq ovejaykichikpa punta kaq criantapas. Amataqmi mikunkichikchu Tayta Diosman prometesqaykichik ofrendakunatapas chaynataq voluntad ofrendaykichiktapas. ¹⁸Chaykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitiollapim mikunkichik. Paypa qayllanpim fiestata rurankichik llamkasqaykichikpa rurumanta, kusikunkichikmá churikichikkunawan, sirvientekichikkunawan chaynataq llaqtaykichikpi *yachaq Levyi casta runakunawanpas. ¹⁹Chay allpapi kawsanaykichikkamaqa Levyi casta runakunata yanapaspamá ama qonqarunkichikchu.

²⁰—Prometesqaykichikman hina yupaychasqanchik Tayta Dios allpaykichikta masyarachiptinqa, aychanayasusqaykichik punchawpiyá aychata mikukuychik. ²¹Sutin reqsisqa kananpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitio qamkunapa *yachasqaykichikmanta karupiraq kaptinqa Tayta Diospa qosusqaykichik vacaykichitayá otaq

ovejaykichiktayá llaqtaykichikpi nakakuspa kamachisqayman hina munasqaykichikta mikukuychik. ²²Luwichupa otaq tarukapa aychan mikuchkaq hinamá llapaykichik mikunkichik, mikunqakum ñoqaman asuykamuwanankupaq hina kaqkunapas hinaspa mana chaypaq hina kaqkunapas. ²³Yawarnintam ichaqa imaraykupas ama mikunkichikchu. Yawarqa animalpa vidanmi, chaynaqa amam mikunkichikchu animalpa vidantaqa aychantawan kuskataqa. ²⁴Ama mikuspamá yakuta hinalla pampaman tallirunkichik. ²⁵Yawarta mana mikuspaqa allinmi kankichik, allintaqmi kanqa churikichikkunapas. Mana mikuspaqa Tayta Diospa qayllanpim paypa munasqanta rurachkankichik. ²⁶Aswanqa Diospaq sapaqchasqaykichik ofrendakunatawan prometesqaykichik ofrendakunataqa Tayta Diospa akllasqan sitiopim presentankichik. ²⁷Yupaychasqanchik Tayta Diosman animalkunata ofrecespaqa altarninpi animalkunata wañuchispa kañapunkichik. Chay ofrecesqaykichik animalkunapa yawarnintaqa altarninpa waqtanmanmi tallinkichik, aychantam ichaqa mikunkichik.

²⁸—Chaynaqa tukuy kay kamachisqaykunatayá kasukuychik, chaynapi qamkunapas chaynataq miraynikichikkunapas wiñaypaq allin kanaykichikpaq, chaynaqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi allinta ruraspam chaynataq munasqanman hina kawsaspam.

Taytacha-mamachakunataqa ama adoranankumanta

²⁹—Dueño chakunaykichik nacionpi runakunata yupaychasqanchik Tayta Dios chinkarachiptinqa chaynataq paykunapa allpankunapi *yachaspaykichikqa, ³⁰cuidakunkichikmi paykunapa urmachisqan kanaykichikmanta, chay runakuna chinkachisqaña karuptinqa diosninkumantam ama tapunkichu: “¿Imaynatataq kay nacioniyog runakunaqa diosninkuta adoranku? Chaynatayá ñoqapas adorasqaq” nispa. ³¹Paykunapa adorasqanman hinaqa amamá yupaychasqanchik Tayta Diostaqa adorankichikchu. Chay nacionniyoq runakunaqa taytacha-mamachankuta adoranankupaqmi Tayta Diospa millakusqanta hinaspa cheqnisqanta ruranku, paykunaqa churinkutapas chay taytachankumanmi kañapunkuraq.

³²—Chaynaqa tukuy kamachisqaykunatamá kasukunkichik mana yapaspa nitaq menosyachispa.

13 ¹—Sichum qamkuna ukupi rikurirunman Diosmanta willakuq tukuq otaq revelacionninpi qawaq runa hinaspa nisunkichikman milagrota rurananmanta otaq admirakuypaq kaqta rurananmanta ²hinaptin milagro chaynataq admirakuypaq kaq cumplikuruptinñataq nisunkichikman: “Rispayá mana reqsisqanchik dioskunata adoramusunchik” nispa ³hinaptinqa amam payta kasunkichikchu. Chaywanqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi pruebayta munasunkichik cheqapchus tukuy sonqoykichikwan, tukuy vidaykichikwan pay kuyasqaykichikta yachananpaq. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosta qatispa payllata respetaychik. Kamachisqankunata cumpliychik, nisqankunata kasukuspa payllata adaraychik, payllata qatispayá kawsaychik. ⁵Diosmanta willakuq tukuq otaq revelacionninpi qawaq runaqa wañuchisqam kanqa, chay runaqa consejasurqankichik Egipto nacionpi sirviente kachkaptikichik librasuqnichik Tayta Diosmanta rakisunaykichikpaqmi. Yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqaykichikman hina manaña kawsanaykichikpaqmi chay runaqa rakisunaykichikpaq hikutasurqankichik. Chaynapimá chay mana allintaqa qamkuna ukumanta chinkachinkichik.

⁶⁻⁸—Sichu wawqekipas otaq qari churikipas otaq warmi churikipas otaq kuyay warmikipas otaq kuyay amistadnikipas pakasqallapi hikutasunkiman mana reqsisqayki otaq abuelonchikkunapapas mana reqsisqan taytacha-mamachakunata adoranaykipaq

hinaptinqa amamá kasunkichu nitaq uyarinkichu. Amamá uyarinkichu chay tayta-cha-mamachakunaqa muyurinqikipi kaq runakunapa diosnin kaptinpas otaq maylaw runakunapa diosnin kaptinpas. Amam chay hikutasuqniki runataqa llakipayankichu nitaqmi wañuchinankumantapas harkakunkichu nitaq pakankipaschu. ⁹Aswanqa chay runataqa wañuchinkipunim, qanmi puntata wañuchiya qallarinki, chaymantañam wakin runakunapas chaynata ruranqaku. ¹⁰Rumiwanmi chamqaparunki wañunankama Egipto nacionpi sirviente kasqaykimanta libramusuqniki yupaychasqanchik Tayta Diosmanta rakiy munasusqaykirayku. ¹¹Chaynapim Israelpa llapallan castankuna uyarispa manchakunqaku yapatawanqa amaña huchallikunankupaq.

¹²⁻¹³—Sichum uyariruwapaq *yachanaykipaq yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqayki mayqen llaqtapipas huk kaqnin pantachikuq runapa kayna nisqanta: “Hakuchik sapaq dioskunataña adoramusunchik, chay dioskunataqa manam reqsinkichikchu” nispa. ¹⁴Hinaptinqa qamkunam sumaqta averiguankichik. Sichu rimasqankuman hina chay millakuyupaq hucha rurasqa kaptinqa ¹⁵chay llaqtapi runakunatam llapa animalnintinta guerrawan wañuchinkichik hinaspa chay llaqtapi tukuy imatapas chinkachinkichik pasaypaqta. ¹⁶Chay llaqtapa llapa kapuqninta plazapa chawpinpi huñuruspaykichikmi kañaykunkichik llaqtantinta, kañasqa ofrendata hinamá yupaychasqanchik Tayta Diospaq kañaykunkichik. Chaynaqa chay llaqtam wiñaypaq purmachisqa kanqa, manañam yapamanta hatarichisqañachu kanqa.

¹⁷—Chay pasaypaq chinkachisqa kananpaq kaqkunamantaqa amam imatapas hapikuykunkichikchu, chaynapim Tayta Diosqa qamkunawan mana piñakunqachu aswanqa qamkunata kuyapayaykususpaykichikmi achka-achkamanraq mirachisunkichik imaynam abuelonchikkunaman jurasqanman hina. ¹⁸Chaynataqa ruranqa kunan kamachisqayman hina yupaychasqanchik Tayta Diosta kasukuspa kamachisqankunatapas cumpliptikichikmi chaynataq paypa munasqanman hina kawsaptikichikmi.

14 ¹—Qamkunaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa churinkunam kankichik. Pipas wañuruptinqa amam cuerpoykichikta kuchukunkichikchu nitaqmi umaykichiktapas kachiy-kachiytaqa rutuchikunkichikchu. ²Qamkunaqa yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchasqa runakunam kankichik. Kay pachapi kaq wakin runakunamantam akllasurqankichik paypa runankunaña kanaykichikpaq.

Mikuna chaynataq mana mikuna animalkunamanta

(Lv 11:1-47)

³—Amam mikunkichikchu millakuyupaq animalkunataqa. ⁴Mikunaykichikpaq animalkunaqa kaykunam kanqa: buyeskuna, ovejakuna, cabrakuna, ⁵tarukakuna, luwichukuna, monte cabrakuna, monte ovejakuna, corzo sutiyoq animalkuna chaynataq tukuy rikchaq antilope sutiyoq animalkunapas. ⁶Mikunkichikmá pallqa atakayoq hinaspa kutupaq llapa animalkunata. ⁷Ichaqa amam mikunkichikchu camellota, liebreta nitaq purun qowitapas, chay animalkunaqa kutupaq kaspapas manam pallqa atakayoqchu.

⁸—Amataqmi mikunkichikchu kuchitapas, pallqa atakayoq kaspapas manam kutipanchu, chaytaqa millakuyupaqmi hapinkichik. Chay animalkunapa aychantaqa amamá mikunkichikchu nitaqmi wañuruptinpas hapinkichikchu.

⁹—Yakupi kaq animalkunataqa mikuwaqchikmi ichaqa chay animalkunaqa kanan llika raprayoqmi hinaspa escamayoqmi, ¹⁰mana chayna kaptinmi ichaqa ama mikunkichikchu, chayna animalkunataqa millakuyupaqñam hapinkichik.

¹¹—Raprayoq limpio animalkunataqa mikuwaqchikmi. ¹²⁻¹⁸Raprayoq animalkunamantaqa millakuypaq kasqanraykum kaykunata ama mikunkichikchu: tukuy rikchaq aguylakunata, tukuy rikchaq ankakunata, aqchikunata, tukuy rikchaq wamankunata, tukuy rikchaq cuervokunata, avestruzkunata, chuseqkunata, qewllakunata, tukukunata, cormorankunata, ibiskunata, cisnekunata, pelicanokunata, ullachkukunata, cigueñakunata, tukuy rikchaq garzakunata, condorkunata, abubillakunata hinaspa masukunata.

¹⁹—Pawaspa pampanta puriq urukunaqa kanqa millakuypaq animalkunam, chaykunataqa amamá mikunkichikchu. ²⁰Raprayoq mikuna animalkunatam ichaqa mikunkichik.

²¹—Kikillanmanta wañuruq animaltaqa amapunim mikunkichikchu.

Chaykunataqa mikunankupaqmá qoykunkichik llaqtaykichikpi *yachaq forasterokunaman otaqmi puriqkunaman *rantikurunkichik. Qamkunaqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchakusqa runakunañam.

—Amam cabra uñataqa mamananpa lechenpiqa yanunkichikchu.

Diezmokuna qonapaq yachachikuykunamanta

²²—Mana tipiytam watan-watan rakinkichik diezmota cosechasqaykichik kawsaykunamanta. ²³Trigomanta, vinomanta hinaspa aceitemanta rakisqaykichik diezmotawan vacaykichikmanta hinaspa ovejaykichikmanta horqosqaykichik punta criankunatam mikunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi, chaykunataqa mikunkichik paypa sutin reqsisqa kananpaq sitiopim payta respetay yachanaykichikpaq. ²⁴Sutin reqsisqa kananpaq Tayta Diospa akllasqan sitiomanraq chay bendecisusqaykichikmanta diezmokunata karupiraq kasqanrayku mana apayta atispaqa ²⁵*rantikuruspaykichikmi qollqenpiña apankichik chay sitioman. ²⁶Chay sitiopiñam rantinkichik tanteasqaykichikman hina bueyeskunata, ovejakunata, vinota, poqosqa aqata otaq ima mikunaykichiktapas hinaspa chaypi mikunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi. Chaynataqmi fiestata rurankichik familiaykichikkunawan kуска.

²⁷—Amam saqerunkichikchu llaqtaykichikpi *yachaq Levy casta runakunataqa. Paykunaqa manam chashinqakuchu herencia allpataqa qamkuna hinaqa.

²⁸—Sapa kimsa watapim horqonkichik cosechasqaykichikmanta llapallan diezmoykichikta hinaspa waqaychankichik llaqtaykichikpi. ²⁹Chaynapim llaqtaykichikpi yachaq mana herencia allpayoq Levy casta runakuna saksanan-kukama mikunqaku, mikunqakutaqmi qamkunawan *yachaq forasterokunapas, mana tayta-mamayoqkunapas chaynataq viudakunapas. Hinapinqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi tukuy rurasqaykichikpi bendecisunkichik.

Manukuqkuna pampachana watamanta

15 ¹—Sapa qanchis watam manukuqnikichikta pampachankichik. ²Chay manukuqkunawanqa kaynatam rurankichik: Runamasikichikman imatapas manuykuspaqa pampachaykuspaykichikmi amaña mañankichikchu. Israelpa mirayninkuna kaptinpas otaq mayqan runamasikichik kaptinpas amañam mañapayankichikchu pagasunaykichikpaq. Chay watapim Tayta Diospa sutinpi willakusqa kanqa: “Kunan wataqa Manukuqkuna Pampachana Watam” nispa. ³Forasterokunamantaqa mañawaqchikmi prestasqaykichikta. Castamasikichikmantam ichaqa amaña mañankichikchu prestasqaykichikta. ⁴Chaynapiq manañam wakchakunapas qamkuna ukupiq kanqachu, aswanqa Tayta Diosmi bendecisunkichik dueñochakunaykichikpaq qosunaykichik allpapi, ⁵chaynataqa bendecisunkichik yupaychasqanchik Tayta Diosta uyariptikichikmi chaynataq

kunan kamachisqankunata kasukuspaykichik cumpliptikichikmi. ⁶Yupaychasqanchik Tayta Diosmi bendecisunkichik prometesuqaykichikman hina chaymi prestankichik achka nacionkunamanpas. Qamkunam ichaqa mana prestakunkichikchu. Achka nacionkunapim munaychakunkichik. Qamkunapim ichaqa mana pipas munaychakunqachu.

⁷—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi, sichu huk kaqnin llaqtapi kanqa qamkuna castamanta wakchayaruq runa hinaptinga sonqoykichikta ama rumiyaykachispam chay runata yanapaykunkichik. ⁸Llakipayaspaykichikmi prestaykunkichik necesitasqanman hina. ⁹Sonqoykichikta rumiyaykachispaqa amam piensankichikchu: “Manukuqkuna Pampachana qanchis kaq watam hichpamuchkanña” nispaqa. Yanqañataq chay wakchayaq castamasikichikta mana allin ñawikichikwan qawaspa imallawanpas mana yanapaykuwaqchikchu, chayna kaptinqa contraykichikpi Tayta Diosta mañakuptinmi chay rurasqaykichikmanta huchallikuwaqchik. ¹⁰Ama maqlla kaspaykichikmi chaylla yanapaykunkichik. Chayna rurasqaykichikmantam yupaychasqanchik Tayta Dios astawan bendecisunkichik tukuy rurasqaykichikpi. ¹¹Wakchakunaqa manam faltanqachu kay pachapiqa. Chaymi ñoqa kamachikichik, castamasikichikmanta wakchayaspaya yarqaymanta kaqkunawan llakipayakuq kanaykichikpaq.

Sirvientekunapa favorninpi yachachikuymanta

(Ex 21:1-11)

¹²—Hebreo castamasikichikmanta qaripas otaq warmipas servisunaykichikpaq kkillanmanta *rantikurusuptikichikqa, soqta watallam servichikunkichik. Qanchis kaq watamanqa librem lloqsikunqa. ¹³Libreta kachaykuspaykichikqa amataqmi mana imayoqtaqa kachaykunkichikchu. ¹⁴Aswanqa qoykunkichikmi animalnikichikmantata, cosechasqaykichikmanta chaynataq vinoykichikmantapas. Rakiykunkichikmá yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy qosusqaykichikmanta. ¹⁵Yuyarinkichikmi Egipto nacionpi qamkunapas sirviente kachkaptikichik yupaychasqanchik Tayta Dios libramususqaykichikta. Chayraykum chaynata kunan kamachikichik.

¹⁶—Ichaqa qamtapas chaynataq familiaykitapas kuyasqanrayku chaynataq qamkunawan allin kasqanrayku chay sirvientekichik mana lloqsiya munaptinga ¹⁷punkuykiman asuykachispaykim aleznawan rinrinta uchkurunki hinaptinga wañunankama servisunki. Chaynallatam rurankichik sirvientaykichikwanpas. ¹⁸Sirvientekichikkuna libre kachaykuytaqa amam llakikunkichikchu. Llamkasqanmanta partellanta pagon chaskiq peon hinam paykunaqa soqta watapuni servisurqankichik. Chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospas tukuy rurasqaykichikpi bendecisunkichik.

Animalkunapa punta kaq orqonkunata Tayta Diospaq sapaqchanankumanta

¹⁹—Vacaykikunamantawan ovejaykikunamantam punta kaq orqo uñankunata yupaychasqanchik Tayta Diospaq sapaqchanki.

—Vacaykikunapa punta wawan torochataqa amam llamkachinkichu nitaqmi ovejaykikunapa punta wawan carerochapa millwantapas rutunkichu. ²⁰Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpim chay animalkunata mikunki sapa wata, familiaykikunawan kuskam mikunkichik paypa akllasqan sitiopi. ²¹Ichaqa sichu sapaqchasqayki animal ñawsapas, weqropas otaq imaynapas kaptinqa, amam wañuchinkichu yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecenapaqqa. ²²Aswanqa yachasqayki llaqtapim mikunki chayna animaltaqa. Mikunqakutaqmi ñoqaman asuykamuwananakupaq hina kaqkunapas chaynataq mana chaypaq hina

kaqkunapas, tarukatapas luwichutapas mikuchkaq hinam mikunkichik. ²³Chay animalkunapa yawarnintam ichaqa ama mikunkichu. Yakuta hinam pampaman tallirunki.

Sapa wata rurananku fiestakunamanta

(Ex 23:14-17. 34:18-24)

16 ¹—Abib sutiyoq killa chayamuptinqa yupaychasqanchik Tayta Diospaqmi Pascua Fiestata rurankichikpuni. Paymi huk tuta chay killapi Egipto nacionmanta horqomusurqankichik.

²—Chay fiestapim vacakunatawan ovejakunata wañuchispa yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecenkichik. Chaytaqa rurankichik paypa sutin reqsisqa kananpaq akllasqa sitiopim.

³—Wañuchipusqaykichik animalpa aychantaqa mana qonchuyoq tantatawanmi mikunkichik. Qanchisnintin punchawmi mikunkichik chayna mana qonchuyoq tantataqa, ñakarisyaykichikmanta yuyarinaykichikpaqmi mikunkichik chayna tantata. Apurawllamanmi Egipto nacionmanta lloqsimurqankichik. Chaymi kawsanaykichik punchawkama Egiptomanta lloqsimusqaykichik punchawta yuyarinkichik. ⁴Chay qanchisnintin punchawmi enteron nacionnikichikpi qonchu ama kanqachu. Chaynataqmi punta kaq punchawpa tarden lawpi wañuchipusqaykichik animalpa aychanqa ama puchunqachu paqarinnintin punchawkamaqa. ⁵Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik llaqtapiqa amam ofrecenkichikchu Pascuapi wañuchipunaykichik animaltaqa, ⁶ofrecenkichikqa yupaychasqanchik Tayta Diospa sutin reqsisqa kananpaq akllasqa sitiollapim. Chay animaltaqa Egipto nacionmanta lloqsimusqaykichik punchawpi hinam inti seqaykuytaña ofrecenkichik. ⁷Ofrecesqaykichik aychataqa kankasqatam mikunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqa sitiopi. Hinaspa paqarinnintin punchawta kutikunkichik wasikichikman. ⁸Soqta punchawmi mikunkichik mana qonchuyoq tantata. Qanchis kaq punchawpim ichaqa hatun huñunakuy kanqa yupaychasqanchik Tayta Diospaq. Chay punchawpiqa amam imapipas llamkankichikchu.

⁹—Trigo rutuy qallarisqaykichik punchawmanta qanchis semana pasaruptinmi ¹⁰yupaychasqanchik Tayta Diospaq rurankichik Semanakuna sutiyoq hatun fiestata. Chay fiestapim voluntad ofrendaykichikta qonkichik yupaychasqanchik Tayta Diosman tukuy imapi bendecisusqaykichikmanta. ¹¹Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpimá chay fiestata rurankichik churikichikkunapiwan, sirvientekichikkunapiwan, sirvientaykichikkunapiwan, llaqtaykichikpi *yachaq Levii casta runakunapiwan, forasterokunapiwan, mana tayta-mamayoqkunapiwan chaynataq viudakunapiwan. Chaytaqa rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa sutin reqsisqa kananpaq akllasqa sitiopimá. ¹²Qamkunapas Egipto nacionpi sirviente kasqaykichikta ama qonqaruspamá kasukunkichik kay decretokunata.

¹³Trigo cosechaytawan uvas saruyta tukuspaykichikñam qanchis punchawntin rurankichik chay Ramada Fiestataqa. ¹⁴Chay fiestapim kusikunkichik churikichikkunawan, sirvientekichikkunawan, llaqtaykichikpi *yachaq Levii casta runakunawan, forasterokunawan, mana tayta-mamayoqkunawan chaynataq viudakunawanpas. ¹⁵Chay fiestataqa yupaychasqanchik Tayta Diospaqmi rurankichik qanchis punchawpuni akllasqa sitiopi. Paymi cosechaykichikpi chaynataq tukuy ruranaykichikpipas bendecisunkichik hinaptinmi cheqaptapunipas kusikunkichik.

¹⁶—Sapa watapim kimsa kutita llapallan qarikuna rinqaku yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanman otaq paypa akllasqa sitioman. Chaynatam ruranqaku Mana Qonchuyoq Tanta Fiestapi, Semanakuna Fiestapi chaynataq Ramada Fiestapipas. Ama-

taqmi Tayta Diosmanqa pipas rinqachu mana imatapas apaspaqa. ¹⁷Yupaychasqanchik Tayta Diospa bendecisqanman hinam sapakama ofrendankuta apanqaku.

Juezkuna allinta arreglanankumanta

¹⁸—Yupaychasqanchik Tayta Diospa sapa aylluman qosunaykichik llaqtakunapim churankichik juezkunatawan autoridadkunata chaynapi runakunapa quejanta allinta arreglanankupaq. ¹⁹Allin arreglo ruraytaqa amam qewirunkichikchu. Amataqmi imaraykupas wakin runakunallamanqa sayapakunkichikchu. Juez kaspapas amataqmi regalokunataqa chaskikuykunkichikchu. Regalokunaqa yachayniyoqkunatapas ñawsayaykachinmi, pantachintaqmi allin ruraqkunapa rimaynintapas. ²⁰Arreglotaqa rurankichik allin arregloman hinallam chaynapi mana wañuruspa yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpata dueñochakunaykichikpaq.

²¹—Yupaychasqanchik Tayta Diospa altarninta ruraspaqa amam chay altarpa ladonpiqa sayachinkichikchu Asera sutiyoyq mamacha kullutaqa, ²²amataqmi sayachinkichiktaqchu adoranapaq rumimanta pilartapas. Chaykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosqa cheqninmi.

17 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosman ofrecespaqa sanon kaq torotam chaynataq ovejatam wañuchipunkichik, mana chayna kaptinqa Tayta Diospa millakusqanmi.

²—Sichum yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik huk kaqin llaqta-pi tariruwachik qaritapas otaq warmitapas Tayta Diospa mana munasqanman hina rurachkaqta chaynataq contratontapas mana respetaspa rurachkaqta ³chaynataq tariruwachik taytacha-mamachakunataña qatispa adorachkaqta otaq chaykunapa ñawpaqninpi qonqorakuchkaqta chaynataq intita, killata, lucerokunatapas adorachkaqta, chaykuna adoranataqa Tayta Diosqa manam kamachikurqachu. ⁴Sichum chaykunata yacharuspaykichikqa sumaqtam averiguankichik. Israel casta ukupi chay millakuyupaq rurasqanku cheqap kaptinqa ⁵chay ruraq runatam otaq warmitam pusankichik llaqtapa zaguanninpi autoridadkunaman hinaspam rumiwan choqaspa wañuchinkichik.

⁶—Wañunanpaq sentenciaspaqa, iskay otaq kimsa testigokunapa declarakusqanwanmi sentenciankichik. Chullalla testigopa declarakusqanwanqa manam pipas wañunanpaq hinaqa sentenciasqa kanmanchu. ⁷Chay testigokunam puntata chamqanqaku wañuchinankupaq. Chaymantañam llapallan runakunapas chamqanqaku. Chaynatam tukunkichik qamkunamanta tukuy mana allin ruraqkunata.

⁸—Sichu llaqtaykichikpi kanqa wañuchinakuymanta, pleitokunamanta, maqanakuykunamanta otaq imamantapas sasa arreglo ruraykuna hinaptinqa yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan sitiomanmi rinkichik. ⁹Chaypim Levij ayllu sacerdotekunaman chaynataq chay tiempopi juez kaqman asuntoykichikta willakunkichik hinaptinmi paykunaña nisunkichik imaynam arreglanaykichikmanta. ¹⁰Chaynapim Tayta Diospa akllasqan sitiopi autoridad nisuusqaykichikman hina rurankichik. Kasuspaykichikmá paykunapa yachachisqanman hinalla rurankichik. ¹¹Chay autoridadkunapa yachachisqanta hinallam chaynataq sentenciasqanta hinallam qamkunaqa rurankichik. Amam imayrikuqllatapas cambiankichikchu paykunapa nisqantaqa. ¹²Ichaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi servikuq sacerdoteta otaq jueztapas mana kasukuq orgulloso runataqa wañunanpaqmi sentenciankichik. Chaynata ruraspaykichikmi Israelpa mirayninkunamanta chinkachinkichik tukuy mana allin ruraqkunata. ¹³Hinaptinmi llapallan runakuna chayta uyarispanku manchakunqaku, chaynapimá manaña paytukuqñachu kanqanku.

Reyta churanapaq yachachikuykunamanta

¹⁴—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpamanmi yaykunkichik chaypi runakunata vencerspa. Chay allpapiña *yachaspañataq niwaqchik: “Muyuriqniykupi llapallan nacionkuna hinam gobiernawanankupaq ñoqaykupas munaniku reyniyoy kayta” nispa. ¹⁵Hinaptinga yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqallantam reynikichikpaq churankichik, payqa kanqa castamasikichikmi. Ichaqa amam churankichikchu forasterotaqa nitaq mana castaykichikmanta kaqtapas. ¹⁶Ichaqa payqa amam achka caballokunata huñukunqachu. Amataqmi Egipto nacionmanqa runakunatapas kachanqachu caballonkunata achkayachinapaq. Tayta Diosmi nisurqanchik: “Amam haykapipas kay ñannintaqa Egipto nacionman kutinkichikchu” nispa. ¹⁷Amam achka warmiwanqa casarakunqachu chaynapi Tayta Diosmanta ama karunchakurunanpaq, amataqmi achka qori-qollqetapas huñukunqachu.

¹⁸—Gobiernayta reynikichik qallarispapa, Levii ayllu sacerdotekunapa hatallisqan libromantam kay yachachikuykunata kikinpaq qellqachinqa. ¹⁹Kikinpaq chay copiata hatallispanmi kawsanankama sapa punchaw leenqa, chaynapi yupaychasqanchik Tayta Diosta respetananpaq chaynataq chay yachachikuykunata hinaspa decretokunatapas kasukunanpaq ²⁰chaynapi castamasinkunamantapas aswan valeqpaqraq mana piensananpaq chaynapitaq chay kamachikuykunamantapas mana karunchakunanpaq. Chaynata ruraptinga paypas chaynataq mirayninpas unay watatam Israel nacionpi gobiernanqa.

Leviy ayllu sacerdotekunamanta

18 ¹—Leviy ayllumanta llapallan kaqkunaqa chaynataq chay castamanta sacerdotekunaqa manam chaskinqakuchu herencia allpata Israelpa mirayninkunamanta kaq wakin castakuna hinaqa. Paykunaqa kawsanqa Tayta Diospaq kañapusqanku chaynataq payman qosqanku ofrendakunamantam.

²Wakin castamasinkuna hina herencia mana chaskiptinkupas Tayta Diosmi paykunapa herencianqa, chaynatam kikin Tayta Dios nirqa.

³—Runakunam sacerdotekunaman apamunqaku torokunata otaq carnerokunata chaynapi sacerdotekuna kañapunankupaq. Chaynaqa chay kañasqankumantam sacerdotekunaman tocanqa: animalpa brazon, quijadan, wiksan. ⁴Paykunapa tocanciantaqmi kanqa trigopa punta rurunkunapas, punta sarusqaykichik vinopas, punta rurasqaykichik aceitepas chaynataq ovejaykichikmanta punta rutusqaykichik millwakunapas.

⁵Llapallan wakin ayllukunamantam paykunatapas chaynataq mirayninkunatapas yupaychasqanchik Tayta Dios akllakurqa paytaña sapa punchaw servinankupaq.

⁶—Israel nacionnikichikpi huk kaqnin llaptapi *yachaqa Levii ayllu runa Tayta Diospa akllasqan sitioman riyta munaspapa, ⁷chaypim servikunqa Tayta Diospa qayllanpi, servikunqapaq chaypi servikuq Levii ayllumasinkuna hinam. ⁸Abuelonkunamanta herenciankuta chaskichkaspapas paykunaqa castamasinkuna hinam iguallata mikunqaku.

Taytacha-mamacha adoraqkunapa costumbrenkunata ama qatipakunankumanta

⁹—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpaman yaykusapaq chay nacionkunapi runakunapa millakuyapaq costumbrenkunataqa amam rurankichikchu.

¹⁰Amam mayqannikichikpas mayqan diospapas churikichikta kañapunkichikchu. Amam qamkuna ukupiq kanqachu adivinaqkuna nitaq hamuq tiempomanta willakuq tukuqkunapas nitaq musyaqkunapas nitaq brujokunapas ¹¹nitaq layqakunapas nitaq

adivinota tapukuqkunapas nitaq mana allin espiritu tapukuqkunapas nitaq espiritistakunapas. ¹²Chaykuna ruraqtaqa Tayta Diosmi millakun. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi wischunqa qayllaykichikmanta chay millakuypaq costumbreyoq nacionpi runakuna-taqa. ¹³Yupaychasqanchik Tayta Diospa munasqanman hinamá kawsankichik. ¹⁴Chay dueñochakunaykichik allpapi yachaq runakunaqa hamuq tiempokunamanta willakuq tukuqkunatam kasukunku chaynataq adivinaqkunatapas. Qamkunatam ichaqa yupay-chasqanchik Tayta Dios mana dejasunkichikchu chaykunata ruranaykichikpaq.

Moises hina Diosmanta willakuq rikurimunamanta

¹⁵—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunamanta rikurichimunqa ñoqa hina paymanta willakuqta hinaptinmi payta kasunkichik. ¹⁶Cheqaptapunipas Horeb Orqopi huñunakuptinchikmi nirqanchik: “Amañayá yapamantaqa uyarisaqkuñachu yupay-chasqanchik Tayta Diospa voznintaqa. Amañayá rikusaqkuñachu ninapa kay hatun rupariynintapas chaynapi mana wañurunaykupaq” nispa. ¹⁷Hinaptinmi Tayta Diosña-taq niwarqa: “Allinmi chay rimasqankuqa, ¹⁸Israel castamasinku ukumantam qam hina ñoqamanta willakuqta kachamusaq. Hinaptinmi payña tukuy kamachisqayta payku-naman willanqa. ¹⁹Ñoqapa sutiypi paypa rimasqanta mana kasukuqkunataqa ñoqam cuentata mañasaq. ²⁰Ichaqa pipas ñoqamanta willakuq tukuspa sutiypi rimaspan mana kamachisqayta imatapas rimaptinqa otaq sapaq taytacha-mamachakunapa sutinpi rimaptinqa, wañunanpaqmi sentenciasqa kanqa” nispa. ²¹Ichapas qamkuna piensawaq-chik: “Chaynaqa ñimaynatataq yachaymanku chay runapa willakusqanqa Tayta Diospa palabran kasqanta otaq mana kasqantapas?” nispa, chaynaqa kaytam yuyankichik: ²²Sichu Tayta Diospa sutinpi chay willakuqpa rimasqan mana cumplikuptinqa sutillam mana Tayta Diospa palabranachu. Chaynaqa chay willakuqqa kikillanmantam hatun tu-kuspa rimarqa. Chaynaqa amamá paytaqa manchakunkichikchu.

Amparakunanku llaqtakunamanta

(Nm 35:9-28. Jos 20:1-9)

19 ¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi nacionkunata chinkachispan allpankuta dueñochakunaykichikpaq qosunkichik chaynapi llaqtankunapipas chaynataq wasinkunapipas *yachanaykichikpaq. ²Hinaptinqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapim akllankichik kimsa llaqtakunata ³hinaspan chay llaqtakunaman riq ñankunatapas allichankichik. Chaypaqmi chay allpaykichikta partinkichik kimsaman chaynapi runamasin wañurachiq runa mayqannin llaqtamanpas lluptikuspan ampara-kunanpaq. ⁴Pipas runamasinta wañurachiq runam chay llaqtaman lluptikuspan vidanta libranqa, ichaqa chayna librakunanpaqqa pruebananmi runamasintaqa qonqaymanta mana piensastin wañurachisqanta nitaq ñawpaqmantapas mana cheqñinakusqanta. ⁵Ichapas pipas runamasinwan rinman monteta yantaman hinaptinñataq hachawan waqtachkaptin cabonmanta hacha lloqsiruspan chay runata wañurachinman hinaptinqa wañurachiqmi ayqekunqa huk kaqnin llaqtaman chaynapim mana wañunqachu. ⁶Ancha karupiray chay llaqta kaptinqa yanqañataqmi wañuqpa ayllun chay wañuchiqta vengakarunanpaq rabiallawanña qatispan wañurachinman. Yanqam chaynata ruraranman chay wañurachiq runaqa inocente kachkaptinpas otaq mana cheqnichkaspan qonqaymanta wañurachiptinpas. ⁷Chayraykum kamachikichik kimsa llaqtakunata akllanaykichikpaq. ⁸Yupaychasqanchik Tayta Dios abuelonchikkunaman prometesqanpi hina allpayki-chikta hatunyachispan lliw allpata qoykusuptikichikqa ⁹chay kimsa llaqtakunamanmi

yapankichik amparakuna kimsa llaqtakunatawan. Yupaychasqanchik Tayta Diosmi hatunyachinqa allpaykichikta kunan willasqay kamachikuykunata kasukuptikichikqa hinaspa payta kuyaspa kamachisqanman hina sapa punchaw kawsaptikichikqa. ¹⁰Chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi inocente runakunata mana wañuchinkichikchu chaynataqmi wañuqkunamantapas mana culpayyoq kankichik.

¹¹—Ichaqa pipas runamasinta cheqnisqanrayku qatispan traicionmanta wañurachiptinqa hinaspa amparakunanku huk kaqnin llaqtaman ayqekuptinqa ¹²chay wañuchiqa llaqtanpi ancianokunam presocharachispanku entregaykunqaku wañuqpa ayllunman hinaptinmi wañunqa. ¹³Chayna runataqa ama llakipayaspaykichikmi wañuchinkichikpuni chaynapim inocente runa mana wañuchisqachu kanqa Israel nacionpiqa. Chaynata ruraptikichikqa Tayta Diosmi favorecesunkichik.

¹⁴—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi *yachaspaqa amam suchuchinkichikchu runamasikichikpa allpanpa linderonkunata. Chay linderokunaqa abueloykichikunapa churasqanku hinallam kanqa.

Llulla rimaq testigokunapa contranpi yachachikuykunamanta

¹⁵—Manam chulla testigollaqa acusanmanchu pitapas mana allin rurasqanmantaqa otaq ima huchallikusqanmantapas. Runaqa culpasqa kanqa iskay otaq kimsa runakuna testigakuptillanmi.

¹⁶—Dañayta munaspan mana allin ruraq runata hina pipas runamasinta yanqamanta acusaptinqa ¹⁷chay iskaynin quejanakuqkunam asuykunqaku Tayta Diospa qayllanman. Rinqakumá sacerdotekunapa qayllanman chaynataq chay tiempopi juezkunapa qayllanmanpas. ¹⁸Hinaptinmi juezkuna suma-sumaqta chay testigokunata tapupayanqa. Runamasinpa contranpi chay testigopa acusasqan llulla kaptinqa ¹⁹chay runamasinpa contranpi mañakusqan castigowanmi castigasqa kanqa. Chaynata ruraspa chinkachinkichik qamkunamanta mana allin ruraqta. ²⁰Chayta uyarispankum wakin runakunapas manchakunqaku hinaspataqmi manaña ruranqakuchu chay mana allinkunata. ²¹Amam llakipayankichu chay huchallikuq runataqa. Pitapas wañurachispaqa kikinpas wañuchisqam kanqa, ñawinta horqoruptinqa paypatapas ñawintam horqorunqaku, kirunta wichirachiptinqa paypatapas kiruntam wichirachinqaku, makinta pakiruptinqa paypatapas makintam pakinqaku, chakinta pakiruptinqa paypatapas chakintam pakinqaku.

Guerrapi peleanankupaq yachachikuykunamanta

20 ¹—Sichum guerrapi peleaq lloqsispaykichik qawaykunkichik enemigoykichikpa caballonkunata, carretankunata chaynataq tropankunata qamkunamantapas aswan achkaraq kasqanta hinaspaqa amam manchakunkichikchu. Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunawanqa kanqa yanapasunaykichikpaq. ²Guerrapi peleanaykichik hora chayaramuptinqa sacerdotem rimarinqa soldadokunaman ³kaynata: “Uyariychik Israelpa mirayninkuna, kunanmi enemigoykichikpa contranpi peleankichik. Amayá hukmanyaychikchu nitaq manchakuychikchu. Amayá katkatataychikchu paykunapa qayllanpiqa. ⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosmi yanapasunkichik. Enemigoykichikpa contranpi peleaspanmi vencechisunkichik” nispa.

⁵—Chaymantam soldadokunata autoridadkuna ninqaku: “Sichu qamkunamanta pipas mosoq wasita rurarusan manaraq chaypi *yachaspanqa, kutikuchunyá wasinta. Yanqañataq guerrapi wañuruuptin huk runaña chay wasinpi yachakunman. ⁶Sichu qamkunamanta pipas uvasta plantaruspan manaraq rurunta mikuspanqa, kutikuchunyá

wasinta. Yanqañataq guerrapi wañuruuptin huk runañña uvasninta cosechakunman. ⁷Sichu qamkunamanta pipas rimapayarqaña warmita casarakunanpaq hinaspaga kutikuchunyá wasinta. Yanqañataq guerrapi wañuruuptin hukwanña casarakurunman” nispa.

⁸—Yapatawanmi soldadokunata autoridadkuna ninqaku: “Qamkunamanta pipas manchakuspan manaña valorniyog kaspaga kutikuchunyá wasinta. Yanqañataqmi manchakuspan soldadomasintapas manchapachinman” nispa. ⁹Chay autoridadkuna soldadokunaman rimayta tukuruuptinñataqmi tropapa capitanninkuna soldadokunapa ñawpaqinman churakunqaku.

¹⁰—Sichu huk kaqnin llaqtaman peleanykichikpaq asuykuspaqa, manaraq pe-leachkaspa rendikunankupaq rimapayachimunkichik. ¹¹Sichu chay llaqtapi kaqkuna hawkalla yaykunaykichikpaq munaptinkuqa paykunam sirvientekichik kaspas devaldella servisunkichik. ¹²Ichaqa hawkalla yaykunaykichikta mana munaspanku contraykichikpi peleaptinkuqa, llaqtata muyuruspam peleankichik. ¹³Yupaychasqanchik Tayta Dios vencerachisuptikichikmi chay llaqtapi llapallan qarikunata wañurachinkichik. ¹⁴Ichaqa llaqtapi kaq warmikunaqa, wawakunaqa, animalkunaqa chaynataq llaqtapi tukuy ima kaqkunaqa qamkunapaqmi kanqa. Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik-raykum enemigoykichikmanta tukuy qechusqaykichikta hapikuykunkichik. ¹⁵Hina chaynallatam rurankichik *yachanaykichik Canaan allpamanta karu-karupi kaq llapallan llaqtakunatapas, chaykunaqa manam Canaan allpapi kaq nacionkunachu. ¹⁶Yupaychasqanchik Tayta Diospa dueño chakunaykichikpaq qosusqaykichik llaqtakunapim ichaqa llapallan runakunata wañurachinkichik. ¹⁷Chaypi kaqkunaqa pasaypaq chinkachisqam kanqa. Chinkachinkichikmá Het casta runakunata, Amor casta runakunata, Canaan casta runakunata, Ferez casta runakunata, Hiv casta runakunata chaynataq Jebus casta runakunatapas, chaynataq rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kamachisqanman hinam. ¹⁸Chaynatam rurankichik millakuyupaq kaqkunata ruraspanku taytacha-mamachanku adorayta mana yachachisunaykichikpaq. Chay nacionkunapa rurasqanta hina ruraspaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa contranpim huchallikuwaqchik.

¹⁹—Sichu peleaspa vencerunaykichikpaq llaqtapa muyuriqninpi campamentoykichikta churaruspaqa amam fruta sachankunataqa hachawan kuchupankichikchu. Chaykunapa rurunqa mikunaykichikpaqmi kanqa. Sachakunaga manam runa hinaqa guerrapi peleanmanchu. ²⁰Chaywanpas chay llaqtata vencerunaykichikkamaqa kuchuwaqchikmi mana ruruq sachakunataqa, chaykunawan llaqtapa muyuriqninta qencharunaykichikpaq.

Wañusqa rikurirup runamanta

21 ¹—Sichu yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapiña kaspas tariruwachik chakrapi pipapas wañurachisqan runata ichaqa manataq yachawaqchikchu pipapas wañurachisqanta hinaptinqa ²ancianokunapiwan juezkunam wañusqa runapa kasqan sitiomanta qallarispas muyuriqninpi kaq llaqtakunaman metrowan tupunqaku. ³Hinaptinmi wañusqa runapa hichpanpi kaq llaqtapa autoridadninkuna pusamunqaku manaraq yugoman watasqanku vaquillata. ⁴Chay llaqtapi autoridadkunam pusanqaku chay vaquillata mana chakiq yakuyoq wayqoman otaq mana haykapipas yapusqanku nitaq tarpusqanku wayqoman hinaspas pusasqanku vaquillapa kunkanta qewirunqaku.

⁵—Chaymantam Leví ayllumanta sacerdotekuna chay llaqtaman asuykunqaku. Paykunataqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi akllarqa paypa qayllanpi servinankupaq hinaspas

runakunapaqpas Tayta Diospa bendicionninta mañakunankupaq. Hinapinmi paykunapa nisqanman hina arreglasqa kanqa tukuy atipanakuy chaynataq tukuy daño ruranakuyapas. ⁶Chay llaqtapi llapallan autoridadkunam makinkuta mayllakunqaku vaquillapa hawanpi ⁷hinaspa ninqaku: “Manam ñoqaykuchu chay runataqa wañuchirqaniku nitaqmi pi wañuchisqantapas rikurqanikuchu. ⁸Chaynaqa Dios Taytallayku, pampachaykuwaykuyá salvasqayki Israelpa mirayninkunata, amayá chay wañuqmantaqa tumpawaykuchu Israel runaykikunamanqa” nispa. Chaynapim chay wañuchisqanku huchamantaqa pampachasqaña kankichik. ⁹Chaynaqa Tayta Diospa qayllanpi allinta ruraspaykichikmi chay wañuq inocente runa wañusqanmantaqa manaña culpayoq kankichik.

Guerrapi presochoasqa warmikunawan imaynam ruranankumanta

¹⁰—Sichu enemigoykichikwan peleaptikichik paykunamanta presochoanaykichikpaq runakunata yupaychasqanchik Tayta Dios qoykusunkichikman ¹¹hinapinñataq huk kaqnichikich chay presochoasqa warmikunapi rikurunman buenamoza warmita hinaspa warmin kananpaq kuyaruspanqa ¹²chay warmitam wasinman pusanqa hinapinmi chay warmiñataq chukchanta kachiy-kachiyta rutukunqa chaynataqmi sillunkunatapas kaptakunqa. ¹³Chaynataqmi presochochikusqan tiempopi pachantapas mudakuspan qaripa wasinpiña *yachanqa. Tayta-mamanmanta llakikuspanqa huk killatam luto-kunqa. Chaymantañam chay qari paywan casarakunqa chaynapim paypas warminña kanqa. ¹⁴Chay warmita manaña gustaruspaqa libretam kachaykunqa ichaqa humilla-chisqanraykum mana *rantikunmanchu nitaqmi sirvientanpaqpas hatallinmanchu.

Piwi churikunapaq herenciamanta

¹⁵—Pipas iskay warmiyoq kaspan huknillanta kuyarunman chaynapi iskaynin warmipitaq churinkunapas karunman, ichaqa piwi churinñataq kanman mana kuyasqan kaq warmipi ¹⁶hinapinqa herencia qonanpaq tiempo chayaramuptinmi kuyasqan warmipa wawanmanqa mana qonqachu piwi churinpa herenciantaqa. Piwi churinqa karqa mana kuyasqan kaq warmipim, chayraykum piwi churipa herenciantaqa paylla chashinqa. ¹⁷Aswanqa qonqamá mana kuyasqan warmipa wawanmanpas, qonqaqa piwi churin kasqanraykum, wakin churinkunaman herencia qosqanmantapas huk chaynatawanraqmi paymanqa qonqa. Payqa punta-llaraq churin kasqanraykum piwi churi hina tukuy derechoyoq kanan.

Mana kasukuq churikuna castiganankumanta

¹⁸—Sichu pipapas kanqa churin munaysapa chaynataq rebelde, tayta-maman re-prendeptinpas chaynataq castigaptinpas mana kasukuq ¹⁹hinapinqa tayta-mamanmi hapiruspan llaqtanpi autoridadkunaman pusanqa. ²⁰Paykunamanmi ninqa: “Kay warmaykum munaysapa, rebelde, imata niptiykupas manam kasuwankuchu, mikuylla-mikukuq borracho runam” nispa. ²¹Chaymi llaqtanpi llapallan qarikuna rumiwan choqapaspanku wañuchinqaku. Chaynata ruraspaykichikmi mana allin ruraqkunata qamkunamanta chin-kachinkichik. Israelpa mirayninkunam chayta uyarispanku manchakunqaku.

Achka rikchaq yachachikuykunamanta

²²—Sichu pipas mana allin rurasqanmanta sentenciasqaykichikman hina sachapi warkusqa wañuruptinqa, ²³tukuy tutaqa amam chaypiqa cuerponta saqerunkichik-chu aswanqa chay punchawllam pamparunkichik. Sachapi warkusqa wañuq runaqa

Diospa ñakasqan runam. Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa dueño chakunaykichikpaq qosunaykichik allpataqa amam millakuytaqta rurankichikchu.

22 ¹—Sichu rikuruwaq llaqtamasikipa chinkasqa bueyesninta otaq ovejan tapas hinaspaqa amam upallakuykunchu aswanqa llaqtamasikimanmi pusarapunki. ²Sichu chay animalpa dueño mana reqsisqayki otaq vecinoyki kaptinqa hapiruspaykim wasikiman pusanki hinaspa hatallinkil llaqtamasiki reclamasunaykikama. ³Chaynatam rurankichik runamasikichikpa chinkaruq asnonwanpas chaynataq wischurusqan ponchonwanpas otaq llaqtamasikichikpa imantapas tarikuspaqa. Tariruspaqa amamá upallakuykunchikchu.

⁴—Sichu llaqtamasikipa asnonta otaq bueyesnintapas ñanpi pisiparuspan wischurayaqta rikuspaqa amam qawayllaqa-qawakunchikchu aswanqa yanapaykunchikmi hatarichinanpaq.

⁵—Amam warmiqa pachakunqachu qaripa pachanwanqa nitaqmi qaripas warmipa pachanwanqa. Pipas chayna ruraqqa yupaychasqanchik Tayta Diospa millakusqanmi.

⁶—Sichu ñanta richkaspayki sachapi otaq pampapipas tariruwaq qestanpi mallqochankunata otaq runtuntapas oqllachkaq animalchata hinaspaqa amam apakunchiku mamantawan mallqochankunataqa, ⁷mallqochankunallata apakuspa mamantaqa kachaykunki. Chaynata ruraspaga kusikunkim hinaspataqmi unayta kawsakunki.

⁸—Pampa hina qatayoq mosoq wasita rurakuspaykiqa perqantam ruranki qatampa muyuriqninpi. Mana chayqa pipas wichiykamuspa wañuruqtaqmi wasipi kaqkuna huchayoq kawaqchik chay wañuqtaqta.

⁹—Uvas huertapiqa amam tarpunkichu huk rikchaq muhutaqa, yanqañataqmi pierderapusunkiman uvasnikipas chaynataq tarpusqayki muhupas.

¹⁰—Chakraykipiqa amam yapunkichu asnotawan bueyesta pareschaspaga.

¹¹—Linotawan millwata taqruyuspaqa amam awankichu, chayna pachawanqa amamá churakunchiku.

¹²—Capykipa tawan puntankunamanmi siranki kipukunata watuyoqtakama.

Casamientomanta yachachikuykuna

¹³—Sichu pipas warmita casararunman ichaqa payman hukllawakuruspanñataq manaña kuyanmanchu ¹⁴chaynapi warmita penqayman churayta munaspan kaynata ninman: “Kay warmitam casararqani ichaqa paywan puñuqtiymi manaña doncellachu kasqa” nispa. ¹⁵Chayna kaptinqa chay sipaspa tayta-mamanmi llaqtapi autoridadkunapa qayllanpi doncella kasqanta pruebanqa. ¹⁶Sipaspa taytanmá autoridadkunaman kaynata ninqa: “Ñoqam kay runawan churiyta casarachirqani ichaqa kunanñataqmi churiytaqa cheqnipakurunña. ¹⁷Penqayman churayta munaspanmi nichkan: ‘Manam churikiqa doncellachu kasqa’ nispa. Aswanqa kaywanmi pruebani churiyqa doncella kasqanmanta.” Chaynata nisanmi puñuna pachanta qawachinqa llaqtapi autoridadkunaman. ¹⁸Hinaptinmi autoridadkuna chay qarita presochaspanku castiganqaku. ¹⁹Chay autoridadkunam sipaspa taytanman multata pagachinqaku huk kilo qollqeta, chaynataqa multanqaku Israelpa mirayninkunapi doncella sipasta penqayman churasqanraykum. Chaywanpas chay casarasqan warmiqa paypa warminmi kanqa kawsanankama, chaynaqa manamá rakikuyta atinmanchu.

²⁰—Ichaqa cheqaptapuni chay sipas mana doncella kaptinqa ²¹taytanpa wasinmanta horqoruspankum llaqtapi runakuna rumiwan chamqapaspa wa-

ñuchinqaku, chay warmiqariki familiantapas penqayman churaspam Israelpa mirayninkuna ukupi loca hina chaynata rurarqa. Chay warmita wañuchispamá qamkunamanta chinkachinkichik mana allin ruraqta.

²²—Sichu pitapas tarirunkichik casada warmiwan huchapakuchkaqta hinapinqa iskayninkutam wañuchinkichik. Chaynata ruraspmá qamkunamanta chinkachinkichik mana allin ruraqta.

²³—Sichu doncella sipas rimapayasqaña kanqa casarakunanpaq ichaqa huk kaqnin runa llaqtapi tariruspan chay doncellawan puñuruptinqa, ²⁴iskaynintam pusankichik llaqtapi autoridadkunaman hinaspm rumiwan chamqapaspa wañurachinkichik. Sipasqa wañunqa llaqtapi kachkaspan mana qaparisqanraykum. Qariñataqmi wañunqa runamasinpa casaranan warmita penqayman churasqanrayku. Chaynata ruraspm qamkunamanta chinkachinkichik mana allin ruraqkunata.

²⁵—Sichu casarakunanpaq rimapayasqaña sipasta pipas campopi tariruspan abusaruptinqa qarillam wañunqa chay rurasqanmanta. ²⁶Sipastaqa amam imanankichikpaschu, manam payqa wañunanpaq hina huchayoqchu. Chay asuntoqa rikchakun pipas runamasinta qonqaymanta wañurachiq runamanmi. ²⁷Sipas abusaq runaqa campopi sapallanta tariruspanmi chaynata rurarqa. Sipas qayaykachakuptinpas manam pipas libranmanchu karqa.

²⁸—Sichu casarakunanpaq manaraq rimapayasqa doncellata abusachkaqta pitapas tariruptinkuqa, ²⁹chay abusaqmi sipaspa taytanman qonqa parte kilo qollqeta. Chaynataqmi abusasqanrayku chay sipasqa warminña kanqa. Chay runaqa kawsanankamam mana rakikunmanchu chay warmimantaqa.

³⁰—Taytanpa warmillanwanqa amam pipas kakunqachu. Chaynata ruraspaqa taytantam penqayman churachkan.

Tayta Diospa qayllanpi huñunakuyman pikunam mana yaykunankumanta

23 ¹—Tayta Diospa qayllanpi huñunakuymanqa amam yaykunqachu runtun toqyasqapas nitaq qari kaynin kuchusqapas.

²—Tayta Diospa qayllanpi huñunakuymanqa amam yaykunqachu pipapas chur-yapakuyninqa, chaynamá kanqa chunka mirayninkama.

³—Tayta Diospa qayllanpi huñunakuymanqa amam yaykunqachu Amon casta ru-nakunaqa nitaq Moab casta runakunapas, chaynamá kanqa chunka mirayninkukama.

⁴Paykunaqa Egipto nacionmanta lloqsimuspa allpanku waqtanta pasamuptikichik-mi mana taripamusurqankichikchu yakullankuwanpas nitaq mikuyllankuwanpas. Aswanraqmi Mesopotamia lawpi kaq Petor llaqtamanta hamuq Beorpa churin Balaan-man pagarqaku ñakasunaykichikpaq. ⁵Chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosmi mana uyariqachu Balaamta aswanqa kuyasusqaykichikraykum ñakaykuy munasus-qaykichiktapas tikrarurqa bendicionikichikmanña. ⁶Chaynaqa wiñaypaqmá amapuni munankichikchu paykunapa hawkalla kayninkutaqa nitaq allinlla kayninkutapas.

⁷—Ichaqa amam millakunkichikchu Edom casta runakunataqa, paykunaqariki qam-kunapa castaykichikmi. Amataqmi millakunkichikchu Egipto nacionpi kaqkunatapas. Paykunapa allpanpim qamkunaqa *yacharqankichik. ⁸Tayta Diospa qayllanpi huñunakuy-manqa yaykuspaqa-yaykunqa Egipto nacionniyoq runakunapa willkanpa churinkunallam.

Limpio kanankupaq yachachikuykunamanta

⁹—Enemigoykichikkunapa contranpi peleaq lloqsispaqa amam rurankichichu imapas millakuypaq kaqkunataqa. ¹⁰Sichu tuta puñunankama runapa qari kayninmanta kikillanmanta imapas lloqsiptinqa, chay runaqa manam Tayta Diosmanqa asuykunmanchu, payqa campamentomantam lloqsinqa, tukuy punchawmi hawapi kanqa. ¹¹Tardeykuqtaña mayllakuspanmi inti seqaykuqtaña campamentoman kutiykunqa.

¹²—Ispakunaykichikpaqpas kanqam sitio campamentomanta hawapi.

¹³Kapusunkichiktaqmi estacaykichikpas chaywan allpata toqoykuspa chaypi ispakunaykichikpaq hinaspa chay estacawantaq hatun ispaytapas tapanaykichikpaq.

¹⁴Yupaychasqanchik Tayta Diosmi purin campamentoykichikpi librasunaykichikpaq chaynataq enemigoykichikta vencechisunaykichikpaq chayraykum campamentoykichikqa kanqa paypaq sapaqchasqa, mana chayqa Diosmi qamkuna ukupi ima qachatapaspas rikuspan qamkunamanta asurikunman.

Sirvientepa favorninpi yachachikuymanta

¹⁵—Patronninmanta ayqekamuspan amparakamusuqniki sirviente runataqa amam chay patronninman qonkichu. ¹⁶Qanwanmi *yachanqa akllakusqan huk kaqnin llaqtaykichikpi chaynataq akllakusqan sitiopi. Amamá pipas paytaqa ñakarichinqachu.

Chuchumikakunapa contranpi yachachikuykunamanta

¹⁷—Israel casta runakunapa warmi churinkunamantaqa amam pipas chuchumikaqa kanqachu taytacha-mamachankuta adoranankupaqqa, qari churinkupas amataqmi mariconqa kanqachu chaynata ruranankupaqqa. ¹⁸Yupaychasqanchik Tayta Diospa templonmanqa amam dejankichichu chayna millakuypaq ruraqkunapa prometekusqan ganancianku apamunankutaqa. Chayna warmipapas-qaripapas rurayninqa Tayta Diospa millakusqanmi.

Imaymana yachachikuykunamanta

¹⁹—Qollqetapas, kawsaykunatapas otaq imatapas castamasikiman prestaspaqa, amam mirayninta mañankichu. ²⁰Forasterokunamantam ichaqa mañawaq mirayninta. Castamasikimantaqa amamá mañankichu. Hinaptinga dueñochakunaykichikpaq risqaykichik allpapim tukuy ima rurasqaykipi yupaychasqanchik Tayta Dios bendecisunki.

²¹—Yupaychasqanchik Tayta Diosman prometespaqa utqayllamanmi cumplinki. Mana chayqa pay reclamantinmi huchallikuwaq. ²²Mana prometekuspaqa manam huchallikunkichu. ²³Ichaqa voluntadnikimanta yupaychasqanchik Tayta Diosman prometekuspaqa qonkipunim.

²⁴—Runamasikipa uvas huertanman yaykuspaqa saksanaykikamam mikunki ichaqa amam canastaykimanqa pallankichu. ²⁵Runamasikipa cosechananña trigonman yaykuspaqa makillawanmi pallarikunki ichaqa rutunawanqa amam rutukunkichu.

Rakinakuymanta yachachikuykuna

24 ¹—Sichu pipas casarasqan warmipi ancha millakuypaq imapas rurasqanta tarispaqa rakinunanpaqmi qellqanqa papelta. Chayta qoykuspanmi wasin-

manta qarqorunqa. ²Wasinmanta warmi lloqsikuspanqa hukwanñam casarakunman. ³Ichaqa chay qepa qosanpas punta qosan hina millakuspaqa, paypas rakikunanpaqmi papelta qoykunqa. Wasinmanta qarqoruptinqa otaq chay casaraqnin qari wañuruptinqa ⁴punta casaraqnin qariqa manañam yapatawanqa casaranmanchu. Chay ruraytaqa Tayta Diosmi millakun. Herenciaykichik kananpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpataqa amam huchawan millakuytaqa rurankichikchu.

Achka rikchaq yachachikuykunamanta

⁵—Chayllaraq casarakuq runaqa amam guerramanqa ringachu nitaqmi imapi-pas servikunqachu wata pasanankama chaynapi warminpas kosisqa kananpaq.

⁶—Amam prendapiqa hapinkichu kutakunanku maraytaqa nitaq tunawnintapas, chayqa kanman runapa vidan prendapi hapichkaq hinam.

⁷—Sichu Israelpa mirayninmanta huk kaqnin runa hina castamasillanta suwarunman chay runawan servichikunanpaq otaq rantikurunapaq hinaptinqa chay suwaq runatam wañuchinkichik. Chaynata ruraspaq chay mana allin ruraqta qamkunamanta chinkachinkichik.

⁸—Lepa onqoy rikuriruptinqa Leviy castamanta sacerdotekunapa tukuy nisus-qaykichikta cumplinkichik. Paykunaman kamachisqayta hinam rurankichik.

⁹Yuyariychik Egipto nacionmanta lloqsimuspa hamuchkaptinchik Mariata yupay-chasqanchik Tayta Dios imam rurasqanmanta.

¹⁰—Runamasikiman imapas prestaspaqa amam wasinta yaykunkichikchu prenda horqoq. ¹¹Hawallapi suyaptikim prenda horqomuspan qosunki. ¹²Wakcha runa kaptinqa amam paqarinnintinkamaqa prenda hata linkichu. ¹³Inti seqaykuyllatam kutiykachipunki puñuq yaykuspan chay ponchonwan qatakunanpaq. Hinaptinqa chay runa favorniki yupaychasqanchik Tayta Diosta mañakuptinmi chay rurasqaykiqa paypa qayllanpi allin kanqa.

¹⁴—Mana imayoq wakcha llamkapakuq runataqa amam ñakarichinkichu. Llaqtamasiki kaptinpas otaq llaqtaykipi *yachaq forastero kaptinpas amamá ñakarichinkichu.

¹⁵Llamkasqanmantaqa manaraqpas inti seqaykuchkaptinmi chay punchawllapi pagaykapunki. Chay runaqa wakcha kasqanraykum chay qollqewan mantienekun, mana chaynata ruraptikiqa Tayta Diosta qayakuptinmi huchayoq kawaq.

¹⁶—Churi-wawankupa huchallikusqanmantaqa amam tayta-mamantaqa wañuchinkichikchu nitaqmi tayta-mamanpa huchanmantapas churi-wawankutaqa wañuchinkichikchu. Huchallikusqankumantaqa sapakamatam wañuchinkichik.

¹⁷—Amam engañankichikchu forastero runakunataqa nitaq mana tayta-mamayoqkunatapas. Amataqmi viudakunapa prendantapas qechunkichikchu.

¹⁸Yuyarinkichikmi Egipto nacionpi sirviente kachkaptikichik yupaychasqanchik Tayta Dios libramusqaykichikta. Chayraykum kay kamachisqaykunata cumplinkichik.

¹⁹—Kawsaykuna rutuyipi huk kaqnin gavillata chakrapi qonqaruspaqa amañam hoqariq kutinkiñachu. Chaytaqa saqerunki forastero runakuna otaq mana tayta-mamayoqkuna otaq huk kaqnin viudapas huñukunanpaqñam. Chaynapim yupaychasqanchik Tayta Dios tukuy rurasqaykipi bendecisunki.

²⁰—Aceitunata pallaspaqa amañam raman-ramanqa pallapanikichu. Puchukunataqa saqenki forastero runakunapas, mana tayta-mamayoqkunapas chaynataq viudakunapas pallapakunankupaqñam.

²¹—Huertaykimanta uvasta pallaspaqa amañam pallapankichu. Puchukunataqa saqenki forasterokunapas, mana tayta-mamayoqkunapas hinaspa viudakunapas pallapakunankupañam. ²²Yuyarinkim Egipto nacionpi sirviente kasqaykita. Chayraykum kaykunata kamachiki kasukunaykipaq.

25 ¹—Qamkunapura pleitopi kaspaqa, cortepim arreglankichik. Chaypi juezkuna averiguaspankum mayqanpas inocente kasqanta yachanqaku, huchayoqtañataqmi sentencianqaku. ²Chay huchayoqta azotenankupaq sentenciaptinkuqa, juezmi qayllanpi pampaman chutaykachispa azotechinqa huchanman hina. ³Tawa chunka makillatam azotechinqa, manam mastachu, yanqañataqmi llumpayta azoterachiptinqa chay castamasikichik runa ñakarispas despreciasqa kanman qayllaykichikpi.

⁴—Erapí trillachkaq bueyestaqa amam senqapankichikchu.

Cuñadan viudawan casarakunanpaq yachachikuymanta

⁵—Sichu chulla wasillapi iskay wawqekuna *yachanmanku, hinaptinñataq huk kaq-nin wañukunman ichaqa wañukuqpa mana chullapas churin kaptinqa, chay viudaqa manam casarakunmanchu huk casta runawanqa. Chay wañukuqpa wawqenmi chay viudataqa casaranqa hinaspa paywan deberrinta ruranqa. ⁶Chay viudapa wawanmi wañukuq qosanpa sutinta apanqa chaynapi wañukuqpa sutin Israelpa mirayninkunamanta mana chinkanapaq. ⁷Sichu chay runa cuñadanta mana casarayta munaptinqa chay viudam ringa cortepi autoridadkunaman hinaspa paykunaman ninqa: “Cuñadoy-mi mana munanchu wañukuq wawqenpa sutin Israel casta runakuna ukupi yuyarisqa kananta. Cuñado kayninpi deberrintam mana cumpliyta munanchu ñoqawan” nispa. ⁸Hinaptinmi chay llaqtapi autoridadkuna chay warmipa cuñadonta qayachimuspanku paywan rimanqaku. Sichu pay ninqa: “Manam munanichu casarayta” nispa ⁹hinaptinqa viudam payman asuykunqa ancianokunapa qayllanpi hinaspa cuñadonpa *usutanta chustuspan toqaykunqa uyanman hinaspa ninqa: “Kaynatam rurana wañukuq wawqenpa sutinta mana yuyarina munaq runataqa” nispa. ¹⁰Hinaptinmi Israel nacionpi chay runapa ayllunta sutichanqaku: “*Usutan chustuchikuq runapa ayllunmi” nispa.

Wakin yachachikuykunamanta

¹¹—Sichu iskay runakuna maqanakuchkaptinku, hukninpa warminñataq qosanta defiendenanpaq asuykuspan huknin runata qari kayninmanta hapiruptinqa ¹²mana imayrikuqtapas llakipayaspam chay warmipa makinta kuchuchinkichik.

¹³⁻¹⁴—Amam rantinkichu nitaq *rantikunkichu mana cabal pesaq balanzapiqa nitaq kawsaykuna mana cabal tupunapipas. ¹⁵Ichaqa cabal balanzapim chaynataq cabal tupunapim rantinakunki chaynapim yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik allpapi unayta kawsakunki. ¹⁶Chay mana allinkunata ruraspanku runamasinku engañaqkunataqa Tayta Diosmi millakun.

Amalec casta runakunata chinkachinankumanta

¹⁷—Yuyariychikyá Egipto nacionmanta lloqsimuptinchik ñanpi Amalec casta runakuna imam rurawasqanchikta. ¹⁸Tayta Diostapas mana manchakuspankum qepanchik hamuq pisipasqakunata hinaspa hukmanyasqakunata hayparamuspanku wañuchirqaku. ¹⁹Chaynaqa yupaychasqanchik Tayta Diospa dueño chakunaykichikpaq qosunaykichik allpapi llaqa enemigoykichikta vencerachisuptikichikqa kay pachamantam pasaypaqta chinkachinkichik Amalec casta runakunata. Amamá qonqarunkichikchu.

Punta ruruq ofrendakunamanta

26¹—Dueño chakunaykichikpaq yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpaman yaykuspaqa hinaspa chaypiña *yachaspaqa,² chay allpapi qespisqanmantam cosechasqaykichik punta rurunkunata canastapi apankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa akllasqan llaqtaman.³ Chaypim servikuq sacerdoteman asuykuspa ninkichik: “Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpim kunan rimarini abuelonchikkunaman prometisqan allpapiña kasqayta” nispa.⁴ Hinaptinmi sacerdote canastata chaskisuspaykichik yupaychasqanchik Tayta Diospa altarninpa ñawpaqninman churanqa.⁵ Chaymantam yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi ninkichik:

“Ñawpaq abuelonchikkunaqa qarqaku Aram lawmanta purikuq as runakunallam. Egipto nacionman ripukuqkunañataqmi chaypi mirarurqaku hatun atiyniyoq ancha achka kanankukama.⁶ Ichaqa Egipto nacionniyoq runakunam maqawarqanchik. Ñakarichiwaspachikmi mana llakipayarikuspa servichikuwarqanchik.⁷ Chaymi abuelonchikpa yupaychasqan Tayta Diosta mañakurqanchik hinaptinmi payqa uyariykuwarqanchik, qawarqataqmi hatun llakikuyupi kasqanchiktapas, tukuyupi llamkasqanchiktapas chaynataq ñakarichiwaspachiktapas.⁸ Chaymi hatun atiyinwan, manchakuyupaq señalkunawan chaynataq admirakuyupaq milagrokunawan Egiptomanta horqomuwarqanchik⁹ hinaspa kayman pusamuwaspachik tukuy imapas kasqan allpata qowarqanchik.¹⁰ Chayraykum kunan apamuni Tayta Diospa qowasqan allpapa punta rurunkunata” nispa.

—Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi canastata churaykuspam qonqorakunkichik.¹¹ Chaymantam fiestata rurankichik qamkunamanpas chaynataq familiaykichikmanpas yupaychasqanchik Tayta Diospa tukuy allinkuna qosusqaykichikmanta. Qamkunawan kuskataqmi kusikunqaku qamkunawan *yachaq Levij ayllu runakunapas chaynataq forasterokunapas.

Diezmokuna qonankumanta

¹²—Sapa kimsa wata cumplikuptinmi tukuy kapuqnirikunamanta qonki diezmoykita, tukuy imapas cosechasqaykimantam rakispa diezmoykita qonki, chaykunataqa qonki Levij casta runakunamanmi, forasterokunamanmi, mana piyniyoqkunamanmi chaynataq viudakunamanmi, chaynapim llaqtaykipi sakanankukama mikunqaku.¹³ Chaykunata qospaykim yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi ninki:

“Cosechasqaykunamanta sapaqchanay diezmoykunatam wasiyanta horqospay aypurqani Levij casta runakunaman, forasterokunaman, mana piyniyoqkunaman chaynataq viudakunamanpas, tukuy chaykunatam kamachiwaspaykita cumplirqani. Tukuy kamachisqaykikunata mana qonqaspaymi kasukurqani.¹⁴ Chay sapaqchasqay diezmokunamantaqa manam mikurqanichu wañuchikuyupi kaspaypas nitaq qanman mana asuykamunaypaq hina kaspaypas nitaqmi wañuqkunamanpas ofrecerqanichu. Yupaychasqay Dios Taytalláy, tukuy kamachiwaspaykita kasukuspaymi cumplirqani.¹⁵ *Yachasqayki hanaq pachamanta qawarimuspaykiyá Israelpa miraynin runaykikunata bendeciykuwayku, bendeciukuytaqyá qowaspaykiku tukuy imapa kasqan allpatapas, abueloykuman juraspa prometespaykiman hina” nispa.

Israelpa mirayninkuna Tayta Diospaq sapaqchasqa kasqankumanta

¹⁶—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi kunan kamachisunki kay decretokunata hinaspa kay reglamentokunata ruranaykipaq. Chaynaqa tukuy sonqoykiwan tukuy yuyaynikiwanyá kasukuy. ¹⁷Kunanmi nirqanki yupaychasqanchik Tayta Diosqa Diosniki kasqanta. Prometerqankitaqmi paypa munasqanman hina kawsanaykipaq chaynataq decretonkunata, kamachikuyninkunata, reglamentonkunatapas wiñaypaq kasukuspa cumplinaykipaq. ¹⁸Chaynaqa kunanmi Tayta Dios nisunkichik prometekusqanman hina qamkunaqa runankunaña kasqaykichikta, chaynaqa kasukunaykichikmi tukuy kamachikuyninkunata. ¹⁹Wakin nacionkuna hatarichisqanmantapas qamkunatam ancha alabasqa nacionpaq hoqarisunkichik hinaptinmi ancha reqsisqa suma-sumaqpap qawasqa kankichik. Tayta Diospa nisqanpi hinam payllapaña sapaqchasqa nacion kankichik.

Ebal Orqopi rumikunamanta

27 ¹Moisesmi Israel casta kamachikuq ancianokunapiwan runakunata nirqa: —Kasukuychikya kunan llapallan kamachisqaykunata. ²Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik allpaman yaykunaykichikpaq Jordan Mayuta chimparuspaqa hatunnin rumikunata sayarachispaykichikmi iskuwan llusinkichik. ³Hinaspam chay llusisqa rumikunapi qellqankichik llapallan kay willasqay yachachikuykunata, chaynataqa rurankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpaman yaykunapaq chimparuspaykichikmi, chay tukuy imapapas kasqan allpataqa abuelonchikkunapa yupaychasqan Tayta Diosmi prometekuarqanchik. ⁴Chaynaqa Jordan Mayuta chimparuspaykichikmi Ebal Orqopi sayachinkichik chay nisqay rumikunata hinaspm iskuwan llusinkichik. ⁵⁻⁶Chay orqopitaqmi hatarichinkichik yupaychasqanchik Tayta Diospaq rumimanta altartapas. Chay rumikunaqa mana labrasqa rumikunam kanqa. Yupaychasqanchik Tayta Diosmanmi chay altarpí ofrecenkichik lliw kañaña ofrendata ⁷chaynataq paywan allinlla kasqaykichikmanta ofrendatapas. Yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi mikuspaykichikmi fiestata rurankichik. ⁸Iskuwan llusisqa chay rumikunapim sutillata qellqankichik kay qamkunaman willasqay yachachikuykunata —nispa.

⁹Chaymantam Levíy ayllu sacerdotekunapiwan Israel casta runakunata Moises nirqa: —Israel casta runakuna, kaytayá upallaspa uyariychik, kunanmi yupaychasqanchik Tayta Diospa runankunaña karunkichik. ¹⁰Chaynaqa kunan willasqay kamachikuyninkunatam chaynataq yachachikuyninkunatam kasukuspaykichik rurankichik —nispa.

Ñakaykunamanta

¹¹Chay punchawtaqmi runakunata Moises kamachispan nirqa:

¹²—Jordan Mayuta chimparuptikichikmi Simeon ayllu, Levíy ayllu, Juda ayllu, Isacar ayllu, Josey ayllu chaynataq Benjamin ayllupas Gerizim Orqopi sayaykunqaku chaynapi runakunapaq Diospa bendicionninta mañakunankupaq. ¹³Ebal Orqopipas ñakanankupaqmi sayanqaku Ruben ayllu, Gad ayllu, Aser ayllu, Zabulon ayllu, Dan ayllu chaynataq Neftaliy ayllupas. ¹⁴Hinaptinmi Levíy ayllu casta runakuna qaparispas Israelpa mirayninkunata ninqaku:

¹⁵“Runapa llaqllasqan taytacha-mamachata otaq fundispa rurasqan taytacha-mamachata otaq Tayta Diospa millakusqankunata pakasqapi hatalliq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqa: “Chaynayá kachun” nispa.

16“Tayta-mamanta despreciaq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

17“Dueño chakuykunarayku runamasinpa linderon suchuchi q runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

18“Purikuq ñawsata ñanninmanta pantarachi q runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

19“Forasterota, viudata, mana piyniyota engañaq runaqa, ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

20“Taytanpa warminwan kakuq runaqa chay rurasqanwan taytanta penqayman churasqanraykuyá ñakasqa kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

21“Warmiwan puñuq hina animalwan kaq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

22“Mamanmanta otaq taytanmanta kaq panillanwan kakuq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

23“Suegrallanwan kakuq runaqa, ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

24“Pakasqallapi runamasin wañurachi q runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

25“Inocente runata wañurachinanpaq qollqe chaskikuq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

26“Kay yachachikuykunata mana respetaspa mana cumpliq runaqa ñakasqayá kachun” nispa. Hinaptinmi llapallan runakunañataq ninqaku: “Chaynayá kachun” nispa.

Kasukuqkunaqa Tayta Diospa bendecisqan kanankumanta

(Lv 26:3-13. Dt 7:12-24)

28 1—Cheqaptapunipas yupaychasqanchik Tayta Diosta kasuspaykichik kunan willasqay kamachikuy ninkunata ruraptikichikqa paymi kay pachapi llapallan nacionkunamanta aswan reqsisqata rurasunkichik. 2Tukuy kaykunawan bendecisqam kankichik yupaychasqanchik Tayta Diosta kasukuspaykichikqa. 3Llaqtapipas chaynataq chakrapipas bendecisqam kankichik. 4Tayta Diosmi bendecinqa churikichikkunata, cosechaykichikkunata chaynataq vacaykichikkunapa, ovejaykichikkunapa hinaspa tukuy animalnikichikkunapa uñankunatapas. 5Bendecisuptikichikmi canastaykichikpas huntallaña kanqa chaynataq masa poqochinaykichik artesapas. 6Maymi risqaykichikpim Tayta Diospa bendecisqan kankichik.

7—Enemigo ykichikkuna contraykichikpi peleaptinkupas Tayta Diosmi vencechisunkichik. Allin formasqam contraykichikpi hamunqaku ichaqa cheqeruspantum qamkunamanta ayqenqaku.

8—Yupaychasqanchik Tayta Diosmi bendecisunkichik taqekichikpi kaq kawsaykunapas mana tukunanpaq, bendecisunkichiktaqmi tukuy ima llamkasqaykichikkunapipas hinaspam hawka kusi qata kawsachisunkichik qosunaykichik allpapi.

9—Sichu kamachikuy ninkunata cumplispa munasqanman hina kawsaptikichikqa prometesuqaykichikman hinam payllapaña sapaqchasqan runankunata hina yupaychasqanchik Tayta Dios hatallisunkichik. 10Hinaptinqa kay pachapi llapallan runakunam yachanqaku Tayta Diospa runankunawan sutichasqa kasqaykichikta hinaspam manchakusunkichik. 11Tayta Diosmi limparichkaqta tukuy imatapas qosunkichik, qosunkichikmi

achka churikunata, mirachinqataqmi animalnikichikkunatapas, qosunkichiktaqmi sumaqlaña cosechakunatapas. Chaynatam ruranqa abuelonchikkunaman prometesqan qosunaykichik allpapi. ¹²Kapuqninkunata kicharichkaq hinam allpaykichikman tiempo-llanpi cielokunamanta parachimunqa hinaspam tukuy rurasqaykichikpi yanapasunkichik. Achka nacionkunamanmi prestankichik, qamkunam ichaqa mana pimantapas prestakunkichikchu. ¹³Tayta Diosmi munaychakuqta rurasunkichik, qamkunapim ichaqa mana pipas munaychakunqachu. Chaynataqa rurasunkichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kunan willasqay kamachikuyninkunata kasukuspa ruraptikichikmi ¹⁴ichaqa chayna kanaykichikpaqqa amam karunchakunkichikchu ñoqapa kunan kamachisqaymanta hinaspapas amataqmi taytacha-mamachakunataqa adoranaykichikpaq qatinkichikchu.

Mana kasukuqkunapaq Diospa castigomanta

(Lv 26:14-46)

¹⁵—Sichu yupaychasqanchik Tayta Diosta mana kaspaykichik kunan willasqay kamachikuyninkunatapas chaynataq decretonkunatapas mana ruraptikichikqa castigasqam kankichik. ¹⁶Ñakasqam kankichik llaqtapi chaynataq chakrapipas. ¹⁷Ñakasqa kaspam canastaykichikpas mana imayoq kanqa, hina chaynallam kanqa masa poqochinaykichik artesapas. ¹⁸Ñakasqam kanqa churi-wawaykichikpas, cosechaykichikpas, vacaykichikkunapas, ovejaykichikkunapas chaynataq tukuy animalnikichikkunapa uñankunapas. ¹⁹Ñakasqam kankichik maymi risqaykichikpipas.

²⁰—Tayta Diosmi tukuy rurasqaykichikpi ñakasunkichik, muspachisunkichik, llakichisunkichik. Mana allinkunata ruranaykichikpaq paymanta rakikusqaykichikraykum manapas unaypi pasaypaqta chinkarachisunkichik. ²¹Dueño chakunaykichik allpapi kachkaptikichikmi Tayta Dios kachamunqa peste onqoyta tukurusunaykichikpaq. ²²Tayta Diosqa kachaykamunqataqmi tisis onqoytapas, ñakarichikuq calenturatapas, inflamaciontapas, nisyu rupaytapas, usyay tiempotapas chaynataq chakraykichikpi trigopaq polvillotapas, chaykunam qatisunkichik chinkanaykichikkama. ²³Cielokunamantapas manañam chikallantapas paramunqachu hinaptinmi allpaykichikpas pasaypaqta taqrayarunqa. ²⁴Tayta Diosmi parapa rantinpi parachimunqa ñutu allpatawan aqotaña chinkachisqa kanaykichikkama. ²⁵Tayta Diosmi entregaykusunkichik enemigoykichikpa vencesqan kanaykichikpaq. Enemigoykichikpa contranpi allin formasqa richkaspapas pasaypaqta cheqeruspam paykunamanta ayqekunkichik, qamkunaqa rikurirunkichik kay pachapi nacionniyoq runakunapa mancharikunanñam. ²⁶Ullachkukuna chaynataq purun animalkuna ayaykichikta mikuptinpas manam pipas manchachiqnin kanqachu.

²⁷—Egipto nacionpi runakunata hinam ñakarichisunkichik chupuwan, amoqllowan, sarnawan chaynataq seqsipakuykunawanpas mana hampikuy pas atinaykichikkama. ²⁸Tayta Diosqa castigasunkichitaqmi locoyaywan, ñawsayaywan chaynataq muspaypi hinaña kaywanpas ²⁹hinaptinmi chawpi punchaw kachkaptinpas tutayaypi llapchachastin ñawsa hinaña purinkichik. Manam ima rurasqaykichikpas allinqa lloqsinqachu. Runakuna ñakarichisuspaykichikmi tukuy imaykichiktapas qechurusunkichik ichaqa manam pipas yanapaqnikichik hamunqachu. ³⁰Casarakunaykipaq rimapayasqayki sipastapas hukmi abusarunqa. Wasitam ruranki ichaqa manam chaypi *yachankichu. Uvas huertatam plantanki ichaqa manam rurunta mikunkichu. ³¹Toroykitam qayllaykipi nakanqaku ichaqa manam aychanta mikunkichu. Wasikimantam asnoykita pusanqaku ichaqa manam kutichimusunkichu. Ovejaykikunatam enemigoykikuna qechusunki ichaqa manam pipas yanapaqnikichik hamunqachu. ³²Qawachkaptikipunim churikikunatapas huk-

law nacioniyuq runakunaman entreganqaku. Imay horapas paykunawan tupaykuytam anchallataña munanki ichaqa manam imata ruraspapas atinkichu. ³³Chakraykimanta cosechasqaykikunatam otaq anchata llamkaspayki huñusqaykikunatam mana reqsisqayki runakuna mikukunqaku. Qamqa sarutyasqa kaspam chaylla-chaylla ñakarinki. ³⁴Tukuy chaykuna pasasuptikim locoyarunki. ³⁵Tayta Diosmi ñakarichisunki moqoykikunapi, pier-naykikunapi chaynataq umaykikama mana hampiy atina chupukunawan.

³⁶—Qampapas chaynataq abueloykichikkunapapas mana reqsisqan nacionmanmi qam-tapas chaynataq reynikitapas Tayta Dios pusachisunkichik. Chaypim kullumanta chaynataq rumimanta rurasqa taytacha-mamachakunata adoranki. ³⁷Tayta Diospa pusachisusqayki llapallan nacionkunapim qamqa rikurirunki pipapas manchakunan, asipayanan chaynataq burlakunan runaña. ³⁸Achkatam tarpunki ichaqa langostakuna tukurusqanraykum pisillata cosechanki. ³⁹Huertaykipi uvasta plantaspaykim llamkanki ichaqa manam vinota tomankichu nitaqmi uvasnintapas pallankichu urukuna tukurusqanrayku. ⁴⁰Llapallan chakraykikunapim aceituna sachaykikuna kapusunki ichaqa rurunmanta kaq aceitewanmi mana untankichu rurunkuna kikillanmanta wichirusqanrayku. ⁴¹Churikikuna kaqpas manam qanwanchu *yachanqaku huklaw nacionkunaman presota puseruptinku. ⁴²Langostakunam tukurunqa llapallan sachaykikunatawan llapallan tarpukuynikikunatapas. ⁴³Qamkunawan yachaq forasterokunam qamkunamantapas aswan-aswan munayniyoq kanqaku, qamkunañataqmi aswan-aswan menosyankichik. ⁴⁴Paykunam prestasunkichik, qamkunañataqmi paykunamanqa mana ima prestaytapas atinkichikchu. Paykunam mu-naychakusunkichik, qamkunañataqmi paykunata servinkichik.

⁴⁵—Chaynaqa chay castigokunamá hayparuspa wañurachisunkichik. Chaynaqa kankichik yupaychasqanchik Tayta Diosta mana kasukusqaykichikraykum chaynataq willasusqaykichik kamachikuyinkunatapas hinaspa decretonkunatapas mana cumplis-qaykichikraykum. ⁴⁶Tukuy chay castigokunam qamkunapa contraykichikpi chaynataq miraynikichikpa contranpipas admirakuyapaq señal hina wiñaypaq kanqa. ⁴⁷Chayku-naqa chayamusunkichik tukuy imapas qowaqninchik yupaychasqanchik Tayta Diosta kusikuywan hinaspa tukuy sonqowan mana adorasqaykichikraykum. ⁴⁸Contraykichik-pi Tayta Diospa kachamusqan enemigoykichikkunatam servinkichik yarqaymanta, yakunayasqa, pachamantapas qalatullaña hinaspa tukuy imamantapas wakchayasqa. Wañunaykichikkamam paykunata Tayta Dios servichisunkichik fierro yugota apach-kaqta hina. ⁴⁹Kay pachapa cantonpiraq kaq nacionmantam contraykichikpi runakunata Tayta Dios pusamunqa. Paykunam hamunqa imapas hapinanpaq anka pawachkaq hina-ra, chay runakunam rimanqaku mana entiendesqaykichik idiomata. ⁵⁰Manchakuyapaq rikchayniyoq runakunam kanqaku. Yuyaqkunapas mana respetaq nitaq wawakuna-pas mana llakipayakuq runakunam kanqaku. ⁵¹Wakchayanaykichikkamam paykuna mikukunqaku animalnikichikkunata chaynataq kawsaynikichikkunatapas. Manañam puchupusunkichikchu trigota, vinota, aceiteta nitaq vacakunapa hinaspa ovejakunapa uñankunatapas chaynapim qamkunaqa wañunkichikña.

⁵²—Llapallan llaqtaykichikkunapa muyuriqninmim campamentonkuta sayachin-qaku. Harkachisqa alto-alto amparakunaykichik murallakunatam tuñichinqaku. Yupaychasqanchik Tayta Diospa qosunaykichik allpapi llapallan llaqtaykichikku-napimá muyurusunkichik. ⁵³Llaqtaykichikkunata enemigoykichik muyuruptinmi yarqaymanta kankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qosusqaykichik churikichik-kunatapas mikunaykichikkama. ⁵⁴Qamkunawan *yachaq allinlla mikukuq hinaspa llampu sonqo runapas mikuchkaspam michakunqa wawqentapas, kuyay warmintapas

chaynataq wasinpi kaqraq churinkunatapas⁵⁵ chaynapi wañusqa churinpa aychan mikusqanta mana partiykarinanpaq. Llapallan llaqtakunata enemigoykichikkuna muyuruptinqa manam imapas mikunaykichikpaq kanqachu, paykunaqa llumpayllatañam ñakarichisunkichik.⁵⁶ Qamkunawan yachaqa allinlla mikukuq hinaspa llampu sonqoyoq añañanka warmipas mikuchkaspam michakunqa kuyay qosantapas chaynataq wawankunatapas⁵⁷ chaynapi wachakusqa wawan mikusqantapas chaynataq kikinpa madren mikusqantapas mana partiykarinanpaq. Tukuy chaykunatam pakasqallapi kkillan mikurunqa. Llaqtaykichikkunata enemigoykichik muyuruptinqa manam imapas mikunaykichikpaq kanqachu. Paykunaqa llumpayllatañam ñakarichisunkichik.

⁵⁸—Sichu kay libropi qellqasqa kay llapallan yachachikuykunata mana kasukup-tikichikqa nitaq ancha reqsisqa manchakuyapaq yupaychasqanchik Tayta Diostapas mana respetaptikichikqa⁵⁹ paymi qamkunaman chaynataq miraynikichikkunamanpas kachaykamunqa admirakuypaq manaña tukuy atiq hatun castigokunata hinaspa manchakuyapaq mana hampiy atina onqoykunata.⁶⁰ Egipto nacionpi ancha manchakusqaykichik llapa castigokunatam qankunamanpas kachaykamusunkichik hinaptinmi chaykunawan ñakarinkichik.⁶¹ Chaynataqmi kay yachachikuy libropi mana tarikuq onqoykunatapas chaynataq castigokunatapas Tayta Dios kachaykamusunkichik puchukachisunaykichikkama.⁶² Chaynaqa Israelpa mirayninkuna, cielopi lucerokuna hina achkallaña kachkaspapas aschallañam puchurunkichik yupaychasqanchik Tayta Diosta mana kasukusqaykichikrayku.⁶³ Tayta Diosmi kusikurqa tukuy imapi bendecisuspaykichik chaynataq mirachisuspaykichikpas, chaynallataqmi kusikunqa castigasuspaykichikpas chaynataq wañuchisuspaykichikpas chaynapim qamkunaqa qarqosqa kankichik dueñochakunaykichikpaq yaykunaykichik allpamanta.⁶⁴ Hinaptinmi Tayta Dios cheqechisunkichik llapallan nacionkunaman kay pachapa cantonmanta huknin cantonkama. Chaypim adorankichik qampapas nitaq abueloykikunapapas mana reqsisqa taytacha-mamachakunata, chay dioskunaqariki kanqa kullumanta hinaspa rumimanta rurasqam.⁶⁵ Chay nacionunapi kaspaykichikqa purisqallaykichikpi kaspa samaytapas mana tarinkichikchu. Tayta Diosmi kawsachisunkichik mancharisqallataña, weqe ñawiyuqllataña hinaspa llakisqallataña.⁶⁶ Vidaykichikpas wañuyapa patanpi hinaña kaptinmi tutapas-punchawpas mancharisqalla kankichik. Manataqmi yachakunkichikchu wañunaykichikta otaq kawsanaykichiktapas.⁶⁷ Ancha mancharisqallaña hinaspa desgraciallata qawaspaykichikmi sapa madrugaw ninkichik: “Amalaya tutaykurunmanña” nispa. Tutaykuruptinñataqmi ninkichik: “Amalaya achikyarunmanña” nispa.⁶⁸ Tayta Diosmi nisurqankichik Egipto nacionman amaña kutinaykichikpaq ichaqa kikinmi buquekunapi kutichisunkichik hinaptinmi sirviente kanaykichikpaq enemigoykichikkunaman munachikunkichik ichaqa manam pipas rantisunqnikichik kanqachu.

Tayta Dios huktawan contrato rurasqanmanta

29 ¹Horeb sutiyoq orqopi Israelpa mirayninkunawan Tayta Dios contratota rururuchkaspanpas Moab nacionpiña Israelpa mirayninkuna kachkaptinkum Moisesa yapamanta kamachirqa paykunawan contrato rurananpaq. ²Israel casta llapallan runakunata qayarachispanmá Moises nirqa:

—Egipto nacionpi kaspaykichikmi qamkuna rikurqankichik imaynatam Rey Fa-raonta, serviqninkunata chaynataq chay nacionpi llapallan runankunatapas Tayta Dios castigasqanta. ³Rikurqankichikmá chay hatun pruebakunata otaq chay admirakuypaq milagroquna rurasqantapas. ⁴Ichaqa kunankamam Tayta Dios manaraq yachayta qosur-

qankichikchu qawachkasapas hinaspa uyarichkasapas mana entiendenaykichikpaq. ⁵Noqam pusamurqaykichik chunniqninta tawa chunka watapuni ichaqa pachaykichikpas chaynataq *usutaykichikpas manam tukurqachu. ⁶Manam mikurqankichikchu tantata, manataqmi tomarqankichikchu vinota nitaq poqosqa aqatapas. Tukuy chaykunataqa ruraraq yupaychasqanchik Tayta Dios kasqanta yachanaykichikpaqmi.

⁷—Kaylaw allpaman chayaramuptinchikñataqmi Hesbon llaqtapi *yachaqa Rey Sehon hinaspa Basan law allpapa reynin Og lloqsimurqaku ñoqanchikwan peleanpaq aswanqa paykunatam vencerurqanchik. ⁸Hinaptinmi allpankuta dueño-chakuruspa qorqanchik herencia allpanku kananpaq Ruben aylluman, Gad aylluman chaynataq Manases parten ayllumanpas. ⁹Chaynaqa kay contratopa nisqantayá cumpliyichik chaynapi tukuy ima rurasqaykichikpipas allinta kawsanaykichikpaq.

¹⁰—Qamkunaqa llapallaykichikmi huñunasqa kachkankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi. Huñunasqamá kachkanku ayllukunapa jefenkunapas, ancianokunapas, autoridadkunapas chaynataq Israel casta llapallan runakunapas, ¹¹warmakunapas, warmikunapas, campamentopi qamkunawan *yachaqa forasterokunapas, yantamuqkunapas chaynataq yaku apamuqkunapas. ¹²Chayna huñunasqaqa kachkankichik yupaychasqanchik Tayta Diospa kunan contrato rurasqanman juramentowan yaykunaykichikpaqmi.

¹³Chaynapim kunanmanta Tayta Diospa runankunaña kankichik. Payñataqmi karun Diosnikichikña imaynam abuelonchik Abrahamman, Isaacman chaynataq Jacobman jurasqanpi hina. ¹⁴Ichaqa manam qamkunallowanchu Tayta Diosqa kay juramentowan contratotaqa ruran ¹⁵aswanqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi kunan kaqkunapiwanmi.

¹⁶Qamkunaqa yachankichikmi Egipto nacionpi imaynam kamsuqanchikta, yachankichiktaqmi hamusqanchikpi tarimusqanchik nacionkuna imaynam pasamusqanchiktapas. ¹⁷Rikumurqanchikmi chay nacionkunapi kullumanta, rumimanta, qollqemanta, qorimanta adorasqanku millakuypaq taytacha-mamachakunata. ¹⁸Amayá qamkunapiqa kachunchu qaripas, warmipas otaq pi familiapas otaq pi ayllupas, chay nacionkunapa taytacha-mamachankuta adoraspanku yupaychasqanchik Tayta Diosmanta rakikuqkunaqa. Yanqañataqmi qamkuna ukupiqqa karunman hayaq otaq qatqe plantapa sapin hina runakuna.

¹⁹—Sichum chayna runa kay contratopi kaq ñakaykunata uyarichkaspan sonqonpi alabakunman: “Rumi sonqo kaspay munasqallayta rurakuptiypas tukuy imam allinpunin lloqsiwanqa” nispa. Chayna runaqa llapallan runakunatam urmarachinqa. ²⁰Chay runataqa manam Tayta Diosqa pampachanqachu aswanqa paypa contranpi sientekuruspanmi anchata piñakurunqa chaynapim kay libropi qellqasqa kaq ñakaykuna payman chayaramunqa, paytaqa Tayta Diosmi manaña pipapas yuyarinanta kay pachamanta chinkachinqa. ²¹Israelpa miraynin llapallan ayllukunamanta chay runata Tayta Dios rakiruspanmi ñakariykunawan castiganqa, payqa castigasqa kanqa kay yachachikuy libropi qellqasqa contratopi llapallan ñakaykunaman hinam. ²²Miraynikichikkunam otaq hamuq wiñaykunam chaynataq karu nacionkunamanta hamuqkunam qawanqaku chay castigokunata hinaspa nacionnikichikman Tayta Diospa kachamusqan onqoykunatapas. ²³Qawanqakutaqmi chay allpaqa azufreyoq, kachiyoq hinaspa kañasqa allpa kasqanta. Mana tarpuna allpam kanqa. Manataqmi imapas ikllinqachu, manam qorallapas wiñanqachu. Sodoma, Gomorra, Adma chaynataq Zeboim llaqtakunapa kasqan allpakuna hinam kanqa. Chay llaqtakunatam Tayta Dios anchata piñakuspan chinkarachirqa.

²⁴—Hinaptinmi llapallan nacionkunapi *yachaqa runakuna ninqaku: “¿Imanasqataq Tayta Diosqa kay allpata kaynataqa castigarun? ¿Imanasqataq kayna llumpa-llumpaytaqa piñakurun?” nispa. ²⁵Chaymi paykunaman contestanqaku: “Abuelonkupa yupaychas-

qan Tayta Diosmi Egipto nacionmanta horqomuspa paykunawan contratota ruraraq, chay contratota saqerusqankuraykum paykunaqa chayna kachkanku. ²⁶Paykunaqa taytacha-mamachakunatam adorarqaku hinaspa mana reqsisqanku taytachakunapa ñawpaqninpi qonqorakurqaku. Chay taytachakunataqa manam Tayta Dioschu qorqa. ²⁷Chayraykum Tayta Dios piñakururqa nacionninkupa contranpi hinaspa libronkupi qellqasqa tarikuq llapallan ñakaykunata paykunaman apamurqa. ²⁸Anchallataña Tayta Dios piñakuruspanmi allpankumanta qarqorurqa, paykunataqa llumpa-llumpay rabiawanmi kunan qawasqaykichikpi hina huklaw nacionkunamanña wischurun” nispa.

²⁹—Kanmi mana yachasqanchik pakasqa asuntokuna, chaykunataqa yachan yupaychasqanchik Tayta Diosllam. Chaywanpas kantaqmi ñoqanchikman chaynataq churinchikkunamanpas wiñaypaq reqsichisqan asuntokuna chaynapi kay llapallan yachachikuykunata cumplinanchikpaq.

Imaraykum Tayta Diospa bendecisqan kanankumanta

30 ¹—Aklakunaykichikpaq tukuy willasqay Diospa bendicionninpas otaq ña-kayninpas qamkunaman hamusuptikichikqa yupaychasqanchik Tayta Diospa qarqosusqaykichik nacionkunapi kaspaykichikmi yuyaymanankichik. ²Sichu qamkunapas chaynataq churikichikkunapas yupaychasqanchik Tayta Diosman kutirikuspa tukuy sonqoykichikwan, tukuy vidaykichikwan kunan kamachisqaykunata kasukuptikichikqa ³yupaychasqanchik Tayta Diosmi kutichimusunkichik preso kasqaykichikmanta hinaspa llakipayarisunkichik. ⁴Karu-karu nacionkunamanña qarqosqa kaptikichikpas chaykunamantaraqmi yupaychasqanchik Tayta Dios kutichimusunkichik. Chaymantaraqmi payqa hoqarimusunkichik. ⁵Abueloykichikkunapa dueñochakusqan allpamanmi yupaychasqanchik Tayta Dios kutichimusunkichik hinaptinmi kaqlamanta qamkunapaq kanqa. Tukuy imapi allinta kawsachisunaykichikpaqmi abueloykichikkunamantapas mastaraq mirachisunkichik. ⁶Yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunatapas chaynataq miraynikichiktapas kasukuq sonqotaña ruranqa chaynapi tukuy sonqoykichikwan, tukuy vidaykichikwan payta kuyanaykichikpaq hinaspa kawsanaykichikpaq. ⁷Hinaptinmi yupaychasqanchik Tayta Dios ñakaykunawan enemigoykichikta castiganqa, castiganqataqmi cheqnisuspaykichik ñakarichisuqnikichik runatapas. ⁸Qamkunañataqmi Tayta Diosman kutirikuspa kasukunkichik, cumplinkichiktaqmi kunan willasqay llapa kamachikuykunatapas. ⁹Hinaptinqa yupaychasqanchik Tayta Diosmi tukuy rurasqaykichikpi allinta kawsachisunkichik chaynapim achka churiyoq, achka animalniyoq hinaspa achkallaña cosechayoq kanchik. Tayta Diosqa abueloykichikkunata favorecespan kusikusqanpi hinam qamkunata favorecespanpas kaqlamanta kusikunqa. ¹⁰Chaynataqa kusikunqa yupaychasqanchik Tayta Diosta kasukuptikichikmi chaynataq kay yachachikuy libropi qellqasqaman hina kamachikuyininkunata, decretonkunata cumpliptikichikmi, payqa kusikunataqmi tukuy sonqoykichikwan hinaspa tukuy vidaykichikwan payman kutirikuptikichikqa.

¹¹—Kunan kay kamachikuykuna qamkunaman nisqayqa manam llumpay sasachu nitaqmi qamkunamanta karupichu kachkan. ¹²Manam cielopichu kachkan, manam niwaqchikchu: “¿Pitaq cielota seqaruspan aparamunman hinaspa yachaykachiwachwan chaykunata cumplinanchikpaq?” nispa. ¹³Nitaqmi lamar qochapa waklaw chimpanpichu kachkan. Manam niwaqchikchu: “¿Pitaq chimpanuspan aparamunman hinaspa yachaykachiwachwan chaykunata cumplinanchikpaq?” nispa. ¹⁴Aswanqa chay kamachikuykunaqa cumlinaykichikpaqmi kachkan hich-pallaykichikpiña, simillaykichikpiña chaynataq sonqollaykichikpiña.

¹⁵—Aklakuychikya, kunanmi ñoqa churapamuykichik allin kaqta kawsanaykichikpaq, mana allin kaqtañataq wañunaykichikpaq. ¹⁶Sichu kunan kamachisqaypi hina kasukuspaykichik yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspaykichikqa, munasqanman hina kawsaspaykichikqa chaynataq kamachikuyninkunata, decretonkunata chaynataq reglamenteonkunatapas cumplispaykichikqa kawsaspam achkallaña mirayniyoq kan-kichik, chaynapitaqmi yupaychasqanchik Tayta Diosqa dueñochakunaykichik allpapi bendecisunkichik. ¹⁷Ichaqa tukuy kay nisqaykunata mana kasukuspa taytacha-mamachakunaman qonqorakuspa adoranaykichikpaq karunchakuptikichikqa ¹⁸kunanpunim ñoqa willaykichik: Jordan Mayuta chimpanuspa dueñochakunaykichik allpaman yaykuruspaqa chinkarunkichikpunim, chaypiqa manam unaypaqchu kawsankichik. ¹⁹Kawsayta otaq wañuyta otaq bendecisqa kayta otaq ñakasqa kayta aklakunaykichikpaq qamkunaman nisqaymantam contraykichikpi testigo kananpaq cielokonatawan kay pachata kunan churani. Chaynaqa qamkunapas hinaspa miraynikichikkunapas kawsakunaykichikpaqyá aklakuychik. ²⁰Yupaychasqanchik Tayta Diosta kuyaspayá kasukuychik hinaspataqyá paymantaqa amapuni kacharikuychikchu. Paymiki qamkunata kawsachisuqnikichikqa chaynataq unay kawsachisuqnikichikpas, chaynapim unay watakuna yachakunkichik abuelonchik Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman Tayta Diospa jurasqan allpapi.

Moisespa rantinpi Josuey churasqa kasqanmanta

(Nm 27:12-23)

31

¹Israel llapallan runakunatam yapamanta Moises nirqa:

²—Ñoqaqa pachak iskay chunkan watayoqñam kachkani, manañam kallpay kanñachu maylawman rinaypaqpas. Tayta Diospas niwarqataqmi Jordan Mayuta manaña chimpanaypaq. ³Chaywanpas yupaychasqanchik Tayta Diosmi ñawpaqnikichikta rispan chay risqaykichikpi nacionniyoq runakunata chinkachinqa chaynapi paykunapa allpanta dueñochakunaykichikpaq. Josueymi pusasunkichik Tayta Diospa nisqanpi hina. ⁴Tayta Diosmi chay nacionkunata chinkachinqa Amor casta runakunapa reynin Sehonta hinaspa Rey Ogtá hina chaynataq paykunapa nacionnintapas chinkachisqanpi hina. ⁵Chay nacionkunata Tayta Dios vencerachisuptikichikqa tukuy kamachisqayta hinam paykunawan rurankichik. ⁶Kallpanchakuspayá qarinchakuychik. Amayá paykunataqa manchakuychikchu hinaspapas amataqyá katkatataychikchu, yupaychasqanchik Tayta Diosmi qamkunawan richkan, manam payqa saqerusunkichikchu nitaqmi dejarusunkichikchu.

⁷Chaymantam Josueyta Moises qayaspan Israel llapallan castakunapa qayllanpi nirqa: —Kallpanchakuspayá qarinchakuy, qanmi kay runakunata pusanki abuelonchikman Tayta Dios qonanpaq jurasqan allpaman hinaspam paykunaman qonki dueñochakunankupaq. ⁸Tayta Dios ñawpaqnikita rispanmi qanwan kanqa. Manam saquesunkichu nitaqmi dejarusunkichu, chaynaqa ama manchakuychu nitaq hukmanyaychu —nispa.

Libre Kacharina Watapi Tayta Diospa yachachikuynin leenankumanta

⁹Moisesmi qellqarqa kay yachachikuyta hinaspam qorqa Tayta Diospa contraton baul apaq Leviy casta sacerdotekunaman chaynataq Israelpa llapallan ancianonkunamanpas. ¹⁰⁻¹¹Paykunata kamachispanmi nirqa:

—Libre kacharina sapa qanchis wata tukuytam, Ramadakuna Fiestapi leenkichik kay yachachikuykunamanta librota. Chaynataqa leenkichik Israel casta llapallan runakunata yupaychasqanchik Tayta Diospa qayllanpi huñuruspaykichikmi. Tayta Diospa akllasqan sitiopimá leenkichik paykuna uyarinanpaq. ¹²Huñunkichikmá llapallan runakunata. Qari-

tapas-warmitapas, wawakunatapas chaynataq qamkunawan *yachaq forasterokunatapas chaynapi leesqanku yachachikuykunata uyarinankupaq chaynapitapaychachik Tayta Diospa respetanankupaq chaynataq chay yachachikuykunata kasukunankupaq.¹³ Chaynapimá chay yachachikuykuna manaraq yachaq churikichikkunapas chaykunata uyarispanku yupaychachik Tayta Dios respetayta yachanqaku. Paytaqa respetanqaku Jordan Mayuta pasaspa dueño chakunaykichik allpapi kawsananku punchawkamam.

Wañukunallanpaña Moisesman Tayta Diospa imam kunasqanmanta

¹⁴Tayta Diosmi Moiesta nirqa:

—Wañukunayki punchawmi hichpamuchkanña chaynaqa Josueyta qayamus-paykiyá paywan kuska riy asuykamuwanaykichik karpaman, chaypim payman kamachisqa —nispa.

Chaynapimá Moiseswan Josuey rispanku sayarqaku Tayta Diosman asuykuna karpapa kasqanpi.¹⁵ Chaypim Tayta Dios paykunaman rikuriykurqa sayaq puyupi, chay sayaq puyupa sayaykurqa karpapa punkunpim.¹⁶ Hinaptinmi Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Qamqa wañukunkiñam, ichaqa kay runakunaqa chay rinanku allpam pierdekuq casada warmi hina mana reqsisqanku dioskunataña qatingaku hinaspa dejaruwaspanku paykunawan rurasqay contratoy tapas mana cumplinqakuchu.¹⁷ Hinaptinmi paykunapa contranpi piñakuruspay paykunata dejarusaq. Paykunataqa qepanchakuruptiymi puchukaytaña qallaykunqaku. Paykunaqa hatun sasachakuypi hinaspa ñakariypi kaspankum ninqaku: “Kay ñakariykunaqa hamuwanchik Tayta Dios manaña ñoqanchikwan kasqanraykum” nispa.¹⁸ Ichaqa chayna ñakariy tiempo chayaramuptinqa astawanraqmi paykunata qepanchakurusaq, chaynataqa rurasq tukuy mana allinkuna rurasqankuraykum chaynataq taytacha-mamachakunataña adorasqankuraykum.

¹⁹—Kunanyá kay takita qellqaspa yachachiychik Israelpa mirayninkunaman chaynapi takinankupaq chaynataq Israelpa mirayninkunapa contranpi testigo hina kananpaq.²⁰ Abueloykichikkunaman juramentowan prometesqay tukuy imapas kasqan allpaman paykunata yaykuchiptiymi saksanankukama mikuspa wirayanqaku ichaqa karunchakuruspam mana reqsisqanku taytacha-mamachakunataña adoranqaku. Ñoqata despreciawaspankum contratoy tapas mana kasukunqakuchu.²¹ Chay hatun sasachakuykunapi chaynataq ñakariykunapi rikuriptinkum kay taki kanqa testigo hina chaymi mirayninkupas takispanku mana qonqanqakuchu. Ñoqqa yachaniñam jurasqay allpaman manaraq yaykuchkaspanku imam piensasqankutapas —nispa.

²²Chay punchawmi Moises qellqarqa kay takita hinaspa Israelpa mirayninkunaman yachachirqa.

²³Nunpa churin Josueyta Tayta Dios kamachispa kaynata nirqa:

—Kallpanchakuspayá qarinchakuy, qanmi yaykuchinki Israelpa mirayninkunata jurasqay allpaman, ñoqam qanwan kasaq —nispa.

²⁴Chay yachachikuykunata Moises qellqayta tukuruspanñataqmi²⁵ Tayta Diospa contraton baul apaq Levij casta runakunata nirqa:

²⁶—Kay yachachikuykuna librota churaychik yupaychachik Tayta Diospa contraton baulpa ladonman. Chaypiyá kachun contraykichikpi testigo kananpaq.²⁷ Ñoqqa yachanim qamkunaqa mana kasukuq hinaspa rumi sonqo runakuna kasqaykichikta. Qamkunawanraq kuan kachkaptiypas Tayta Diosman mana kasurqankichikchu. Wañuruptiyqa aswanñachiki mana kasukunchikchu.²⁸ Huñumuychikyá castaykichikkunapa llapallan ancianonkunatawan autoridadkunata, paykuna uyarichkaptinkum kaykunamanta rimas-

pay paykunapa contranpi cielotawan kay pachata testigota hina churasaq. ²⁹ Wañuruptiyqa cheqaptapunipas pierdekuruspaykichikmi kamachisqayman hina kawsaymantapas karunchakurunkichik. Yachanitaqmi Tayta Diospa qayllanpi mana allinkunata ruraspa payta piñachinaykichikmantapas, chayraykum hamuq punchawkunapi castigasqa kankichik.

Moisespa qellqasqan taki

³⁰ Hinaptinmi Israel casta llapallan runakunapa qayllanpi Moises rimarirqa qallariyninmanta tukuyininkama kayna niq takita:

32 ¹ ¡Cielokuna, rimarisqayta uyariy!
 ¡Kay pacha, rimarisqayta uyariy!

² Para hinam chayaypaq-chayamunqa yachachikuyniyqa.
 Sulla hinam wichiypaq-wichimunqa rimasqayqa.
 Chayamunqaqa lliwapa hawanman paramuchkaq hinam.
 Wichimunqaqa pastopa hawanman paramuchkaq hinam.

³ Ñoqaqa qayakusaqmi Tayta Diosta.
 Hatunchaychikyá Diosninchikta.

⁴ Payqa hatun rumi hina amparaqninchikmi.
 Paypa rurasqankunaqa alli-allinmi.
 Llapallan arreglokuna rurasqanqa alli-allinmi.
 Payqariki confiakunapaq Diosmi.
 Paypiqa manam kanchu mana allinqa.
 Allinninpi derecho ruraqmi payqa.

⁵ Diosta piñachiq runakunam qamkunaqa kankichik.
 Manam qamkunaqa Diospa churinchu kankichik.
 Chayraykum qamkunaqa penqaypi kachkankichik.
 Karunchakuruspa pierdekuq miraymi qamkunaqa kankichik.

⁶ Yaw mana yuyayniyoq runakuna,
 yaw mana yachayniyoq runakuna
 ¿chaynatachu Tayta Diosman pagapunkichik?
 ¿Manachum payqa taytaykichik?
 ¿Manachum payqa unanchasuqnikichik?
 Payqa qamkunata rurasuqnikichikmi.
 Payqa qamkunata takyachisuqnikichikmi.

⁷ Yuyariychikyá ñawpaq tiempokunamanta.
 Piensariychikyá ñawpaq watakunapi achka miraykunamanta.
 Tapurikuychikyá abueloykichikkunata
 hinaptinga paykunam willasunkichik.
 Tapurikuychikyá yuyaqqunata
 hinaptinga paykunam nisunkichik.

⁸ Alto-altopi kaq Diosmi
 nacionkunaman herenciata qorqa.

- Alto-altopi kaq Diosmi
runakunata rakinarqa.
Chay nacionkunapa linderonkunatam churarqa.
Israelpa mirayninkunaman hinam rakirqa.
- ⁹ Tayta Diospa kapuqninga chay runankunallam.
Paypa herencianqa Jacobpa mirayninkunallam.
- ¹⁰ Paykunatam tarirqa chunniq allpapi.
Paykunatam tarirqa wayrapa pukunan chaki allpapi.
Marqayninpi aparikamuspanmi yachachirqa paykunata.
Ñawi rurunta hinam cuidarqa paykunata.
- ¹¹ Mallqonkunata pawachinanpaq rikchachiq aguila hinam,
qestanpa altonpi muyurichkaq aguila hinam,
mana wichiychachinanpaq raprankunata mastarichkaq hinam,
mallqonkunata purankunapi apamuchkaq aguila hinam
- ¹² Tayta Diosqa paykunata pusamurqa.
Paykunataqa manam sapaq dioschu yanapamurqa.
- ¹³ Paykunataqa pusamurqa alto orqonkunatam.
Paykunamanqa mikuchimurqa allpapa rurunkunatam.
Mielta soqonankupaqqas qaqamantam horqorqa.
Aceitenkutapas raqchi rumimantam horqorqa.
- ¹⁴ Vacakunamanta horqospam llukllutapas mikuqku.
Ovejakunamanta horqospam lechetapas tomaqku.
Allinnin malta carnerokunatam
paykunaman mikuchimuq.
Basan lawmanta carnerokunatawan chivatokunatam
paykunaman mikuchimuq.
Allinnin trigotam paykunaman mikuchimuq.
Uvaspa zumon vinotam tomachimuq.
- ¹⁵ Ichaqa Jesurun sutiyoq runakunaqa wirayaruspankum
haytakuqllaña rikurirurqaku.
Wirankunawanpas wiswirinankukamam
anchallataña wirayarurqaku.
Unanchaqninku Diosninkutam saqerurqaku.
Hatun rumi hina amparaqninkutam despreciarqaku.
- ¹⁶ Mana reqsisqanku dioskunata adoraspankum
sientichirqaku Diosta.
Millakuyapaq taytacha-mamachakunata adoraspankum
rabiachirqaku Diosta.
- ¹⁷ Demoniokunapaqmi animalkunata wañuchipurqaku.
Chay demoniokunaqariki manam dioschu kanku.
Mana reqsisqanku dioskunapaqmi chayta ruraraqaku.
Rurarqakuqa chayraq rikurimuq taytacha-mamachakunapaqmi.
Rurarqakuqa abuelonkupa mana haykapipas adorasqankupaqmi.

- 18 Yaw Israelpa mirayninkuna,
 amparañnikichik taytaykichiktam qonqarunkichik.
 Yaw Israelpa mirayninkuna,
 kawsay qosuñnikichik Diostam qonqarunkichik.
- 19 Chaykunata rikuspanmi Tayta Dios millakururqa.
 Churinkuna piñachisqankuraykum millakururqa.
- 20 Chayraykum Tayta Dios nirqa:
 “Paykunata qepanchakuruptyyqa imatas ruranqaku.
 Paykunaqa mana allin ruraqkunam kanku.
 Paykunaqa mana confiakuna churikunam kanku.
- 21 Taytacha-mamachakunata adoraspankum sientichiwaraqaku.
 Mana valeq imagenkunata adoraspankum piñachiwaraqaku.
 Chayraykum ñoqapas paykunata sientirachisqa.
 Mana valeq runakunawanmi sientirachisqa.
 Mana umayoq runakunawanmi piñarachisqa.
- 22 Piñakuyniyimi nina hina ruparirun.
 Uku pachapa uku-ukunkamam ruparirun.
 Allpatapas kawsaynintintam tukurunqa.
 Orqokunapa tiyasqankamam ratarirunqa.
- 23 Tukuy mana allinkunatam montoykamusaq.
 Flechaykunatam paykunaman chayachimusaq.
- 24 Paykunaqa yarqaymantam wañurunqaku.
 Puchukachikuq calenturawanmi wañurunqaku.
 Millay peste onqoywanmi tukurunqaku.
 Kachukuq purun animalkunatam kachaykamusaq.
 Allpapi puriq venenoyq culebrakunatam kachaykamusaq.
- 25 Guerrapim churinkupas wañunqaku callekunapi.
 Mancharisqallañam kanqaku wasinku ukupi.
 Mozokunapas doncellakunapas wañunqakum.
 Ñuñuq wawakunapas yuyaqkunapas wañunqakum.
- 26 Paykunataqa ñutuparunaypaqmi piensarqani.
 Manaña yuyarisqa kanankupaq chinkarachiytam piensarqani.
- 27 Ichaqa manam munarqanichu enemigonpa burlakunanta
 chaynataq contrankupi kaqkuna yanqa piensananta:
 ‘Kallpallanchikwanmi kaytaqa rurarunchik’ nispa.
 ‘Kaykunataqa manam Tayta Dioschu rurarun’ nispa.”
- 28 Israel castaqa mana consejañniyoqñam kachkan.
 Israel castaqa mana entiendeqñam kachkan.
- 29 Yachayniyoq kaspankuqa musyakunmankuch,
 imaman chayanankutapas entiendenmankuch.
- 30 ¿Chullallaqa waranqa runata ayqerachinmanchum?
 ¿Iskayllaqa chunka waranqa runata lluptirachinmanchum?
 Arí, amparañninku Dios rantikuruptyllanmi.
 Arí, enemigonkuman Tayta Dios entregaykuptyllanmi.

- 31 Manam amparaqninchik hinachu amparaqninkuqa.
Chaytaqa allintam yachanku enemigonchikkunaqa.
- 32 Uvas plantankupas Sodoma lawpa uvasnin hinam.
Paykunapa uvas plantanqa Gomorra chakrapi uvas hinam.
Paykunapa uvasninkuqa venenoyoq uvaskunam.
Paykunapa uvas wayunkuqa qatqe uvaskunam.
- 33 Culebrapa venenon hinaraqmi vinonkupas.
Runa wañuchiq culebrapa venenon hinaraqmi vinonkupas.
- 34 Tayta Diosmi nirqa:
“Tukuy kaykunatam waqaychachkani.
Tesoro waqaychanaypim waqaychachkani.
- 35 Mana allin ruraqkunataqa ñoqallam castigasaq.
Mana allin rurasqankuman hinam pagapusaq.
Paykunapaqa urmananku punchawmi hamuchkanña.
Chinkachisqa kananku punchawmi hichpaykamuchkanña.
Chinkachisqa kananku horam utqaykamuchkanña.”
- 36 Tayta Diosmi runankunapaq allin arreglota ruranqa.
Tayta Diosmi siervonkunata llakipayarinqa.
Mana kallpayoqta rikuspanmi llakipayarikunqa.
Sirvientepas manaña kaptinmi llakipayarikunqa.
Librepas manaña kaptinmi llakipayarikunqa.
- 37 Hinaptinmi Tayta Dios ninqa:
“¿Maytaq paykunapa diosninkuqa?
¿Maytaq confiakunanku amparaqninkuqa?
- 38 ¿Maytaq ofrecesqanku wirakuna mikuq taytachankuqa?
¿Maytaq vino tallipusqanku tomaq taytachankuqa?
Hatarichunkuyá yanapasunaykichikpaq.
Hatarichunkuyá pakasunaykichikpaq.
- 39 Yachaychikyá, ñoqallam kani Diosqa.
Manam kanchu ñoqamanta huk sapaq Diosqa.
Ñoqallam wañuchinipas hinaspa kawsachinipas.
Ñoqallam heridanipas hinaspa hampinipas.
Manam pipas libranmanchu ñoqapa makiymantaqa.
- 40 Cieloman makiyta haywarispaymi jurani.
Wiñaypaq kawsaq Dios kaspaymi jurani:
- 41 Espadayta llipipinankama filochaykuspayaq,
sentencia ruranaypaq espadayta hapiykuspayaq,
enemigoykunatam castigarusaq.
Cheqniwaqniykunamanmi pagapusaq.
- 42 Flechaykunatam yawarninkuman chapuparusaq.
Espadaywanmi paykunata wañurachisaq.
Wañuqkunapapas yawarninpim chapuparusaq.
Presokunapapas yawarninpim chapuparusaq.
Enemigonkunapa jefenkunapa yawarninpim chapuparusaq.”

⁴³ Nacionkuna, kusikuychikya runankunamanta.
 Paymi castigan sirvientenkuna wañuchisqa kasqanmanta.
 Enemigonkunatam castiganqa.
 Allpantam chuyanchanqa.
 Runankunatam pampachanqa.

Wañukunallanpaña Moises imam kunasqanmanta

⁴⁴⁻⁴⁵ Israelpa mirayninkunapa qayllanman Moises hamuruspanmi Nunpa churin Josueypiwan chay takita rimarqaku qallariyinmanta tukuyninkama. ⁴⁶ Israelpa mirayninkunatamá kaynata nirqa:

—Kunan tukuy chay testificaspay nisqaykunatayá yuyaymanaychik. Churiki-chikkunatayá kamachiychik kay yachachikuykunata kasukuspa cumplinankupaq. ⁴⁷ Manam kay palabrakunaqa yanqachu aswanqa kawsachiqnikichikmi. Kay yachachikuykunaraykum unay watakunata kawsakunkichik chayanaykichik allpapi, Jordan Mayuta pasaspam allpata dueño chakunkichik —nispá.

Prometesqan allpata Moisesman Dios qawachisqanmanta

⁴⁸ Hina chay punchawllapim Moiesta Tayta Dios rimapayaspan nirqa:

⁴⁹—Moab runakunapa allpanpi, Jerico llaqtapa chimpanpi kaq Abarim Orqokunaman rispaykiyá seqay Nebo Orqoman, chaymantam qawarinki Israelpa mirayninkunaman dueño chakunankupaq qonay Canaan allpata. ⁵⁰ Chay seqasqayki orqopim wañukunki hinaspam abueloykikunapa kasqanman rinki, imaynam wawqeki Aaronpas Hor Orqopi wañukuspan abueloykikunapa kasqanman risqanpi hina. ⁵¹ Qamkunaqa iskaynikichikmi huchallikuwarqankichik Israelpa mirayninkunapa qayllanpi, Meriba-cades sitiopi. Zin sutiyoq chunniqipimá Israelpa miraynikunapa qayllanpi mana confiakuwarqankichikchu chuya kasqayta yachanaykichikpaq. ⁵² Chimpallanmantam qawarinki chay allpataqa, manam yaykunkichu Israelpa mirayninkunaman qonay allpamanqa.

Israel castakunata Dios bendecinanpaq Moises rimarisqanmanta

33 ¹ Diospa runan Moisesmi manaraq wañukuchkaspan Israelpa mirayninkunata Dios bendecinanpaq rimarisan kaynata nirqa:

- ² Tayta Diosmi Sinai Orqomanta hamurqa.
 Seir Orqomantam inti hina achikyamurqa.
 Kancharimurqam Paran sutiyoq orqomanta.
 Wara-waranqa sapaqchasqankunawanmi payqa hamurqa.
 Rupachkaq ninata hinam decretonkunata apamurqa.
³ Dios Taytalláy, qamllam runaykikunataqa kuyanki.
 Llapallan sapaqchakusqaykikunatam waqaychanki.
 Paykunaqa ñawpaqnikipim qonqorakuykunku.
 Paykunaqa kamachisqaykikunatam kasukunku.
⁴ Ñoqaman qowasqayki yachachikuytam kasukunku.
 Jacob castakunapa herencian kamachikuytam kasukunku.
⁵ Jesurun sutiyoq runakunapim munaychakurqanki.
 Kamachiqninkuna huñunakuptinmi munaychakurqanki.

⁶ Dios Taytalláy,

- Ruben ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Ruben aylluqa kawsakuspayá ama chinkaruchunchu.
- ⁷ Dios Taytalláy,
 Juda ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Juda ayllupa mañakusqantayá uyariykuy.
 Runankunapa kasqanmanyá pusarikuy.
 Paykunapaqyá atiynikiwan peleaykuy.
 Enemigonkunapa contranpiyá yanapaykuy.
- ⁸ Dios Taytalláy,
 Leviy ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Tumim sutiyoq rumikiqa kachun qanman sonqo runapaqyá.
 Urim sutiyoq rumikiqa kachun qanman sonqo runapaqyá.
 Masa sutiyoq sitiopim paykunata pruebaman churarqanki.
 Meriba sutiyoq yakupa kananpim atipanakurqanki.
- ⁹ Paykunam tayta-mamanmanta nirqaku:
 “Tayta-mamaykutaqa manam rikurqanikuchu” nispa.
 Paykunam wawqenkumanta nirqaku:
 “Wawqeykutaqa manam reqsirqanikuchu” nispa.
 Churinkutapas manam reqsirqakuchu.
 Paykunaqa palabraykitam kasukurqaku.
 Paykunaqa contratoykitam waqaycharqaku.
- ¹⁰ Jacob casta runakunamanmi
 yachachinqaku reglamentoykikunata.
 Israel casta runakunamanmi
 yachachinqaku yachachikuynikikunata.
 Ñawpaqnikipim inciensota ratachipusunki.
 Altarnikipim lliw kañana ofrendata kañapamusunki.
- ¹¹ Dios Taytalláy, paykunapa kallpantayá yapaykuy.
 Llamkasqankutayá agradowan chaskiykuy.
 Enemigonkutapas waqtanpiyá waqtaparuy.
 Cheqniqninkunatapas manaña sayarinankupaqyá waqtaparuy.
- ¹² Dios Taytalláy,
 Benjamin ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Kuyasqaykikunaqa confiakuspayá hawka kawsakuchunku.
 Altopi kaqpa waqaychasqanmi sapa punchaw kachkanku.
 Kuyasqayki runakunaqa marqaynikipim kawsakuchkanku.
- ¹³ Dios Taytalláy,
 Josey ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
 Paykunapa allpankutaqa qamyá rurunanpaq bendeciyykuy.
 Cielokunamanta hamuq allinnin sullawanyá bendeciyykuy.
 Allpapa ukunpi kaq yakuwanyá bendeciyykuy
- ¹⁴ chaynataq intipa rupayninwan poqoq rurukunawanpas
 hinaspas killapa qespichisqan rurukunawanpas,
- ¹⁵ ñawpaqmantaraq kaq moqokunapi qespiqkunawanpas

chaynataq wiñaypaq waqtakunapi qespiqkunawanpas

- ¹⁶ chaynataq kay pachapas huntariq allinnin kaqkunawanpas
hinaspatakar kichkapi kaqpa favorninwanpas.
Chaykunawanyá Joseypa castankuna favorecesqa kachun.
Wawqenkuna kamachiqpa castankunayá favorecesqa kachun.
- ¹⁷ Joseyqa karqa vacapa punta wawan hina sumaqlañam.
Joseyqa karqa waqrasapa monte toro hina kallpasapallañam.
Waqrapachkaq toro hinam nacionkunata venceparunqa.
Kay pachapa cantonkamam payqa venceparunqa.
Chaynam Efrain ayllu wara-waranqa runakunaqa.
Chaynam Manases ayllu waranqantin runakunaqa.
- ¹⁸ Dios Taytalláy,
Zabulon ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
Zabulon aylluqa kusikuchunkuyá
maymanña rispapas.
Isacar aylluqa kusikuchunkuyá
maypiña karpanta sayachispapas.
- ¹⁹ *Yachananku orqomanmi runakunata qayanqaku.
Allin rurasqankumantam animalkunata ofrecenqaku.
Lamar qochapi tukuy ima kaqkunawanmi apuyanqaku.
Lamar qochapa aqonpi pakasqa tesorokunawanmi apuyanqaku.
- ²⁰ Dios Taytalláy,
Gad ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
Qamyá alabasqa kay.
Gad ayllupa allpan hatunyachisqaykimantayá alabasqa kay.
Gad aylluqa animalta suyachkaq leon hinam suyachkan.
Brazonta otaq umanta qechuruq leon hinam suyachkan.
- ²¹ Paykunaqa allinnin allpatam hapikuykurqaku.
Kamachiqkunapa tocanciantam akllakuykurqaku.
Runakunapa kamachiqninkuna huñunakuptinmi
qam Tayta Diospa imam munasqaykita cumplirqaku.
Israel castakunapaq allin arregloykiman hinam cumplirqaku.
- ²² Dios Taytalláy,
Dan ayllu runakunapaqmi mañakuyki:
Dan ayllu runakunaqa malta leon hinam.
Paykunaqa kanku Basan lawmanta pawamuq leon hinam.
- ²³ Dios Taytalláy,
Neftaliy ayllukunapaqmi mañakuyki:
Neftaliy aylluqa anchallaña bendecisqaykim kachkanku.
Paykunaqa tukuy imawan bendecisqaykim kachkanku.
Surlawpi allpatam Kachi Qochakama dueñoachakunqaku.
- ²⁴ Dios Taytalláy,
Aser ayllu runakunapaqmi mañakuyki:

- Paykunaqa wakinmantapas aswan bendecisqayá kachunku.
 Paykunaqa castamasinkunapapas bendecisqanyá kachunku.
 Paykunaqa chakinkutapas acéitewanraqyá mayllachunku.
- ²⁵ Paykunapaqa cerrojonkupas fierromantaraqmi kanqa.
 Paykunapaqa cerrojonkupas bronce mantaraqmi kanqa.
 Paykunapaqa wañukunankamam kallpankupas kanqa.
- ²⁶ Jesurun runakuna,
 manam pipas Diosnikichik hinaqa kanchu.
 Yanapasunaykichikpaqmi cielokunapa hawanpi purichkan.
 Payqa kancharistinmi puyu hawanta hamuchkan.
- ²⁷ Wiñaypaq kawsaq Diosmi pakakunayki wasiqa.
 Wiñaypaq atiyinwanmi marqasunki payqa.
 Ñawpaqnikichikpi kaq enemigoykichiktam wischunqa.
 Enemigoykichikta chinkachinaykichikpaqmi kamachikunqa.
- ²⁸ Israel castakunaqa paypi confiakuspam kawsakunkichik.
 Jacobpa castakunaqa sapallaykichikmi kawsakunkichik.
 Trigopapas vinopapas kanan allpapim *yachakunkichik.
 Cielopapas sulla chayachimunan allpapim yachakunkichik.
- ²⁹ ¡Yaw Israelpa mirayninkuna,
 mayna kuisqam kankichik!
 ¿Pimá qamkuna hinaqa?
 Qamkunaqa Tayta Diospa librasqan runakunam kankichik.
 Paymi harkachikuna hina yanapaqniqiqa.
 Paypa espadanpim kachkan atiynikiqa.
 Enemigoykikunaqa ñawpaqnikipi humillasqam kanqa.
 Wasa orqonkupas qamkunapa sarupasqaykichikmi kanqa.

Moises wañukuptin pampasqa kasqanmanta

34 ¹ Moisesmi rirqa Moab runakunapa allpanku lawmanta Nebo Orqoman hinaspam seqarqa Pisga Orqopa puntanman, chay orqokunaqa kachkan Jerico llaqtapa chimpanpim. Chay orqomantam Tayta Dios qawachirqa Galaad law allpakunata Dan castapa allpan lawkama. ² Qawachirqam Neftalíy ayllupa, Efrain ayllupa, Dan ayllupa chaynataq Juda ayllupa *yachanan allpakunatapas Mediterraneo Lamar Qocha lawkama. ³ Qawachirqataqmi Neguev sutiyoq allpatapas, Jordan Mayu qechwatapas, palmera sachakunapa kasqan sutiyoq Jerico llaqtapa lawnin pampatapas Zoar llaqtachakama. ⁴ Hinaspam Moiesta Tayta Dios nirqa:

—Kay allpatam Abrahamman, Isaacman hinaspa Jacobman jurarqani chaynapi paykunapa mirayninkunaman qonaypaq. Kikikipuni qawaykunaykitam munarqani ichaqa manam yaykunkichu —nispa.

⁵ Chaymi Tayta Diospa serviqnin Moises wañukurqa Moab runakunapa allpanpi Tayta Diospa nisqanpi hina. ⁶ Moab runakunapa allpan Bet-peor llaqtapa chimpan qechwapim Tayta Dios pamparurqa. Chay sepulturataqa manam pipas reqsinchu kunan punchawkama. ⁷ Moisesmi wañukurqa pachak iskay chunkan watanpi, wañukusqan punchawkamam ñawinkuna allintaraq qawakurqa chaynataqmi kallpanpas mana pisirqachu.

⁸Hinaptinmi Israelpa mirayninkuna waqarqaku kimsa chunka punchaw Moab runakunapa qechwanpi. Chaynapim cumplikurqa Moisesmanta lutokuspa waqasqanku punchawkuna. ⁹Chaymantam Nunpa churin Josuey yachayniyoq rikurirurqa Moises kawsachkaspanraq paypa hawanman makinkunata churasqanrayku. Hinaptinmi Israelpa mirayninkuna Josueyta kasukuqku hinaspam ruraqkupas Tayta Diospa Moisesman kamachisqanta hina.

¹⁰Chaywanpas Israelpa mirayninkunapiqa manañam haykapiipas karqachu Diosmanta willakuq Moises hina runaqa. Payllatam Tayta Diosqa suma-sumaqa reqsirqa. ¹¹Manataqmi pipas Moises hinaqa karqachu Diospa atiynta qawachispa admirakuypaq milagrokuna ruraq runaqa. Egipto nacionpim Rey Faraonpa contranpi, llapallan serviqninkunapa contranpi chaynataq enteron allpanpa contranpi tukuy chaykunata rurarqa. ¹²Manataqmi pipas igualarqachu atiyniyoq kayninpipas chaynataq hatun kaqkunatawan manchakuypaq kaqkunata rurasqanpipas. Chaykunatam pay rurarqa Israelpa mirayninkunapa qawasqanta.